

ผลการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง
วิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศีกฤทธิ บุษบา

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

23 ส.ค. 2526

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของ การศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน 2526

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง
วิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

บทคัดย่อ

ของ

ศิกฤทธิ มุขบา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ของ การศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน 2526

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษามลการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธี
ไม่ใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน และศึกษา
เจตคติและการพัฒนาเจตคติต่อการสอน โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยวิธีใช้
สถานการณ์จำลอง กับกลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525 ของ
โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม
30 คน กลุ่มทดลองใช้วิธีการเรียนการสอนแบบไม่ใช้สถานการณ์จำลองและกลุ่มควบคุมใช้วิธีการเรียน
การสอนแบบไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 23 คาบ คาบละ 50 นาที โดย
ทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกันในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ใช้แผนการวิจัยแบบ Randomized
Control - Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ใช้
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน เป็นแบบเลือกตอบ
มีค่าความเชื่อมั่น .8355 และ แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น
.8723 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ t - test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน
และเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การพัฒนาเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลอง
และกลุ่มควบคุม ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE EFFECTS OF SIMULATION AND NON-SIMULATION TECHNIQUES
OF TEACHING MATTAYOM SUKSA III SOCIAL STUDIES
ON THE WORLD'S CURRENT PROBLEMS UNIT

AN ABSTRACT

BY

KUKRIT BOODSABA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

April 1983

The purpose of this research was to study the effects of Simulation and Non-Simulation Techniques of teaching Social studies on the World's Current Problems Unit, the attitudes towards teaching methods, and its development by comparing Simulation and Non-Simulation Techniques.

The subjects were 60 Mattayom Suksa III students in Kannasoot Suksalai School, Suphanburi, during the second semester of the 1982 academic year. Thirty students, as the experimental group, taught by Simulation Technique. The other (thirty students) as the control group, taught by Non-Simulation Technique. Each group took 23 periods (1 period = 50 seconds) studying the same content. The research design was the Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design. The research instruments were the achievement test concerning the Social study text on the World's Current Problems Unit (reliability = .8355) and the inventory checklist on attitudes towards teaching methods (reliability = .8723) constructed by the researcher. The t - test was used for data analysis.

The findings were that the Social studies on the World's Current Problems Unit achievement and the attitudes towards teaching method of the experimental and control groups were not significantly different at the .05 Level. On the contrary the attitudes towards teaching method development of the experimental group and control group were significantly different at the .05 Level.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำวันสี่และกรรมการสอบ ได้พิจารณาปัญญานิพนธ์
ฉบับนี้แล้ว เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้.

คณะกรรมการควบคุมปัญญานิพนธ์

 @-
ดร. รณนิจ

ประธาน
กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

 @-
ดร. รณนิจ
(ทวนส่ง) (ค.ท.ล.)

~
ประธาน
กรรมการ
กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ทรูเนตร อัสชสวัสดิ์ และ อาจารย์วิรัช วรณรัตน์ ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษาให้แนวคิดในการวิจัย และคำปรึกษาทางสถิติ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ คณะครูอาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย และโรงเรียนสามชุกรัตนโกศาราม จังหวัดสุพรรณบุรี ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบคุณ อาจารย์มณี เป็นสุข อาจารย์มนต์เหิร พรหมประพันธ์ ที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดเวลา ขอขอบคุณ อาจารย์วัชไชย แสงจักร อาจารย์สิทธิชัย สมคำ อาจารย์คำริ สังข์สุวรรณ และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ช่วยให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอเทิดทูนและนอบน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ตลอดจนครูอาจารย์ที่วางรากฐานให้กับผู้วิจัย

ศศิฤทธิ์ บุษบา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา	22
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาสังคมศึกษา	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิธีสอนสังคมศึกษา	38
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	42
3 วิธีดำเนินการ	43
กลุ่มประชากร	43
กลุ่มตัวอย่าง	43
วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง	43
เครื่องมือในการทดลองและวิธีสร้างเครื่องมือ	44
การดำเนินการทดลองและแบบแผนการวิจัย	49

การวิเคราะห์ข้อมูล	51
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	56
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม	57
การเปรียบเทียบเจตคติต่อการสอนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	57
การพัฒนาเจตคติต่อการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	58
5 สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	60
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	60
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	60
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	62
อภิปรายผล	63
ขอเสนอแนะทั่วไป	67
ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	68
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	78

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการวิจัย	49
2 การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม	57
3 การเปรียบเทียบเจตคติต่อการสอนระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม	58
4 การพัฒนาเจตคติต่อการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	58

ภูมิหลัง

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญในหลักสูตรทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาซึ่งเป้าหมายที่สำคัญของวิชาสังคมศึกษาคือการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเพื่อให้เป็นสมาชิกและกำลังที่ดีของสังคม (สิริวรรณ สุวรรณภา 2523 : 68) โดยมุ่งอบรมให้เยาวชนเป็นคนดี มีทักษะในการคิด รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Edward. 1960 : 30) อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง เข้าใจปรัชญาชีวิตและธรรมชาติของสังคมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเองและสังคม ตลอดจนมีทักษะและประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข (จรรยา คุณมี 2521 : 10) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 กล่าวถึงความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า เป็นวิชาที่ช่วยส่งเสริมบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศ และในประชาคมโลก ทั้งยังช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กระทรวง ศึกษาธิการ 2521 : 53)

จากเป้าหมายและความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาที่กล่าวมานั้นชี้ให้เห็นว่า สังคมศึกษาเป็นวิชาที่มุ่งสอนคนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพตามความต้องการของสังคม ซึ่งคุณลักษณะของผู้คนที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม รู้จักแสวงหาความรู้ รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ รู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติต่าง ๆ เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น มีความคิดและการกระทำที่เสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักใช้สติปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความเข้าใจพื้นฐานในปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของประเทศและของโลกปัจจุบัน และมีความสำนึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของมวลมนุษยชาติ รู้จักคิดหาแนวทางแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยวิธีการ

แห่งปัญญา และสันติวิธี (สามัญศึกษา, กรม ศึกษานิเทศก์ 2524 : 3) ดังนั้น เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสังคมศึกษา จึงได้รวบรวมเอาวิชาสังคมศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษา เข้ามารวมไว้ในรายวิชา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ เกิดทักษะและมีประสบการณ์จนสามารถนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถภาพของมนุษย์เพื่อทำให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป

ในด้านการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่จะบรรลุผลตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้เทคนิควิธีสอนของครูที่มีความเหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่จากสภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ยาวนานนั้นมักจะมุ่งให้จดจำเนื้อหามากกว่าการสอนที่มุ่งให้เกิดความเข้าใจ ครูส่วนมากยังเน้นการสอนแบบบรรยาย และนำสื่อการสอนมาใช้น้อย จึงจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ คงศักดิ์...สังฆมานนท์...ซึ่งได้วิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูและนักเรียนในชั้นเรียน วิชาสังคมศึกษาพบว่า พฤติกรรมครูมีมากกว่าพฤติกรรมนักเรียน ครูใช้พฤติกรรมการสอนซึ่งเป็นอิทธิพลทางตรงมากกว่าทางอ้อม ใช้วิธีการถามแนวแคบมากกว่าแนวกว้าง นักเรียนมีพฤติกรรมริเริ่มน้อยกว่า พฤติกรรมตอบสนอง และครูที่มีวุฒิและประสบการณ์ด้านการสอนต่างกัน จะใช้พฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน ซึ่งวิธีสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือ วิธีบรรยายหรืออธิบายทบทวน แล้วตั้งคำถามถามนักเรียน ส่วนอุปกรณ์การสอนที่ใช้มากที่สุดแก่ รูปภาพ และแผนที่ (คงศักดิ์...สังฆมานนท์ 2523 : 141 - 160) จากการใช้วิธีสอนดังกล่าวนี้จะเป็นสาเหตุให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่บรรลุผลตามเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากครูผู้สอนขาดการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยปรับปรุงคุณภาพของการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมองไม่เห็นความสำคัญของการใช้สื่อการสอน ซึ่งได้แก่ เทคโนโลยีทางการศึกษาประเภทต่าง ๆ หรือที่จะเห็นคุณค่าของสื่อการสอน ซึ่งจะช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้ อยู่บ้าง แต่ขาดความเข้าใจในการผลิต และการใช้สื่อเหล่านั้น จึงเป็นเหตุให้ครูส่วนใหญ่

ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย โดยจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ด้วยการพูดเสียเองตลอดเวลา นักเรียนจำนวนไม่น้อยจึงขาดความสนใจต่อบทเรียน เพราะการถ่ายทอดความรู้เป็นไปในลักษณะยัดเยียดความรู้ ซึ่งไม่ได้เร้าใจให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อการเรียนการสอน (สุภา สิ้นสกุล 2519 : 35) และยังเป็นสาเหตุที่ทำให้ให้นักเรียนขาดความสามารถในการแก้ปัญหาเพราะวิธีสอนดังกล่าว เป็นการสอนที่มุ่งแต่เนื้อหามากกว่าจะเน้นกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนควรจะได้นึกค้นหาความรู้ด้วยตนเอง และเรียนร่วมกับคนอื่นเพื่อพัฒนา คุณลักษณะสำคัญที่นักเรียนควรมีคือ การรู้จักกล้าและแสดงความคิดเห็น รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2518 : 23) ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรปรับปรุงบทบาทของตนด้วยการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการสอนของตนให้มีคุณภาพโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา และตรงตามจุดมุ่งหมายของบทเรียน รวมทั้ง เน้นกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด

เนื่องจากสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและทางธรรมชาติ ในด้านการเรียนการสอนครูผู้สอนควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะความสามารถและมีเจตคติอันพึงปรารถนาต่อปัญหาต่าง ๆ ในสังคม (นิมมวล ทศวัฒน์ 2522 : 7) โดยให้นักเรียนได้เข้าใจถึงธรรมชาติของการพัฒนาสังคม เตรียมนักเรียนเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตและคงไว้ซึ่งค่านิยมที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมให้เป็นบุคคลที่มีศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป (Plestone. 1974 : 6) ด้วยเหตุนี้การเรียนวิชาสังคมศึกษาจะเรียนจากหนังสือแค่เพียงอย่างเดียวหาเพียงพอไม่ ควรต้องมีการกระทำด้วย โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม เปิดความรับผิดชอบด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมขึ้นภายในห้องเรียน นำแหล่งวิทยาการในชุมชนเข้ามาสัมพันธ์กับกิจกรรมในโรงเรียนซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนให้แน่นแฟ้นอยู่เสมอ (Tamburino. 1966 : 245 - 247) เนื้อหาวิชาจึงควรเปลี่ยนไปสู่แนวคิดที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหา และควรเน้นการปลูกฝังเจตคติและค่านิยม

มากกว่าด้านความรู้ความจำ (Peason. 1973 : 315) การสอนสังคมศึกษาศรีครูควรจะสอนให้ครอบคลุมจุดประสงค์ทางการเรียนทั้ง 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่สังคมพึงปรารถนา เช่น ความสำนึกในปัญหาของสังคมซึ่งจะช่วยทำให้สังคมดีขึ้น ตลอดจนมีความรับผิดชอบตนเองและส่วนรวมด้วย (Freenkel. 1973 : 17 - 21)

✓ ดังนั้นวิธีสอนสังคมศึกษาศรีครูสอนจะต้องเน้นในด้านการปฏิบัติ และเน้นวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ตามแนวทางวิทยาศาสตร์ โดยให้นักเรียนโคลงมือกระทำด้วยตัวเขาเอง จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถทำได้และรู้วิธีการแก้ปัญหา เพราะว่าในปัจจุบันการมีความรู้เพียงอย่างเดียวนั้นไม่อาจช่วยใหญ่เรียนออกไปอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขได้ นักเรียนจึงจำเป็นต้องได้เรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีทักษะในการตัดสินใจ กล้าที่จะตัดสินใจในแนวทางที่ไม่ขัดต่อหลักการและเหตุผล และต้องเอื้ออำนวยต่อประโยชน์ส่วนรวมด้วย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นหัวใจของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา (ภิญโญ บัวทอง 2518 : 100) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและได้รับความรู้ระดับสูงสุดนั้นย่อมเกิดขึ้น เมื่อนักเรียนได้ค้นพบความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนด้วยตัวของเขาเองหาใช่ได้มาจากการตอบคำถามของครูถูกต้องเท่านั้น ในปัจจุบันนี้การใช้เทคนิคต่าง ๆ ซึ่งนำมาเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การใช้สถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาท และการศึกษาเฉพาะกรณี กำลังได้รับความสนใจและนำมาใช้ในการสอนสังคมศึกษามากขึ้น (นิพนธ์ ทศวัฒน์ 2522 : 5 - 6) การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองเป็นการสอนแบบปฏิบัติการที่ใช้รูปแบบการจำลองซึ่งมีกระบวนการต่าง ๆ เหมือนระบบของจริง กล่าวคือ วิธีใช้สถานการณ์จำลองจะเป็นการสอนที่สมมุติสถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้น โดยให้คล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นจริง เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้อยู่ในสถานการณ์นั้นได้ทดลองฝึกปฏิบัติและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้จากการฝึกนี้ไปสู่สภาพการเรียนการสอนจริง ๆ ได้ และยังทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่าวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนพึ่งแต่คำบรรยายในคานาเหตุฎีเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่สามารถทำให้ผู้เรียนนำไปปฏิบัติจริง ๆ ได้เหมือนกับที่เขาได้เป็นผู้กระทำเอง (Schultz. 1972 : 4)

นอกจากนั้นการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองยังช่วยเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจากผู้ออก
 ผู้แสดง มาเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด และให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน
 มากที่สุด โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหาขึ้น แล้วให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาซึ่ง
 จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความคิดอย่างอิสระ ได้รวมอภิปรายปัญหากับผู้เรียนคนอื่น ๆ
 และกับครูผู้สอนโดยวิธีการนี้จะทำให้เขาทราบว่าความคิดเห็นของตนเองเป็นอย่างไร ถูกต้อง
 แตกต่างหรือเหมือนกับผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร (อัญชลี แจ่มเจริญ 2522 : 5)
 จึงนับว่าการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองเป็นวิธีสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการ
 เรียนการสอนเป็นอย่างมาก และยังช่วยพัฒนาการสอนของครูไปในทางที่ดีขึ้นอีกด้วย

จากหลักการและแนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้
 ที่ว่า การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองจะสามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
 สังคมศึกษาแตกต่างจากการสอนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลองหรือไม่ อย่างไร และศึกษา
 ว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองจะมีเจตคติที่ดีต่อวิธีสอนนี้หรือไม่
 อย่างไร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ✓

1. เพื่อศึกษาผลการสอน โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง กับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาเจตคติระหว่างก่อนการสอนกับหลัง การสอนของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และกลุ่มที่เรียนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบผลของการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถเลือกใช้วิธีสอนใดมากขึ้นและมีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้น
2. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ได้ตัวอย่างชุดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาหน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน ที่สอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ✓

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะบทเรียน หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันวิชาสังคมศึกษา (ส. 306) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน
3. ระยะเวลาในการทดลองสอนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจะใช้เวลาในการทดลองสอน 23 คาบ คาบละ 50 นาที
4. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่วิธีสอน 2 วิธีคือ
 - 4.1.1 การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง
 - 4.1.2 การสอนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง
 - 4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.2.2 เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

สถานการณ์จำลอง หมายถึง การสมมุติสถานการณ์ขึ้นโดยอาศัยรูปแบบจาก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ หรือเลียนแบบสภาพการณ์ โดยให้ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้อยู่ในสถานการณ์นั้นได้ศึกษาช่วยการปฏิบัติการแสดง และการออกความเห็นหรือตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งดูเหมือนว่าผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ/ อันจะเป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราว เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง หมายถึง การสอนที่ครูสมมุติสถานการณ์ให้คล้ายคลึงกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นและสอดคล้องกับเนื้อหา บทเรียน หน่วย "ปัญหาในโลกปัจจุบัน" แล้วเสนอเป็นกิจกรรมการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทดลองฝึก ปฏิบัติแสดง ออกความเห็น หรือตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา ซึ่งการเสนอกิจกรรมการสอนจะใช้วิธีเสนอสถานการณ์จำลอง 2 แบบ คือ การแสดงบทบาทและการศึกษากรณีตัวอย่าง ขั้นตอนดำเนินการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองมีดังนี้ .

1. ขั้นเตรียม

1.1 ครูแนะนำแหล่งข้อมูลและเอกสารหรือหนังสือ สำหรับคนว่าทดลองจนวิธีการเรียนการสอนแก่นักเรียน

1.2 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกประมาณ 4 - 6 คน เพื่อศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่ครูแนะนำ และทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกัน

2. ขั้นแก้ปัญหา

2.1 เสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาแก่นักเรียน ด้วยวิธีให้การแสดงบทบาท หรือให้ศึกษากรณีตัวอย่าง

2.2 นักเรียนศึกษาสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และคิดหาแนวทางแก้ปัญหาเหล่านั้น โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการศึกษาข้อมูลและเอกสารมาประกอบการตัดสินใจ

3. ขั้นตอนิปราย

3.1 อภิปรายในกลุ่มย่อย เมื่อนักเรียนศึกษาสถานการณ์และคิดหาแนวทางแก้ปัญหาได้แล้ว ให้เสนอแนวความคิดของตนต่อที่ประชุมกลุ่ม เพื่อร่วมกันวิจารณ์ หรือสนับสนุน หรือให้ข้อเสนอแนะอย่างอื่น

3.2 แต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปรายของกลุ่มตน แล้วส่งตัวแทนของกลุ่มไปรายงานผลการแก้ปัญหาต่อครู และเพื่อนนักเรียนหน้าชั้น เพื่อให้ร่วมกันพิจารณา วิจารณ์สนับสนุน หรือให้ข้อเสนอแนะ

3.3 อภิปรายปัญหาร่วมกันทั้งชั้นอีกครั้ง เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา แนวทางการตัดสินใจแก้ปัญหา

4. ขั้นสรุปหลักการ

4.1 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปหลักการ

การแสดงบทบาท หมายถึง วิธีเสนอสถานการณ์จำลองแบบหนึ่ง ซึ่งจะกำหนดบทบาทของบุคคลที่ต้องการจะเลียนแบบไว้ในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น แล้วมอบบทบาทนั้น ๆ แก่นักเรียนที่จะเป็นผู้แสดง โดยจะบอกบทให้เพียง 3 – 4 ประโยคสั้น ๆ เกี่ยวกับประวัติอุปนิสัยของบุคคลที่จะต้องเลียนแบบ การแสดงบทบาทผู้แสดงต้องอาศัยบุคลิก ท่าทางแก้ปัญหา การแสดงบทบาทนี้จะใช้เวลาประมาณ 7 – 10 นาที เมื่อการแสดงบทบาทสิ้นสุดแล้วให้นักเรียนที่ดูการแสดงอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงบทบาท และวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้แสดงร่วมกัน แล้วให้นักเรียนที่แสดงบทบาทแต่ละคนเล่าถึงความรู้สึกและเหตุผลที่แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

การศึกษากกรณีตัวอย่าง หมายถึง วิธีเสนอสถานการณ์จำลองแบบหนึ่ง ซึ่งครูจะให้กรณีตัวอย่างและหัวข้อปัญหาประมาณ 2 – 5 ปัญหา แก่นักเรียนแต่ละคน กรณีตัวอย่างนี้จะรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับพฤติกรรมบุคคล เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาไว้ เมื่อนักเรียนทุกคนได้ศึกษากกรณีตัวอย่าง และเขียนตอบปัญหาตามแนวคิดของตนเสร็จแล้ว ครูผู้สอน

จะจัดให้มีการอภิปรายแนวทางการแก้ปัญหาในกลุ่มย่อย โดยสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนต้องเสนอแนวทางแก้ปัญหาของตนต่อที่ประชุมกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม วิจารณ์ สนับสนุน คัดค้าน หรือให้ข้อเสนอแนะ แล้วร่วมกันสรุปแนวทางแก้ปัญหาของกลุ่มคน เพื่อรายงาน ทอครูและเพื่อนนักเรียนกลุ่มอื่น

การสอนโดยวิธีไม่ใช่สถานการณ์จำลอง หมายถึง การสอนที่ครูใช้กิจกรรมและวิธีสอนอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่กิจกรรมการสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลอง เช่น วิธีอธิบาย บรรยาย อภิปรายสรุป และคนควาทำรายงาน การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละช่วงเวลาเรียน จะใช้วิธีการหลาย ๆ อย่างควบคู่กันไป ตามความเหมาะสมของเนื้อหาบทเรียน หน่วย "ปัญหาในโลกปัจจุบัน" และให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความรู้และความสามารถของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังจากสิ้นสุดการเรียนแล้ว ซึ่งวัดได้จากการให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลการสอน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันของนักเรียนชั้นผ่านการเรียนการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช่สถานการณ์จำลองมาแล้ว โดยวัดจากการให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน และแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช่สถานการณ์จำลอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว

เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช่สถานการณ์จำลอง หมายถึง ทาที่ ความรู้สึก ความคิดเห็น ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช่สถานการณ์จำลอง ซึ่งวัดได้โดยใช้แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและ

วิธีไม่ใช้สถานการณ้จำลอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวของ ลิเคอร์ท (Likert) ในการศึกษาครั้งนี้ เจตคติต่อการสอนวิชา สังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ้จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ้จำลอง พิจารณาจากคะแนน ซึ่งได้โดยวิธีใช้สถานการณ้จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ้จำลอง เมื่อหลังสิ้นสุดการเรียน การสอนแล้ว เจตคติดังกล่าวจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะของความรู้สึก และ ความคิดเห็นดังนี้

- ประเภทที่หนึ่ง เจตคติที่ดี หรือทางบวก (Positive Attitude)
ได้แก่ ลักษณะความพึงพอใจ เห็นด้วย
- ประเภทที่สอง เจตคติทางลบ (Negative Attitude) ได้แก่ลักษณะความ
ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย
- ประเภทที่สาม เจตคติแบบกลาง (Indifferent Attitude)
ได้แก่ ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับพอใจ หรือไม่พอใจ หรือไม่
ถึงกับชอบ หรือเกลียด.

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้จัดประเภทดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาสังคมศึกษา
 - 4.2 เจตคติต่อวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

ประวัติความเป็นมาของการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

การใช้สถานการณ์จำลองเป็นวิธีการที่วงการทหารนำมาใช้ก่อนวงการอื่น โดยกล่าวว่า การเล่นเกมการรบซึ่งมีมาหลายร้อยปีแล้วถือเป็นตัวอย่างแรกของการฝึกการรบของสงครามในรูปของสถานการณ์จำลอง ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นเกมรบต่าง ๆ และในที่สุดก็นำมาใช้กับการซ้อมการรบของทหารที่จะส่งไปสู้สมรภูมิ โดยใช้วิธีการหรือยุทธวิธีเดียวกันกับการรบในสนามจริง แต่แตกต่างกันตรงที่ใช้กระสุนปลอม

ต่อมานักธุรกิจได้นำเอาวิธีการสถานการณ์จำลองไปใช้ฝึกบุคคลที่จะเข้าทำเนียบงานในบริษัทด้วยการฝึกให้หาหนทางที่จะรองรับตำแหน่งต่อไป โดยการนำสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นมาให้ผู้รับการฝึกให้หาคัดสินปัญหานั้น ๆ ทำให้บริษัทได้บุคคลที่มีความสามารถและได้แนวทางในการปรับปรุงกิจการ

นอกจากนั้นวิธีสถานการณ์จำลองยังได้นำมาใช้กับการฝึกหัดนักบินที่ขาดความชำนาญด้วย โดยให้ฝึกจากเครื่องจำลองซึ่งเหมือนกับเครื่องบินจริง เมื่อนักบินเข้าไปนั่งใน

เครื่องนี้แล้วจะดูเหมือนว่าเขาทำการบินอยู่เพียงคนเดียว ส่วนภายนอกเครื่องมีครูผู้ดูแลควบคุมการฝึกฝน ซึ่งจะคอยป้อนสถานการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักบินฝึกหัดเพื่อให้เขาคอยแก้ปัญหาจากสถานการณ์เหล่านั้น ส่วนในวงการแพทย์ได้มีการคิดค้นทำหุ่นขึ้น เพื่อให้ให้นักศึกษาแพทย์ได้เรียนเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลหุ่น ซึ่งหุ่นที่สร้างขึ้นนั้นจะมีระบบการหมุนเวียนของโลหิตเหมือนคนจริง ๆ นักศึกษาแพทย์จะเรียนการปฐมพยาบาลจากแผลที่ถูกแทง หรืออาจศึกษาเกี่ยวกับความดันของโลหิตและโรคหัวใจจากหุ่นนั้น (สุภา กิจจาทร 2519 : 194-195)

การใช้สถานการณ์จำลองในวงการศึกษาก็เริ่มขึ้นครั้งแรกโดยโครงการที่มีชื่อว่า "Jefferson Township School District" จุดประสงค์ของโครงการนี้ เพื่อฝึกผู้บริหารที่จะเป็นอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีผู้เข้ารับการอบรมครั้งนี้จำนวน 232 คน ในการอบรมจะใช้หลักการเช่นเดียวกับการฝึกนักธุรกิจ โดยนำเอาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ในหน้าที่ของครูใหญ่ที่เกิดขึ้นจริง ๆ เป็นเหตุการณ์ประจำวัน มาสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมฝึกแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น ซึ่งผลปรากฏว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความสนใจและพอใจในการที่ได้ตัดสินใจอย่างมีอิสระ ได้เรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ที่จะเป็แนวทางแก้ปัญหาก่อนที่จะออกไปปฏิบัติงานจริง ๆ เกิดความรู้สึกที่เป็นจริงเป็นจัง และมีสัมพันธภาพระหว่างกันขึ้นในห้องเรียน (Tansey and Unwin. 1969 : 9)

ความหมายของการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและกล่าวถึงการใช้สถานการณ์จำลองกับการเรียนการสอนไว้ดังนี้

เบก และ มอนโร (Beck and Monroe. 1969 : 45) กล่าวว่า ความหมายดั้งเดิมของสถานการณ์จำลองคือ ความหลอกลวง (Deception) หรือการแสดงผิด (Misrepresentation) ส่วนความหมายในปัจจุบันของสถานการณ์จำลองหมายถึง กระบวนการซึ่งอยู่ในรูปแบบหรือความคล้ายคลึงกับสภาพที่เป็นจริง ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์ที่จะตรวจสอบสภาวะการณ์หรือเพื่อการสอน

ชูลทซ์ (Schultz. 1972 : 4) กล่าวถึง การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองว่า เป็นการสอนแบบปฏิบัติการ ที่ใช้แบบจำลองหรือใช้กระบวนการต่าง ๆ เหมือนระบบของจริง การสอนโดยสถานการณ์จำลองเป็นการสอนที่สมมุติสถานการณ์ต่าง ๆ ให้คล้ายกับสภาพที่เป็นจริง โดยฝึกให้ผู้เรียนหรือผู้ที่อยู่ในสถานการณ์นั้นได้ฝึกปฏิบัติ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้จากการฝึกไปสู่สภาพการเรียนการสอนจริง ๆ ได้ และยังทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ที่กว่าวิธีสอนแบบบรรยาย

นอกจากนั้น ครุยชเชงค์ (Cruichshank)¹⁹⁷² กล่าวว่า สถานการณ์จำลองคือ ผลิผลที่เกิดขึ้นเมื่อมีปรากฏการณ์ หรือผล ของ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว สถานการณ์จำลองนี้จะรวมไปถึง เรื่องจำลอง ภาพจากทีวีทัศน์ และการเล่นละคอนด้วย (หน่วยศึกษานิเทศกรรมฝึกหัดครู 2519 : 38)

ส่วนนักการศึกษาของไทยได้ให้ความหมายของการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองไว้ดังต่อไปนี้

ทิตินา แชนมณี (ทิตินา แชนมณี และคณะ 2522 : 202) ให้ความหมายของสถานการณ์จำลองไว้ว่า สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจำลองสถานการณ์หรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และให้มีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริง ผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดง เพราะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับเกินไป

สำเริง เวชสุนทร (สำเริง เวชสุนทร 2523 : 18 - 19) กล่าวว่า สถานการณ์จำลอง คือการจำลองสถานการณ์หรือสภาพการณ์นั้นจำลองมาจากสภาพที่เป็นจริงหรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่เป็นจริงในสังคมมากที่สุด แล้วให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ แสดง ออความเห็น หรือหาทางแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้น ๆ การปฏิบัติเหล่านี้ผู้เรียนจะได้กระทำเหมือนว่าเขายู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ ซึ่งเป็นวิธีการฝึกที่ไม่ทำให้ผู้เรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอยู่ในสภาพที่เป็นอันตราย หรือได้รับความเสียหายใด ๆ อีก ทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในสภาพที่

ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด มีโอกาสตัดสินใจ เลือกวิธีการในการแก้ปัญหา และ เลือกหลักการหรือทฤษฎีมาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาของเขา

สิริวรรณ สุวรรณอาภา (สิริวรรณ สุวรรณอาภา 2523 : 70) ได้ให้ความหมายของการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองว่า เป็นการสอนที่นำเอาสภาพการณ์ที่เป็นจริงมาจัดในรูปของ เกม โดยมุ่งให้ผู้เรียนสวมบทบาทต่าง ๆ กัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและมีความรู้สึกร่วมต่อเหตุการณ์นั้น ได้ดียิ่งขึ้นยังสามารถเรียนรู้ถึงวิธีการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาความหมายของการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจำลองเหตุการณ์หรือการเลียนแบบสภาพเหตุการณ์ หรือการสมมุติสถานการณ์ต่าง ๆ โดยให้มีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาปัญหาจากสถานการณ์จำลองนั้น ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในสภาพที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด และมีทักษะในการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา มีความเข้าใจในเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถถ้อยแถลงการ เรียนรู้จากการฝึกไปสู่เนื้อหาที่ต้องการได้

ความมุ่งหมายในการสร้างสถานการณ์จำลอง

อัญชลี แจมเจริญ (อัญชลี แจมเจริญ 2522 : 5) กล่าวถึงความมุ่งหมายในการสร้างสถานการณ์จำลองไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้พบ และรู้จักแก้ปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดและสามารถนำเหตุผลมาอภิปรายเพื่อประกอบการตัดสินใจ
3. เพื่อพัฒนาผู้เรียนในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ และออกหนทางการวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง สำนึกถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น

4. เพื่อเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอน จากการฟังครูสอนแต่ผู้เดียวมาเป็นการเรียนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น

การเลือกรูปแบบของสถานการณ์จำลอง

สถานการณ์จำลองบางอย่าง ไม่เหมาะกับการนำมาใช้กับการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายไม่ได้สร้าง ขึ้นเพื่อกิจกรรมนี้ ดังนั้นครูผู้ใช้สถานการณ์จำลองจะต้องคำนึงถึงผลที่จะได้รับจากการใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อเสนอสถานการณ์ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนให้แก่ผู้เรียน
2. บทบาทที่จะให้ผู้เรียนแสดงออกคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานในด้านความสัมพันธ์และการร่วมมือกัน
3. ให้สามารถเข้าใจและเผชิญกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอโดยใช้เวลาอธิบายที่เร็วกว่าปกติ
4. ให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
5. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางที่ถูกต้อง เช่น การเรียนรู้จากความสำเร็จหรือจากความผิดพลาด หรือจากความสำเร็จของคนอื่น

ซึ่งในการสร้างสถานการณ์จำลองผู้สร้างอาจนำเอาวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อนี้ไปรวมกับวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้ (Tayler and Walford. 1974 : 48 - 49)

ความสำคัญของรูปแบบในการสร้างสถานการณ์จำลอง

แกนชัย และอันวิน (Tansey and Unwin. 1969 : 36 - 37)

กล่าวถึงความสำคัญของรูปแบบในการสร้างสถานการณ์จำลองว่า สถานการณ์จำลองเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบ (Model) ซึ่งรูปแบบนี้ คือรูปแบบธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อสถานการณ์จริง ๆ ของชีวิตอันจะช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ และรูปแบบอาจถูกออกแบบให้ผู้ศึกษามองเห็นลักษณะของสถานการณ์ซับซ้อนที่เกิดขึ้นได้โดย

ไม่เกิดความรู้สึกที่สับสน ด้วยรูปแบบอาจจะชี้ให้เห็นบางส่วนของสถานการณ์ในชีวิตจริงได้ คุณค่าหรือความสำคัญของรูปแบบอาจจะประมาณค่าได้จากสิ่งต่อไปนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) คือรูปแบบนั้นต้องสามารถใช้เป็นตัวแทนของสถานการณ์ในชีวิตจริงได้อย่างถูกต้อง
2. ความครอบคลุม (Coverage) รูปแบบนั้นต้องมีสิ่งสำคัญของสถานการณ์ที่มีในชีวิตจริงอย่างเพียงพอ
3. ความเข้าใจ (Comprehensibility) รูปแบบนั้นต้องง่ายต่อการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ
4. ความเป็นประโยชน์ต่อการทดลอง (Experimental Utility) รูปแบบนั้นควรมีประโยชน์ต่อการทดลองในกระบวนการที่เป็นชีวิตจริง ถึงแม้ว่ากระบวนการนั้นจะถูกตรวจสอบในสภาพการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงหรืออยู่ภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างกันก็ตาม
5. การนำไปใช้ (Applicability) รูปแบบนั้นต้องมีส่วนสำคัญในการช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสถานการณ์ของชีวิตจริงซึ่งรูปแบบจะเป็นตัวควบคุมและตัวกำหนดขึ้น

 การสร้างสถานการณ์จำลอง
 ทเวลเกอร์ (Twelker. 1969 : 46 - 70) กล่าวถึงการสร้างสถานการณ์จำลองว่าในการออกแบบสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อการสอน ควรพิจารณาถึงสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. จะสอนเนื้อหาอะไร
2. จะสอนอย่างไรจึงจะได้ผลดี ต้องคำนึงถึงภูมิหลังของผู้เรียนด้วย
3. ทำอย่างไรระบบที่ออกแบบจึงจะมีความสมบูรณ์ ซึ่งต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาด้วย

ในการสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อการเรียนการสอน มีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดขอบเขตปัญหาของการสอน โดยผู้สร้างจะทอกรู้และเข้าใจว่าปัญหานั้นคืออะไร ปัญหาที่กำหนดขึ้นนั้นมีจุดมุ่งหมายอย่างไร และจะใช้สภาวะแวดล้อมอะไรเป็นแรงจูงใจที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหา
2. พิจารณาว่าจะใช้กับนักเรียนกี่คน ใช้เครื่องมืออะไร มีวิธีการอย่างไร ใช้วัสดุอุปกรณ์อะไร การดำเนินการจะเป็นไปในรูปใด มีสิ่งใดที่จะช่วยอำนวยความสะดวกใบบ้าง และปรัชาในการสอนจะเป็นไปในแนวใด
3. ขึ้นปรับสถานการณ์เข้าสู่ปัญหา เพื่อให้ปัญหานั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอาศัยสภาพการณ์ที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมกับปัญหาหรือเลือกวิธีการที่จะช่วยนำปัญหาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
4. ขึ้นกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้อยู่ในรูปของพฤติกรรมที่สามารถวัดได้
5. ขึ้นกำหนดเกณฑ์การวัดผล ซึ่งจะใช้วัดพฤติกรรมของผู้เรียนโดยแบ่งเกณฑ์การวัดออกเป็น 2 แบบคือ เกณฑ์การวัดผลขั้นสุดท้ายในการเรียน และเกณฑ์การวัดระดับความสามารถที่เปลี่ยนแปลงไป
6. ขึ้นเสนอผลของสถานการณ์จำลอง
7. ขึ้นการเลือกชนิดของเครื่องมือที่จะนำมาเป็นส่วนประกอบในสถานการณ์จำลอง เช่น ใช้เครื่องช่วยสอน หนังสืออ่านประกอบอื่น ๆ เกม หรือการแสดงบทบาทเป็นต้น
8. ขึ้นพัฒนาสถานการณ์จำลอง โดยเลือกใช้สื่อหลาย ๆ อย่างมาใช้แล้วจึงเลือกเอาสื่อที่มีคุณภาพที่สุดมาเป็นเครื่องมือ
9. ขึ้นพัฒนาระบบของสถานการณ์จำลอง โดยพิจารณาหาข้อบกพร่องในแต่ละขั้นตอน เพื่อนำไปแก้ไขให้สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นมีความสมบูรณ์ที่สุด
10. ขึ้นทดลองใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อหาข้อจำกัดของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น อาจทดลองกับนักเรียนกลุ่มเล็ก หรือแบบตัวต่อตัว โดยให้ผู้ได้รับการทดสอบทำ

เครื่องหมายในที่ที่เป็นปัญหา หรือเปิดโอกาสให้อภิปรายกับผู้สร้างโดยตรง

11. ชั้นเปลี่ยนแปลงแก้ไขสถานการณ์จำลอง หลังจากการทดลองถ้าหากพบข้อบกพร่อง ต้องทำการปรับปรุงให้เหมาะสม

12. ชั้นใช้สถานการณ์จำลอง เป็นอุปกรณ์หรือกิจกรรมในการสอนจริง ซึ่งผู้สร้างจะต้องดูประสิทธิภาพของสถานการณ์จำลองนั้นด้วย

13. ชั้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สถานการณ์จำลอง เหมาะสมกับสภาพการณ์ในอนาคต ในการนำสถานการณ์ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสอนนั้น มักจะพบการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ในการสอนจริงอยู่เสมอ จึงต้องปรับปรุงและเตรียมสถานการณ์จำลองให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ขั้นตอนการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง มีขั้นตอนในการดำเนินการสอนดังนี้

(กรมวิชาการ 2525 : 267 - 269) คือ

1. ครูพบนักเรียนเพื่ออธิบายถึงการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือ สำหรับการค้นคว้า หนังสือพิมพ์ บทความจากวารสาร เอกสารต่าง ๆ ซึ่งควรเป็นปัจจุบัน และทันต่อเหตุการณ์ ครูชี้แจง แนะนำแหล่งข้อมูล เช่น ห้องสมุด ครูบอกรายชื่อหนังสือที่ใช้ในการอ้างอิง ภาพยนต์ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ
2. ให้นักเรียนศึกษาข้อมูลต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูลที่ครูแนะนำ
3. ครูแนะนำวิธีการเรียน โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองโดยเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างสั้น ๆ และมอบบทบาทซึ่งจะบอกบทเพียง 3 - 4 ประโยคสั้น ๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ เลียนแบบใคร มีจุดมุ่งหมายอะไร และบอกถึงประวัติ อุปนิสัยของบุคคลที่เลียนแบบในเรื่องพอสังเขป
4. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม และให้ผู้รับอาสาแสดงบทบาทเลือกบทบาทแล้วแยกย้ายไปฝึกซ้อม เพื่อให้การแสดงเป็นไปอย่างสมจริง

5. ให้นักเรียนดูการแสดงบทบาท และสมาชิกในแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายให้ข้อคิดเห็น โดยนำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาข้อมูล (ตามขั้นตอนในข้อ 2) มาประกอบการตัดสินใจ และร่วมกันทำข้อสรุป

6. ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกรายงานข้อสรุปต่อชั้นเรียน และให้นักเรียนทั้งชั้นร่วมกันวิจารณ์เพื่อประเมินผลข้อสรุปของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งให้แนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

7. ให้นักเรียนเขียนวิจารณ์ถึงข้อดี ข้อเสียของการแสดง การจัดอุปกรณ์ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงในคราวต่อไป

8. ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมของนักแสดงบทบาทในสถานการณ์จำลอง โดยมีลำดับขั้นดังนี้

8.1 ให้นักเรียนดูแสดงบทบาทแต่ละคนแล้วถึงความรู้สึกในการแสดง และเหตุผลที่แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

8.2 ให้นักเรียนที่เป็นผู้วิเคราะห์พฤติกรรมของนักแสดง

8.3 ครูและนักเรียนทั้งหมดร่วมกันสรุปปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุในสถานการณ์จำลอง เพื่อนำมาอภิปรายอันจะทำให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริงในสังคมยิ่งขึ้น

วิธีการเสนอสถานการณ์จำลอง

สุภา กิจจาทร (สุภา กิจจาทร 2519 : 197) กล่าวถึงการเสนอสถานการณ์จำลองต่อผู้เรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้ครูภาพแล้วเล่าเรื่องประกอบ

2. ให้ครูภาพซึ่งเรียงลำดับตามเหตุการณ์

3. ให้ภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

4. ให้การแสดงบทบาท (Role - Playing)

5. เล่าให้ฟังถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือใช้กรณีตัวอย่าง (Case Study)

6. ให้อุปกรณ์ที่ติดแคง เหมือนสถานที่จริง และมีการแสดงบทบาทประกอบ (Props หรือ Mock-up)

ข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างสถานการณ์จำลอง

ผู้สอนควรสร้างสถานการณ์จำลองให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด และสถานการณ์จำลองนั้น ๆ อาจเกิดขึ้นได้เสมอ นอกจากนั้นสถานการณ์ที่สร้างขึ้นต้องไม่ยากหรือซับซ้อนจนเกินความสามารถของผู้เรียน เมื่อได้ฝึกหัดแล้วผู้เรียนสามารถมองเห็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้ได้ สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นจะเป็นที่น่าสนใจหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

(สุภา กิจจาทร 2519 : 196) คือ

1. สถานการณ์นั้นเหมือนหรือใกล้เคียงกับความจริงมากเพียงไร
2. สถานการณ์นั้นสามารถลุ่มไปถึงเหตุการณ์สำคัญที่เป็นจริงได้กว้างขวางเพียงใด
3. มีความยากง่ายที่ผู้เรียนเข้าใจถึงสภาพการณ์นั้นเพียงใด
4. ช่วยกระตุ้นให้ผู้อยู่ในสถานการณ์นั้นได้ใช้ประสบการณ์เดิมมาเป็นเครื่องมือตัดสินใจเพียงใด
5. สามารถนำประสบการณ์จากการฝึกในสถานการณ์นั้นไปเป็นเครื่องช่วยแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้มากน้อยเพียงใด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้สถานการณ์จำลอง

การใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอนให้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

(สุภา กิจจาทร 2519 : 196) คือ

1. ช่วยให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาตามายในระยะเวลาอันจำกัด
2. ช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัวและให้ความร่วมมือ กล้าแสดงความคิดเห็น
3. ช่วยให้เกิดความร่วมมือโดยไม่คิดถึงการแข่งขัน
4. ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียน แม้แต่ผู้ที่ไม่กระตือรือร้น
5. ช่วยให้ผู้เรียนได้พบกับสภาพการณ์ก่อนที่จะเกิดขึ้นในชีวิตจริง

6. ช่วยทำให้ปัญหาที่ยากเป็นปัญหาที่ง่ายขึ้น
7. เปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจากผู้สอนเป็นผู้แนะแนวทาง
8. เป็นวิธีถ่ายทอดความรู้ที่มีระบบ
9. มีประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ไป
10. การตัดสินใจปัญหาของผู้เรียนแม้จะผิดพลาดก็ไม่ทำให้มีผลเสียหายเกิดขึ้น

นอกจากนี้ ครูชแซงค์ (Cruichshank. 1972 : 17 - 19) ได้กล่าวถึงส่วนที่ได้อรับจากการใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ซึ่งแสดงออกมาในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
2. จากการปฏิบัติการของผู้เรียนในสถานการณ์จำลองจะสามารถบอกได้ว่าเขาได้นำหลักทฤษฎีหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วนำมาใช้แค่ไหน อย่างไร
3. เป็นวิธีการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน โดยที่ประสบการณ์นั้น ๆ ไม่อาจมีโดยตรงในขณะที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษา เช่น การแก้ปัญหาซึ่งปรากฏในชีวิตจริงในสังคม การสร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมา จึงเป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการคิดหาวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้น
4. เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประสบเฉพาะความเป็นจริงที่เลือกสรรแล้ว และมีระดับความยากง่าย ความสลับซับซ้อนที่เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน
5. ผู้เรียนจะไม่มีประสบการณ์ใดผิดในสิ่งที่ได้เป็นสภาพแท้จริงแล้วจะเสี่ยงภัยอันตรายมาก แต่เมื่อสถานการณ์นั้นถูกจำลองมา ผู้เรียนจะสามารถฝึกและมีประสบการณ์ได้โดยไม่อันตรายใด ๆ
6. เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางสติปัญญาและทางอารมณ์ได้ดีกว่าวิธีสอนใด ๆ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาสังคมศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งธรรมชาติและสังคม (ลาวัญญ์ วิทยาอุทาพิบูล 2519 : 78) โดยมีลักษณะเนื้อหาเป็นบูรณาการ (Integrate) คือมีเนื้อหาผสมผสานกัน ซึ่งได้คัดเลือกเอาเนื้อหา มาจากสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มานุษยศาสตร์ จริยศาสตร์ ปรัชญา รวมทั้งภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ด้วย (ประนอม เกษชัย 2521:3) จากแขนงวิชาดังกล่าวที่เลือกเอามาให้นักเรียนได้ศึกษาก็เพื่อให้เขาเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งหวังว่าจะช่วยสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมและอยู่ได้อย่างเป็นสุขในสังคมของคน (วิจิตร สิ้นสิริ 2522 : 1)

การสอนสังคมศึกษาเท่าที่ผ่านมาจะเน้นการสอนเฉพาะ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม ส่วนพฤติกรรมศาสตร์อื่น ๆ ไม่เคยนำเข้ามาให้นักเรียนศึกษาเลย เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ซึ่งวิชาเหล่านี้จะมีบทบาทมากขึ้นในการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ (นิมนวล ทศวัฒน์ 2522 : 5) และถ้าพิจารณาเป้าหมายของสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาแล้วจะเห็นว่า สังคมศึกษาไม่ได้นำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในศาสตร์ทางสังคมทุกสาขา เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการเฉพาะแต่อย่างใด หากแต่เป็นการเรียนรู้เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมที่เป็น การบูรณาการ หรือผสมผสานกันในทุกสาขาวิชา ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจอย่างถี่ถ้วนในเรื่องนี้ และต้องเน้นการเรียนการสอนในลักษณะที่ให้เกิดการบูรณาการกันจริง ๆ ไม่ใช่ไปสร้างบุคลิกภาพของความเป็นนักปราชญ์ในสาขาวิชาให้แก่นักเรียนเช่นแต่ก่อน (สมบูรณ์ ชิตพงศ์ 2523 : 7)

เนื่องจากสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลง นักการศึกษาทางวิชาสังคมศึกษา จึงพยายามที่จะให้หลักสูตรสังคมศึกษาเปิดกว้างยิ่งขึ้นโดยจัดแนวเนื้อหาในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชนนั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงสภาพและปัญหาของสังคมที่ตนอาศัยอยู่อย่างถูกต้อง เนื้อหาในหลักสูตรสังคมศึกษา จึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะเนื้อหาของ

วิชาหน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่เนื้อหาของมหาวิทยาลัย
สังคมศึกษาตามแนวใหม่พยายามบรรจุเรื่องราวหรือปัญหาสำคัญ ๆ ทางสังคม เช่น เรื่องราว
ที่เกี่ยวกับเยาวชน ปัญหาอาชญากรรม เรื่องราวเกี่ยวกับสิทธิสตรี ความเสมอภาคทางเพศ
ปัญหาการไร้แรงงาน ปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม หรือปัญหาในเมือง
และชนบท ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และ
เหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน รวมทั้งเหตุการณ์ภายในประเทศที่น่าสนใจ มาบรรจุไว้ในหลักสูตร
สังคมศึกษาด้วย (สิริวรรณ สุวรรณภา 2523 : 69) เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายของ
หลักสูตรสังคมศึกษากว่ากล่าวในด้านการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ครูควรเน้นให้นักเรียน
เข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ ทั้งที่ ประสบกัน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสอน
สังคมศึกษาในปัจจุบันว่า ควรให้ผู้เรียนเข้าใจถึงธรรมชาติของการพัฒนาสังคมโดยมุ่งในด้านการ
เตรียมคนเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต และต้องคงไว้ซึ่งค่านิยมที่เป็น
พื้นฐานของการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มุ่งให้มีศีลธรรมและเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไป
(Pleston. 1974 : 6)

ฉะนั้นในการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่สอดคล้องกับวิธีการดำรงชีวิตของ
ผู้เรียนนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาวิธีการเรียนการสอนเป็นแบบใหม่ ๆ โดยนำเอาเทคนิคและ
วิธีการต่าง ๆ มาใช้ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและค่านิยม
ที่ถูกต้อง การสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางนั้นพยายามที่จะให้ลดน้อยลงหรือเกือบไม่นำมาใช้เลย
ส่วนวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นถูกนำมาใช้มากยิ่งขึ้น โดยหันมามุ่งด้านความ
สัมพันธ์ระหว่างตัวนักเรียนกับคนอื่น และความสัมพันธ์ระหว่างตัวนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม
การสอนและการสร้างความสัมพันธ์นี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติ
กระทำ ผูกพัน เคารพและหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน ดังนั้นเนื้อหาและกิจกรรมต่าง ๆ ในวิชา
สังคมศึกษา จึงควรสอนให้นักเรียนทราบถึงกฎเกณฑ์ของสังคม และเน้นการฝึกปฏิบัติจริง
จนเกิดทักษะเพื่อเป็นการเตรียมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนที่จะไปอยู่ในสังคมจริง ๆ
ทักษะต่าง ๆ ที่นักเรียนควรได้รับการฝึกในวิชาสังคมศึกษาคือดังนี้ (ประนอม เกตชัย
2521 : 79 - 81)

1. ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา (Social Studies Skill) จะมุ่งให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนทักษะในด้านต่อไปนี้

1.1 ทักษะในการอ่าน (Reading Skill) เป็นทักษะพื้นฐานของวิชาสังคมศึกษา เช่น การอ่านและตีความ การอ่านจับใจความ การจัดหัวข้อเรื่องและบันทึกย่อ อ่านเพื่อเก็บความถึกรวบรวมย่อในเรื่องที่อ่านให้มาสัมพันธ์กันได้ เป็นต้น

1.2 ทักษะในการคิด (Thinking Skill) ฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณพิจารณาอย่างมีเหตุผล รู้ว่าอะไรคือข้อเท็จจริงหรือเป็นความเห็น ซึ่งการฝึกให้มีความถึควิพากษ์วิจารณ์จะช่วยเ้าค้นหาทางเลือกเป็น และรู้จักการตัดสินใจใ้ถูกต้องตามสภาพการณ์

1.3 ทักษะในการค้นคว้าวิจัย (Research Skill) ทักษะนี้มีความจำเป็นที่ควรเ้าฝึกตั้งแต่ชั้นต้นในการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยให้ฝึกค้นคว้าจากห้องสมุด เขียนรายงาน เสนอรายงานปากเปล่า จกใจความสำคัญจากการอ่าน การฟัง ตลอดจนการฝึกทักษะในการใช้หนังสือคู่มือ และสารานุกรม เป็นต้น

1.4 ทักษะในการใช้แผนที่และลูกโลก (Map & Globe Skill) มีความจำเป็นมากในการเรียนวิชาสังคมศึกษา และต้องให้ฝึกทักษะในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางวิชาสังคมศึกษาให้เกิดประโยชน์เพื่อนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น รู้จักการอ่านและใช้แผนที่-ลูกโลก อย่างถูกต้อง เข้าใจถึงอิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างที่ตั้ง มาตรการสวน ละติจูด-ลองจิจูด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของมนุษย์

1.5 ทักษะในการใช้และเข้าใจสิ่งพิมพ์ที่เขียนเป็นกราฟ (Graphing Skill) โดยให้เข้าใจและสามารถอ่านหรือแปลความหมายของสิ่งที่ป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบ หรือแทนคำอธิบายได้ เช่น รูปภาพ ตาราง แผนภูมิ แผนผัง เป็นต้น

2. ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม (Group work Skill) คือทักษะในการทำางานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และเป็นแนวทางที่จะปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีตาบระบอบประชาธิปไตย แก่นักเรียนให้รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่าง เป็นสุข เช่น การวางแผนทำงานร่วมกัน การจัด

นิทรรศการ การร่วมกันจัดหน่วยการเรียนรู้

3. ทักษะในการเกิดความรู้ชั้นปัญญา (Intellectual Skill) เป็นทักษะที่ลึกซึ้งไปกว่าการมีความรู้ตามปกติธรรมดา ได้แก่ ทักษะในการคิดแก้ปัญหา ทักษะในการค้นคว้า และทักษะในการคิดสร้างสรรค์ให้เกิดความรู้ใหม่ และสามารถประดิษฐ์สิ่งใหม่ อันจะเป็นประโยชน์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

4. ทักษะในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่นำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน และสามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้อง สะดวกสบาย ได้แก่ ทักษะในการปฏิบัติตนในสังคม มารยาททางสังคม การแต่งกาย การรู้จักคำนึงในสังคม มีความรอบรู้กฎ ระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย และความตกลงการของสังคม ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมทางสังคม

การวัดผลประเมินผลวิชาสังคมศึกษาตามแนวใหม่เน้นวิชาการทางสังคมศึกษาที่มีความมุ่งหวังที่จะให้การวัดผลของวิชาสังคมศึกษา มีประสิทธิภาพและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของวิชานี้ คือการเรียนวิชาสังคมศึกษา มุ่งที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้มีความเข้าใจ มีทักษะทางสังคม และมีค่านิยมที่ถูกต้อง ดังนั้นการวัดผลในวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่ จึงมุ่งทางด้านทักษะ เจตคติ และความสามารถเชิงพฤติกรรม ซึ่งไม่ได้วัดแต่เฉพาะด้านความรู้เพียงอย่างเดียวเหมือนที่ผ่านมา วิธีการวัดผลประเมินผลวิชาสังคมศึกษา ทำได้หลายวิธี เช่น (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 178)

1. การสังเกต สังเกตความประพฤติ การเล่น การทำงานร่วมกับเพื่อน การรักษาสาธารณสมบัติ การไม่คุยภายในการทำงาน การแสดงออกทางความคิด ความรับผิดชอบ และความสำรวมในการทำงาน

2. การตรวจผลงานภาคปฏิบัติ เช่น การทำแผนที่ แผนที่ ภาพจำลอง การจัดชั้นเรียน การปรับปรุงบริเวณโรงเรียน การรายงาน การตรวจสอบผลงานและกิจกรรมทุกอย่างในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

3. การสัมภาษณ์เมื่อจบเรื่องหรือกิจกรรมหนึ่ง ๆ โดยใช้วิธีการซักถาม เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ เจตคติ ความคิดเห็นและการประเมินผลตนเอง

ในกิจกรรมนั้น ๆ

4. การทดสอบข้อเขียน ทดสอบด้วยการตั้งคำถามให้ครอบคลุมสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว ในระยะหนึ่ง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และความกึกกั่นของผู้เรียน

จากสภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่เปลี่ยนไปนี้ วิจิตร สิ้นสรี (วิจิตร สิ้นสรี 2517 : 95 - 96) ได้สรุปวิธีการสอนสังคมศึกษาแนวใหม่ไว้ดังนี้

1. วิธีที่สอน ครูควักสนใจร่วมกับผู้ปกครอง โดยถือเอาความต้องการของเด็กชาย เด็กหญิงในปัจจุบันและอนาคตเป็นแนวทาง

2. จุดมุ่งหมายมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างเจตคติ พัฒนาทักษะ และมุ่งให้เกิดความเข้าใจในความรู้ที่เป็นประโยชน์จริง ๆ เน้นปัจจุบันและอนาคตโดยใช้อคติเป็นประทีปนำทางการถ่ายทอดวัฒนธรรมและเพ่งเล็งการเปลี่ยนรูปให้เหมาะสม

3. วิธีสอนและอุปกรณ์ ครูและนักเรียนวางแผนร่วมกันปรับปรุงการใช้ตำราให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน และใช้หนังสืออ้างอิงประกอบหลาย ๆ เล่มบวกกับการจัดประสบการณ์อื่น ๆ เช่น ทัศนศึกษา วัสดุทัศนวัสดุ เป็นต้น ถือว่ากลุ่มผู้เรียนมีความสำคัญโดยมีครูเป็นมัคคุเทศก์ที่เชี่ยวชาญคอยนำทางการสอนของครูควรใช้หลาย ๆ วิธี รวมทั้งการอภิปราย รายงาน เรียนแบบสืบสวนสอบสวน และถือว่าห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน เป็นแหล่งสำหรับการเรียนรู้

4. การวัดผล ควรมีการวัดผลทั้ง งาม ๆ รวมทั้งการสังเกตพฤติกรรม การทดสอบทักษะและเจตคติ ให้เด็กมีโอกาสดักสนใจหรือพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

ความหมายของเจตคติ

ความหมายของเจตคตินี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับตรงกันในหมู่นักจิตวิทยาหรือกลุ่มผู้ทำการศึกษาด้านเจตคติ ดังนั้นแต่ละกลุ่มก็ให้ความหมายไปตามความเชื่อของตน ซึ่งมีนักจิตวิทยา

หลายท่านได้ให้ความหมายของ เจตคติไปดังต่อไปนี้คือ

ฮอลพอร์ต (Allport. 1935 : 418) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเจตคติไว้ว่า เจตคติเป็นสภาวะความพร้อมทางจิตใจซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็ นแรงกำหนดทิศทางปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้อง การสร้างเจตคติให้แก่ เด็กนั้นการเรียนมีส่วนช่วยได้มากเพราะเจตคติของเด็กได้มาจากประสบการณ์ทาง ๆ และ เมื่อสถานการณ์ทาง ๆ ได้รับความสำเร็จ เจตคติจะค่อย ๆ ก่อตัวขึ้น

นิวคอมบ์ (Newcomb. 1954 : 128) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึก เอนเอียง ของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ซึ่งคนเราได้รับอาจมากหรือน้อยก็ได้ เจตคติแสดงออก ได้ทางพฤติกรรมซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การแสดงออกในลักษณะที่พึงพอใจ ชอบหรือเห็นด้วย ลักษณะนี้เรียกว่า เจตคติเชิงบวกหรือเชิงนิมิต (Positive Attitude) อีกลักษณะหนึ่งคือการแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย เบื่อหน่าย จึงจัด ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เจตคติเชิงลบ หรือเชิงนิเสธ (Negative Attitude)

ฮิลการ์ด (Hilgard. 1962 : 214) ให้คำจำกัดความของเจตคติไว้ว่า เจตคติคือพฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่แนวความคิดหรือสภาวะการณ ในการเข้าหา หรือออกห่างเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในครั้งต่อ ๆ ไป ในการเอนเอียง ไปในลักษณะอย่างเดิม เมื่อพบสิ่งดังกล่าวนั้นซ้ำอีก

เคแกน (Kagan. 1968 : 613) กล่าวถึง เจตคติว่าเป็นความโน้มเอียงที่ ผังแน้อยู่ในความคิดและความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบ ที่มีต่อสิ่งที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะ เจตคติประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 อย่างคือ ความรู้ความเข้าใจ และอารมณ์ นอกจากนั้น ครูซ (Cruze. 1974 : 187) ให้ได้ความหมายของเจตคติว่าเป็นความรู้สึกที่เอนเอียง ของจิตใจซึ่งมีต่อประสบการณ์ที่คนเราได้รับ และเจตคติจะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ

ส่วนนักจิตวิทยาของไทยได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ดังนี้ คือ

เดโช สนวนานนท์ (เดโช สนวนานนท์ 2512 : 28) กล่าวว่าเจตคติเป็น คุณลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดทิศทาง

พฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้นเจตคติจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่จะทำ
ให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในหน้าที่การงานหรืออาชีพของตน

กวางเกื่อน พันธุนาวิน และ บุญยิ่ง เจริญยิ่ง (กวางเกื่อน พันธุนาวิน และ
บุญยิ่ง เจริญยิ่ง 2518 : 3) ให้คำจำกัดความว่า เจตคติเป็นความรู้สึกที่แสดงออกอย่าง
มั่นคงต่อบุคคล หรือสถานการณ์ใด ๆ ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดี ชักเย่ง หรือเป็นกลางก็ได้
ซึ่งเป็นผลของการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะที่ดีหรือเลวของบุคคล หรือสถานการณ์นั้น ๆ

เชคส์คีย์ โฆวาสินธุ (เชคส์คีย์ โฆวาสินธุ 2520 : 38) ให้ความหมาย
ของเจตคติว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้
ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อ
สิ่งเรานั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้
ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม ซึ่งเจตคตินี้จะแสดงออกหรือ
ปรากฏให้เห็นชัดในกรณีที่มีสิ่งเรานั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม

จากความหมายของเจตคติที่กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า เจตคติหมายถึง สภาพของ
จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก ท่าที ความคิดเห็น ของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสถานการณ์
หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยบุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะนิมาน หรือทางบวก
(Positive) คือ ชอบ พอใจ เห็นด้วย สนับสนุน หรือในลักษณะนิเสธ (Negative)
คือไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน และเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้
สามารถสร้างขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้

องค์ประกอบของเจตคติ

องค์ประกอบของเจตคติสามารถแยกแยะได้ 3 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้
(ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 3 - 4) คือ

1. องค์ประกอบทางปัญญา (Cognitive Component) ได้แก่
ความคิดซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด ความคิดนี้อาจจะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกัน
โดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า

2. องค์ประกอบทางด้านการรู้สึกรู้สึก (Affective Component)

เป็นส่วนประกอบทางอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นตัวเรา "ความคิด" อีกต่อหนึ่ง ถ้าบุคคลมีสภาวะความรู้สึกดีหรือไม่ดี ขณะที่คิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะออกมาในรูปลักษณะที่แตกต่างกัน (ก็หรือไม่ดี) แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในแง่บวก (Positive) และมีความรู้สึกในแง่ลบ (Negative) ตามลำดับต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component) เป็น

องค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าเหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติหรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

องค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กันมาทางครึ่งจะแยกไม่ออกอย่างเด็ดขาด เช่น ถ้าบุคคลนั้นมีประสบการณ์เคยประสบอุบัติเหตุรถยนต์ว่ามาเขาอาจจะมีความรู้สึกทางลบต่อรถยนต์ (มีความรู้สึกที่ไม่ดีเมื่อนึกถึงรถยนต์) แต่ขณะเดียวกันเขาอาจจะยอมรับว่า เขาจำเป็นต้องใช้รถยนต์ในการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ จึงแสดงว่าเขามีองค์ประกอบด้านปฏิบัติ เป็นไปในแง่บวกและมีแนวโน้มที่จะใช้รถยนต์

การก่อรูปของเจตคติ

การก่อรูปของเจตคติตามที่ ออลพอร์ต (Allport. 1935 : 180)

กล่าวไว้ว่า เกิดขึ้นได้จากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของสังคมและนำเอาสิ่งๆ ที่เรียนรู้เหล่านั้นมาเป็นรากฐานของเจตคติ
2. การแบ่งแยกความรู้ที่ได้มาจากการประสบการณ์ของตนเอง เช่น เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูมาก็มีมุมมองโลกในแง่ดี
3. ประสบการณ์ที่ได้รับมาจากเดิมแต่รุนแรงในด้านดีหรือไม่ดี เช่น บุคคลที่ทำให้เกลียดมาก มีลักษณะอย่างไร ก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อบุคคลที่มีรูปร่างลักษณะเช่นนั้นด้วย
4. การเลียนแบบ เช่น การที่บุตรเลียนแบบบิดา มารดาของตน เมื่อบิดามารดามีเจตคติต่อบุคคล หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง เช่น ไบบูตรก็มีเจตคติเช่นนั้นด้วย

ประโยชน์ของเจตคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 4 - 5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเจตคติไว้ดังนี้คือ

1. ช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวโดยการจับรูปหรือจัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา
2. ช่วยให้ความนิยมในตัวเอง (Self-esteem) โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางอย่างซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตนเอง
3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิกิริยาตอบโต้ หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้นส่วนมากจะทำในสิ่งที่นำความพอใจมาให้ หรือเป็นบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม
4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตน ซึ่งแสดงว่าเจตคตินั้นนำความพอใจมาสู่บุคคลนั้น

การวัดเจตคติและการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติ

ซูซีฟ ออนโคกสูง (ซูซีฟ ออนโคกสูง 2518 : 117) กล่าวถึงวิธีการวัดเจตคติว่า ในการที่จะทราบถึงเจตคติของใครคนใดคนหนึ่งที่มีต่อวัตถุ คน สิ่งกับ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไรนั้น ควรหาได้โดยวิธีดังต่อไปนี้คือ

1. ไซแบบสอบถาม
2. สังเกต สัมภาษณ์ และบันทึก
3. ไซสังคมนิคม
4. การใช้สร้างจินตนาการ

การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติสามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีก็มีลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น การวัดเจตคติโดยวิธี Equal - Appearing Interval ของ เทอร์สโตน (Thurstone) วิธี Summated Ratings หรือ Likert Method ของ เรนีส ลีเคอร์ต (Renis Likert) วิธี Scalogram Analysis ของกัทต์แมน (Guttman)

และวิธี Semantic Differential ของ ออสกู๊ด (Osgood)

ในการศึกษารังนี้ผู้วิจัยได้สร้างมาตราวัดเจตคติแบบจัดอันดับคุณภาพ (Summated Ratings) ตามแนวของ ลิเคอร์ต (Likert) ซึ่งประภาเพ็ญ สุวรรณ และ เต็กศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 28 - 32 และ เต็กศักดิ์ โฆวาสินธุ์ 2520 : 50 - 56) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างไว้ดังนี้คือ

1. พิจารณาวาททองการจะวัดเจตคติของใครที่มีต่ออะไร และให้ความหมายของเจตคติและสิ่งที่จะวัดนั้นให้แน่นอน

2. เมื่อมีความหมายของสิ่งที่จะวัดแน่นอนแล้วก็สร้างข้อความในแต่ละข้อหัวข้อนั้น ๆ โดยให้คลุมเนื้อหาในหัวข้อเหล่านั้น โดยข้อความเหล่านั้นจะมีลักษณะที่ถามเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้ตอบ ซึ่งผู้สร้างเครื่องมืออาจเขียนขึ้นเอง หรือนำมาจากผู้อื่น หรือจากผู้ทรงคุณวุฒิในคานั้น ๆ ก็ได้ แต่ต้องมีลักษณะดังนี้

2.1 ต้องเป็นข้อความที่เขียนในแง่ความรู้สึก ความเชื่อ หรือความตั้งใจที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ใช่เป็นข้อเท็จจริง (Fact)

2.2 ข้อความที่บรรจุลงในมาตราวัด (Scale) จะต้องประกอบด้วยข้อความที่เป็นทั้งด้านบวก (Positive) และด้านลบ (Negative) คละกัน

2.3 แต่ละข้อความนั้นจะต้องสั้น เข้าใจง่าย ชัดเจน ไม่กำกวม จำนวนของข้อความที่สร้างขึ้นครั้งแรกนี้ควรมีประมาณ 30 ข้อความขึ้นไป เพราะจะต้องเลือกข้อความให้เหลือประมาณ 20 - 25 ข้อความในแต่ละหัวข้อของสิ่งที่จะวัด

3. เมื่อได้ข้อความเพียงพอแล้วก็บรรจุลงในมาตราวัด (Scale) โดยให้มีข้อเลือก 5 ข้อดังนี้คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. กำหนดน้ำหนักในการตอบข้อเลือกต่าง ๆ ของแต่ละข้อความ ซึ่งในการกำหนดน้ำหนักว่าข้อเลือกใด ควรจะให้น้ำหนักเท่าใดนั้น มีวิธีการอยู่ 3 วิธี แต่ที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือ วิธี Arbitrary Weighting Method ซึ่งกำหนดให้แต่ละข้อเลือกมีน้ำหนัก

5, 4, 3, 2 และ 1 หรือ 1, 2, 3, 4 และ 5 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเทคนิคของข้อความว่าจะเป็นค่าบวก (Positive) หรือค่าลบ (Negative)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองในการสอน

สังคมศึกษา

ผลงานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศไทย ยังมีการทำวิจัยทำนองนี้ไม่ก่อยจะกว้างขวางนัก ซึ่งเท่าที่ปรากฏส่วนมากมักจะทำการวิจัยกับผู้เรียนในระดับอื่นที่ไม่ใช่ระดับมัธยมศึกษา ดังที่ปรากฏต่อไปนี้

ปี 2518 วิไลวรรณ ตรีศรี (วิไลวรรณ ตรีศรี 2518 : 239) ทำการทดลองสอนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้วิธีการสร้างสถานการณ์จำลอง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำหรับครูช่วยสอนชาวเขา ซึ่งทดลองกับชาวเขาจำนวน 80 คน ผลการทดลองพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีผลสัมฤทธิ์ในด้านวิชาการสูงขึ้น และมีความสามารถในการสอนวิชาสังคมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจแบบการสอน และแบบจำลอง การสอนเป็นที่น่าสนใจ ส่วนทางด้านทักษะ เจตคติ และค่านิยมที่พัฒนาในระหว่างการอบรมก็ดีขึ้น

ลินจง อินทร์พรชัย (ลินจง อินทร์พรชัย 2519 : 266) ทำการศึกษาการสร้างแบบจำลองการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่องประเทศเพื่อนบ้านกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเน้นทักษะการใช้แผนที่ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 70 คน ซึ่งกลุ่มทดลองใช้แบบจำลองการสอนโดยเน้นทักษะการใช้แผนที่ และกลุ่มควบคุมใช้แบบจำลองการสอนโดยไม่เน้นทักษะการใช้แผนที่ ผลการศึกษาปรากฏว่านักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สันต์ เนียมประสิทธิ์ (สันต์ เนียมประสิทธิ์ 2519 : 44 - 48) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ของนักศึกษาคณะ ป. กศ. ที่ผ่านการเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง กับวิธีสอนตามปกติ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาคณะ ป. กศ. ของวิทยาลัยครูนครปฐม จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 10 คน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ของนักศึกษากลุ่มทดลองที่ผ่านการเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ส่วนใหญ่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสรุปผลการทดลองโดยส่วนรวมแล้วพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาแตกต่างจากนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประเสริฐ เจิกจันทร์ (ประเสริฐ เจิกจันทร์ 2519 : 44 - 46) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมปีที่ 1 - 2 ของนักศึกษาคณะ ป. กศ. ที่ผ่านการเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง กับวิธีสอนตามปกติ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 76 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 44 คน และกลุ่มควบคุม 32 คน ผลของการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ผ่านการเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง มีพฤติกรรมการสอนวิชาสังคมศึกษาคงต่อไปมากกว่ากลุ่มควบคุม คือ การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือกระตุ้นการยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ การใช้คำถาม การให้แนวทางนักเรียนพูดตอบคำถามครู เป็นต้น ซึ่งสรุปผลการศึกษาโดยส่วนรวมแล้ว พบว่านักศึกษากลุ่มทดลองที่เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง กับนักศึกษากลุ่มควบคุมที่เรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาโดยวิธีสอนตามปกติ มีพฤติกรรมการสอนสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปในทำนองเดียวกับ สันต์ เนียมประสิทธิ์ ที่ทำการศึกษาไว้ในปีเดียวกัน

จากผลงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองทั้งกล่าว ถึงแม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แต่จากผลการวิจัยก็ทำให้เห็นว่า วิธีใช้สถานการณ์จำลองในการเรียนการสอนสามารถทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยน

ไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งน่าจะนำเอาวิธีการนี้มาทดลองกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อผลการเรียนของนักเรียนว่าวิธีใช้สถานการณ์จำลองเหมาะสมกับนักเรียนระดับนี้หรือไม่เพียงใด และจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนดีขึ้นหรือไม่อย่างไร และเพื่อเป็นแนวทางค้นหาเทคนิคการสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน ต่อไปแต่เนื่องจากเทคนิคสถานการณ์จำลอง มีวิธีการเสนอสถานการณ์จำลองแก่ผู้เรียนหลายวิธี เช่น การแสดงบทบาท การศึกษาเฉพาะกรณี ฯลฯ และได้นำนักการศึกษาของไทยนำเอาวิธีการแสดงบทบาทไปทดลองสอนนักเรียน ซึ่งปรากฏผลการศึกษาคงนี้คือ

ในปี 2523 สุนีย์ จุฑาจิต (สุนีย์ จุฑาจิต 2523 : 72 - 76) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมสัมพันธของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 132 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 66 คน และกลุ่มควบคุม 66 คน กลุ่มทดลองสอนโดยการสอนแบบใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ส่วนกลุ่มควบคุมสอนโดยวิธีสอนตามปกติ ใช้เวลาในการทดลอง 45 คาบ คาบละ 20 นาที ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติค่านิยมสัมพันธของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับทัศนคติค่านิยมสัมพันธของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี 1966 เบเกอร์ (Baker. 1966 : 3353-4) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอนโดยวิธีใช้ตำราเรียนกับการสอนโดยวิธีสร้างสถานการณ์จำลอง ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์อเมริกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาระดับ 8 จำนวน 131 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม แต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลองสอน 3 สัปดาห์ นักเรียนกลุ่มทดลองเรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมเรียนจากตำราเรียนและการอภิปราย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม

มีสัมพันธภาพประวัติศาสตร์สูง ขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทางด้านเจตคติต่อเนื้อหาบทเรียนของนักเรียนพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อเนื้อหาบทเรียนเปลี่ยนไปในทางบวก มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

ในปี 1974 โพสทมา (Postma. 1974 : 4712 - 4713-A) ทำการทดลองใช้สถานการณ์จำลองสอนวิชาสังคมศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ และเจตคติต่อการใช้สถานการณ์จำลองของครูและนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 294 คน เป็นหญิง 158 คน และชาย 136 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 152 คน กลุ่มควบคุม 142 คน มีครูประจำการเข้าร่วมศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 6 คน ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ววัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผลสอบโดยเฉลี่ยระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากนั้นให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเรียนวิชาสังคมศึกษาตามปกติไปจนถึงสัปดาห์ที่ 10 จึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาชุดเดิมไปทดสอบนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มอีกครั้ง เพื่อวัดผลความคงทนทางการเรียนรู้ ซึ่งผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความคงทนในการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทางด้านเจตคติต่อการใช้สถานการณ์จำลองของครูและนักเรียน พบว่าครูที่เข้าร่วมในการศึกษา มีความพอใจต่อเทคนิคสถานการณ์จำลอง และเห็นว่าเป็นวิธีที่มีประโยชน์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนตามความสามารถของเขาเอง และเป็นวิธีสอนที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ได้แสดงออก ทำให้ผู้เรียนมีความคิดที่แตกฉานในการแก้ปัญหา ส่วนความรู้สึกของนักเรียนต่อการใช้สถานการณ์จำลองพบว่า มีเจตคติในทางบวกต่อวิธีสอนนี้ มีความสนใจและเพลิดเพลินกับการที่ได้ทำงานร่วมกัน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างกระตือรือร้น

สเทมเบลอร์ (Stembler. 1974 : 6425-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมสถานการณ์จำลอง กับการสอนโดยใช้บันทึกทางประวัติศาสตร์ในการสอน

เกี่ยวกับข้อมูลด้านความรู้ความจำ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมัธยมศึกษา ระดับ 8 จำนวน 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่เรียนจากการใช้โปรแกรมสถานการณ์จำลอง จำนวน 48 คน และกลุ่มควบคุมเรียนจากการสอนแบบปกติ โดยสอนตามบันทึกทางประวัติศาสตร์ จำนวน 52 คน ก่อนทำการทดลองทดสอบวัด ไอ-คิว ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งมีระดับไอ-คิว เฉลี่ย 115 การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำหลังจากที่นักเรียนเรียนครบ 3 คาบแล้ว สถิติที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ระหว่างกลุ่มใช้ค่าสถิติที่ (t - test) ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีความสามารถในการรับข้อมูลด้านความรู้ความจำสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีระดับ ไอ-คิว สูงและต่ำแตกต่างกัน สามารถรับรู้ข้อมูลด้านความรู้ความจำ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในปี 1977 แอนเดอร์สัน (Anderson. 1977 : 181) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองในการสอนเรื่อง "การปักกวาดบ้าน" กับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งใช้วิธีการเสนอสถานการณ์ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ มีผลดีต่อเด็กนักเรียนที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย

วีสเลอร์ (Wheasler. 1978 : 5416-A) ทำการวิจัยการสอนสังคมศึกษา กับนักเรียนมัธยมศึกษา ระดับ 5 จำนวน 6 ห้องเรียน และระดับ 8 จำนวน 12 ห้องเรียน โดยใช้วิธีสอนที่ต่างกัน 2 วิธีคือ การสอนแบบบรรยายและใช้ตำราเรียน กับการสอนแบบการแสดงบทบาทสมมุติและสถานการณ์จำลอง กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 427 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 211 คน และกลุ่มควบคุม 216 คน ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะมีนักเรียนระดับ 5 และระดับ 8 กละกัน และให้ศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง "การประกาศอิสรภาพ" เหมือนกัน ผลการศึกษพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่สอนโดยวิธีการแสดงบทบาทสมมุติ และ

สถานการณ์จำลอง มีความเข้าใจในสิ่งใกล้ทางประวัติศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนจากการสอนแบบบรรยายและใช้ตำราเรียน

เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219-235) แห่งมหาวิทยาลัยยอร์กทาวน์ ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองซึ่งนำมาแสดงบทบาทสมมติ เพื่อปลูกฝังความเชื่อฟังของนักเรียน ซึ่งทดลองกับนักเรียนจำนวน 91 คน ในการแสดงบทบาทสมมติโดยใช้วีดีโอเทปเข้าช่วย ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้อการแสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์จำลอง มีความเชื่อฟังเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้อการแสดงบทบาทสมมติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีสอนแบบอื่นที่ไม่ใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาสังคมศึกษาจะเห็นว่าผลลัพธ์ที่ทางการเรียนของนักเรียนมีทั้งในด้านแตกต่างกันและไม่แตกต่างกันซึ่งยังไม่อาจสรุปได้ว่าวิธีการเรียนการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับการสอนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง วิธีการใดจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากกว่ากัน แต่อย่างไรก็ตาม การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาสังคมศึกษาก็ช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจเพิ่มขึ้น ถึงผลการศึกษาของโพสท์มา (Postma) ที่พบว่า เป็นวิธีสอนที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออก โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ผู้เรียนมีความเพลิดเพลินในการได้ร่วมมือกันทำงานและทำให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดอย่างอิสระ ทำให้เขามีความคิดที่แตกต่างในการแก้ปัญหา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาสังคมศึกษา กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อดูว่าวิธีการนี้จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากน้อยเพียงใดหรือไม่ เพราะยังไม่ปรากฏว่านักการศึกษาของไทยคนใดได้ทำการศึกษากับนักเรียนในระดับนี้มาก่อน ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าหากได้นำเอาการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองมาปรับปรุงให้ประสิทธิภาพโดยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาสาระที่นำมาสอนแล้วก็น่าจะช่วยให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้นได้เช่นกัน

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิธีสอนสังคมศึกษา

งานวิจัยภายในประเทศ

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งได้ปรากฏว่ามีการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อวิธีสอนสังคมศึกษามาก่อน ผู้วิจัยส่วนใหญ่จะนิยมทำการศึกษาเจตคติต่อบทเรียนหรือท่อนเนื้อหาวิชา ถึงผลงานการวิจัยที่ปรากฏต่อไปนี้

ในปี 2521 สุนันทา ลิ้มอารีย์ (สุนันทา ลิ้มอารีย์ 2521 : 62 – 64) ทดลองเปรียบเทียบผลการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่องทรัพยากรและการทำมาหากินโดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 84 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 42 คน และกลุ่มควบคุม 42 คน ใช้เวลาในการทดลองสอนกลุ่มละ 12 ชั่วโมง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนโมดูลสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ และนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนโมดูลมีเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ชัยพร วงศ์วรรณ (ชัยพร วงศ์วรรณ 2521 : 47 – 49) ทำการทดลองเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 128 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 64 คน และกลุ่มควบคุม 64 คน ผลการทดลองพบว่า ทั้งนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อวิชาประวัติศาสตร์ที่ขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนจากบทเรียนโมดูลมีเจตคติต่อวิชาประวัติศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนจากการสอนปกติ

ปี 2524 สมบูรณ์ ใจกลางคูก (สมบูรณ์ ใจกลางคูก 2524 : 53 – 54) ทำการทดลองสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องประชากรศึกษาโดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ และทำการศึกษาเจตคติต่อวิชาประชากรศึกษาของนักเรียน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อวิชาประชากรศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ผลการเปรียบเทียบภายในกลุ่มพบว่า แต่ละกลุ่ม

มีคะแนนสูง ขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ

จากผลการทดลองสอนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้บทเรียนโมดูลทั้ง กว่านั้นถึงแม้ว่า จะเป็นการศึกษาเจตคติต่อเนื้อหาบทเรียน และทอวิชาก็ตามแต่เจตคติของนักเรียนที่เกิดขึ้น นั้นก็เป็นผลมาจากการเรียนการสอน ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากวิธีสอนด้วยเช่นกัน ส่วนการ ศึกษาเจตคติต่อการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง เทาที่ปรากฏมีผลงานการวิจัยของไทย คือ

ในปี 2517 นันทนา จุฬังคะ (นันทนา จุฬังคะ 2517 : 78 - 84) ทำการ ศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาระดับ ป.กศ.ทณ ที่ออกฝึกสอนต่อการแก้ปัญหาในชั้นเรียน และ ได้สร้างแบบจำลองปัญหาขึ้น เพื่อใช้ฝึกสอนนักศึกษาในการฝึกแก้ปัญหา ก่อนออกฝึกสอน กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษา ป.กศ.ทณ ชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยครูในส่วนกลาง ซึ่งกำลัง ออกฝึกสอนในโรงเรียนประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นปัญหาที่พบและแก้ไ้ได้แล้ว ตอนที่ 2 เป็นปัญหา ที่พบและแก้ไม่ได้แล้ว ผู้วิจัยได้นำเอาปัญหาทั้งหมดที่ได้รับจากการส่งแบบสอบถามมาสร้าง เป็น แบบจำลองของปัญหา (Simulation) จำนวน 2 แบบคือ การศึกษาเป็นรายกรณี (Case Study) มีจำนวน 20 ปัญหา และการแสดงบทบาท (Role Playing) มีจำนวน 20 ปัญหา แล้วนำไปให้นิสิตชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร จำนวน 21 คน ได้ฝึกโดยวิธีสถานการณ์จำลอง ผลจากการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตที่ได้ รับการฝึกแก้ปัญหาด้วยวิธีการดังกล่าว พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ และเห็นว่าวิธี สถานการณ์จำลองมีประโยชน์ใน坎้นช่วยผู้เรียนอยากฝึกแก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหา เป็นวิธีที่ให้ความเพลิดเพลิน และสมควรนำเอาการสอนแบบนี้มาใช้ในสถาบันฝึกหัดครู ต่อไป ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ดีต่อการใช้สถานการณ์จำลองในการสอน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อวิธีสอนสังคมศึกษาในประเทศ แสดงให้เห็น ว่า การใช้เทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ ทำให้นักเรียนมีความสนใจอยากเรียนวิชานั้น ๆ มากขึ้น จึงนับว่าเป็นวิธีปลูกฝัง เจตคติที่ดีต่อบทเรียนและทอวิชาของนักเรียนด้วยเช่นกัน แต่ทั้งนี้ก็เป็นผล

มาจากการใช้เทคนิควิธีการสอนเป็นสำคัญ จึงควรมีการศึกษาเจตคติต่อวิธีสอนต่อไป

ผลงานวิจัยในต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองอย่างกว้างขวาง และได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับเจตคติต่อการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองไว้ดังต่อไปนี้

ในปี 1966 การ์เวย์ (Garvey. 1966 : 18) ได้รายงานผลการใช้สถานการณ์จำลองประกอบการเรียนการสอนว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองประกอบการเรียนการสอนร้อยละ 93 มีความเห็นว่าวิธีการนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานและไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

ในอีกหนึ่งปีต่อมา แอททิก (Attig. 1967 : 25 - 29) ทำการทดลองการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของการ์เวย์ดังกล่าวมาแล้ว และจากผลการทดลองของ แอททิก ยังได้ชี้ให้เห็นอีกว่า การใช้สถานการณ์จำลองประกอบการเรียนการสอนเป็นวิธีที่ช่วยกระตุ้นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาได้มากกว่าวิธีสอนตามปกติ

คอร์บิน (Corbin. 1972 : 1258-A) ได้ทำการศึกษาผลของการจัดสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับเอเชียอาคเนย์ ทางด้านเจตคติต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาระดับ 9 ผลการศึกษาพบว่า การใช้สถานการณ์จำลองสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการสอนสังคมศึกษาได้ แม้ว่าการวัดเจตคติที่เปลี่ยนไปจะไม่สมบูรณ์ที่สุดก็ตาม แต่ก็แสดงให้เห็นว่าเจตคติของนักเรียนเปลี่ยนไปจากเดิม

ทัคเกอร์ (Tucker. 1972 : 657-A) ได้ทำการศึกษาผลของเจตคติและพฤติกรรมของนักเรียนฝึกหัดครูที่ทำการฝึกสอนในชั้นเรียน โดยใช้สถานการณ์จำลองฝึกนักศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ก่อนออกฝึกสอนอีก 8 สัปดาห์ และเปรียบเทียบผลกับนักศึกษาในกลุ่มควบคุม ซึ่งออกไปทำการฝึกสอนโดยตรงเป็นเวลา 10 สัปดาห์ จากผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองซึ่งผ่านการฝึกจากสถานการณ์จำลอง ก่อนออกฝึกสอน ได้รับ

ความเห็นจากอาจารย์พิเศษกว่า มีความมั่นใจในการสอนนักเรียนมากขึ้นมีลักษณะการแสดง
ออกทางสังคมในห้องเรียนดีกว่า มีความกระตือรือร้นในการสอนมากกว่า และประสบผลสำเร็จ
ในการสอนมากกว่า และนักศึกษาทุกกลุ่มมีความเห็นว่าวิธีการสถานการณ์จำลองให้
ประโยชน์มากที่สุด ในการเตรียมตัวเพื่อการฝึกสอน ส่วนผู้ทำการวิจัยมีความเห็นว่า การ
ใช้สถานการณ์จำลอง ช่วยกระตุ้นความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง และแนวทางของวิธีสถานการณ์
จำลองมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติ

นิวแมน (Newman. 1974 : 6953 - 6954-A) ทำการศึกษาเพื่อหา
ประสิทธิภาพของการใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาชาติพันธุ์ศึกษา (Ethnic
Studies) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งตัวแปรในการศึกษาคือ เจตคติ
ต่อวิชาของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชาติพันธุ์ศึกษา และเจตคติในแง่ความ
คิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่มชน กลุ่มตัวอย่างมี 18 ห้องเรียน จำนวน 466 คน แบ่งเป็น
กลุ่มทดลอง 12 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 6 ห้องเรียน กลุ่มทดลองเรียนโดยใช่
สถานการณ์จำลอง กลุ่มควบคุมเรียนโดยวิธีบรรยาย และอภิปรายปัญหาในการศึกษาค้นคว้า
ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

กลุ่มทดลอง 1 มีจำนวน 6 ห้องเรียน แสดงบทบาทของชนผิวขาว

กลุ่มทดลอง 2 มีจำนวน 6 ห้องเรียน แสดงบทบาทของชนกลุ่มน้อย

ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ครึ่ง ผลการทดลองพบว่า เจตคติต่อวิชาและในแง่ความ
คิดเห็นเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของนักเรียนกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
และผลจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนกลุ่มทดลอง ทว่าการใช้สถานการณ์จำลอง นักเรียน
มีความเห็นว่าวิธีสถานการณ์จำลองเป็นวิธีที่น่าสนใจ ได้มีการปฏิบัติร่วมกัน ทำให้เกิด
ความเข้าใจในปัญหาชนกลุ่มน้อย ได้เรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาของอเมริกันที่สูญเสียผลประโยชน์
ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองและนักเรียนกลุ่มทดลองได้เรียนรู้ถึงความรู้สึกของเพื่อนร่วมชั้น
เกี่ยวกับชนกลุ่มต่าง ๆ และในสรุปผลของการวิจัยนี้กล่าวว่า วิธีการสถานการณ์จำลองเป็น
วิธีที่มีประสิทธิภาพในการสร้างเจตคติต่อวิชา ทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่า

จากการศึกษาผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับเจตคติต่อวิธีสอน
สังคมศึกษา ทำให้มองเห็นว่าการเรียนการสอนถ้าได้นำเอาวิธีการและเทคนิคการสอน
ใหม่ ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาแล้วจะทำให้ให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียน
มากขึ้น และก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อบทเรียน ท่อวิชา และต่อวิธีการเรียนการสอน แต่
เนื่องจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาสังคมศึกษา ยังไม่ได้มีการวิจัย
กันแพร่หลายในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า เจตคติของนักเรียนต่อ
การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองในการสอนวิชาสังคมศึกษา จะดีขึ้นหรือไม่อย่างไร
เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ กับการสอนวิชาสังคมศึกษา
ต่อไป

สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง กับ วิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง กับ วิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีเจตคติต่อการสอนแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีการพัฒนาเจตคติต่อการสอนสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง หลัง การทดลองสอนกับ ก่อนการทดลองสอน.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้างนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสุท-
ศึกษาลัย อำเภอมะเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525 จำนวน
8 ห้องเรียน จำนวน 360 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียน
กรรณสุทศึกษาลัย อำเภอมะเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525
จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน เรียนจากการสอนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2525 ของโรงเรียน
กรรณสุทศึกษาลัย อำเภอมะเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มีทั้งหมด 8 ห้องเรียน ดังนั้นผู้วิจัย
จึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากเอาจำนวน
2 ห้องเรียน

2. ผู้วิจัยทำการจับสลากอีกครั้งเพื่อกำหนดว่าห้องเรียนใดจะเป็นกลุ่มทดลองและ
ห้องเรียนใดจะเป็นกลุ่มควบคุม

เครื่องมือในการทดลองและวิธีสร้าง เครื่องมือ

1. การสร้างชุดการเรียนรู้การสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ทั่วไปของรายวิชาและขอบข่ายเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา จากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

1.2 ศึกษารายละเอียดและเลือกเนื้อหาที่จะนำมาสร้างชุดการสอนสำหรับการทดลองจากหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ส. 306 (โลกของเรา) เล่ม 2 ผู้วิจัยได้เลือกเอาเนื้อหา "หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน" มาใช้ในการทดลอง ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

- ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต
- ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง
- ปัญหาที่เกิดจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ปัญหาทางจริยธรรม

1.3 กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดประสงค์ทางการเรียน

1.4 สร้างชุดการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

1.5 นำชุดการสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 160 คน เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำไปทดลองใช้จริง

2. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบจากหนังสือ เทคนิคการวัดและประเมินผล การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ จิตพงศ์ (สมบูรณ์ จิตพงศ์ 2523 : 1 - 155) เทคนิคการวัดผลของ ชวาล แพรัตกุล (ชวาล แพรัตกุล 2518 : 111 - 173)

วิธีสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบของ วิเชียร เกตุสิงห์ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2518 : 1 - 161)

2.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ตามเนื้อหาที่นำมาทดลองสอน และทำการร่างวิเคราะห์หลักสูตร

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 100 ข้อ โดยสร้างข้อสอบให้ตรงตามพฤติกรรมและครอบคลุมเนื้อหาตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้ข้อสอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีรัตนโกการวมอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 120 คน ซึ่งผ่านการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันมาแล้ว

2.5 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ตอบผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบเกิน 1 ตัวเลือก ไม่ให้คะแนน เมื่อตรวจและรวมคะแนนจากการตอบแบบทดสอบเรียบร้อยแล้วจึงทำการวิเคราะห์หาความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบเป็นรายข้อ โดยใช้หลักการตัดกลุ่ม 27 % เป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ หาค่า P_H และ P_L โดยเปิดจากตารางสำเร็จรูปของ จุง เทห์ ฟาน (Fan, 1952 : 1 - 32) เพื่อคัดเลือกเอาเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p') ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

2.6 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นและที่ทำการปรับปรุงแล้วไปทดสอบอีกครั้ง เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของ คูเคอร์ ริชาร์กสัน (KR - 20) (ลวน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2524 : 169)

3. การสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวของ ลิเคอร์ต (Likert) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติตามวิธีของ ลิเคอร์ต (Likert) จากหนังสือ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพของ เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ 2520 : 38 – 70) ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนันต์ ของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ 2520 : 27–32) และหลักการวิจัยเบื้องต้นของ อนันต์ ศรีโสภะ (อนันต์ ศรีโสภะ 2521 : 222–236)

3.2 สร้างข้อความที่แสดงลักษณะของเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีจำนวน 40 ข้อความ โดยกำหนดตัวเลือกดังนี้คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.3 นำข้อความที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนสังคมศึกษา พิจารณาความถูกต้องและตรวจแก้ไข ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าข้อความที่เขียนนี้สอดคล้องและเหมาะสมกับการตอบ

3.4 กำหนดน้ำหนักในการตอบตัวเลือกต่าง ๆ ของแต่ละข้อความ โดยกำหนดให้แต่ละตัวเลือกมีน้ำหนักเป็น 5, 4, 3, 2, 1 หรือ 1, 2, 3, 4, 5 ทั้งนี้แล้วแต่ลักษณะของข้อความว่าเป็นทางบวก (Positive) หรือทางลบ (Negative)

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวา เมื่อเพียงข้อเดียวตามความรู้สึกของนักเรียนดังต่อไปนี้

เมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน โดยวิธีที่ครูใช้สอน
แล้วนักเรียนมีความรู้สึก.....

ข้อความ	ความรู้สึก	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0. การสอนโดยวิธีนี้ทำให้เข้าใจ เนื้อเรื่องที่เรียนไครวกเร็วขึ้น						
00. การสอนโดยวิธีนี้ช่วยให้มีความ สามารถคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น						
000. การสอนโดยวิธีนี้มุ่งในด้านความ สนุกเพลิดเพลินมากกว่าด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน						

3.5 นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 160 คน

3.6 นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

3.6.1 แบบสอบถามที่มีข้อความเป็นบวก (Positive) การให้คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นควย ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

3.6.2 แบบสอบถามที่มีข้อความเป็นทางลบ (Negative)

การให้คะแนนจะเป็นไปในแนวทางตรงกันข้ามกับข้อความทางบวก คือ

เห็นควยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

เห็นควย ให้ 2 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นควย ให้ 4 คะแนน

ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน

3.7 นำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ โดยทำตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.7.1 หากค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติต่อการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง เป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 % แล้วเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง คือมีค่าที่ ($t - test$) เท่ากับ 2.423 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าข้อนั้นมีค่าอำนาจจำแนกสูง คือชี้ให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนของข้อความนั้นในกลุ่มนักเรียนที่มีคะแนนเจตคติสูง กับในกลุ่มนักเรียนที่มีคะแนนเจตคติต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.7.2 หากค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง คำนวณค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นแบบอัลฟา (Coefficient Alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach. 1970 : 161)

4. สร้างชุดการสอนสำหรับการสอนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อใช้สอนนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยให้มีความมุ่งหมาย จุดประสงค์ทางการเรียน เนื้อหาวิชา และจำนวนคาบที่เรียน เช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในชุดการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Post test Design (พจน์ สะเพียรชัย และคณะ 2519 : 202 - 203) ตามแผนผังที่แสดงไว้ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มทดลอง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
(R) _E	T _{E1}	X	T _{E2}
(R) _C	T _{C1}	~X	T _{C2}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

- X แทน การจัดการกระทำ
- ~ X แทน ไม่มีการจัดการกระทำ
- E แทน กลุ่มทดลอง
- C แทน กลุ่มควบคุม
- T₁ แทน การสอบก่อนทำการทดลอง
- T₂ แทน การสอบหลังทำการทดลอง
- (R) แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม

ในการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest-Posttest Design ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. แบ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการจับสลากแบ่งห้องเรียน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีนักเรียน 30 คน
2. ทำการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบสอบถามเจตคติต่อการสอน เพื่อวัดความรู้พื้นฐานในเนื้อหาที่จะเรียน และวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง
3. ดำเนินการสอน ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาในการสอนเท่ากัน คือ ใช้เวลากลุ่มละ 23 คาบ คาบละ 50 นาที และใช้วิธีสอนแตกต่างกันดังนี้
 - 3.1 กลุ่มทดลอง สอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งประกอบด้วยการแสดงบทบาท และการศึกษากรณีตัวอย่าง อันเป็นวิธีการเสนอสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหา เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกกิจกรรมปฏิบัติการด้านการแก้ปัญหา
 - 3.2 กลุ่มควบคุม สอนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งประกอบด้วยการสอน บันทึกการสอน อุปกรณ์การสอน โดยใช้เนื้อหาเดียวกันกับที่สอนกลุ่มทดลอง ส่วนวิธีสอนจะใช้วิธีอธิบาย บรรยาย อภิปรายสรุปบทเรียน ให้ทำและค้นคว้าทำรายงาน
4. ทำการทดสอบหลังการเรียน กับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังจากเสร็จสิ้นการเรียนการสอนที่กำหนดแล้ว เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันซึ่ง เป็นชุดเดียวกันกับที่ใช้ก่อนเรียน
5. ให้นักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามเจตคติต่อการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
6. ตรวจสอบผลจากข้อทดสอบและแบบสอบถาม นำคะแนนมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลต่าง ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบ ก่อนการทดลองสอนกับหลัง การทดลองสอน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$ แบบ Independent Group ในรูปคะแนนผลต่าง ระหว่าง ก่อนการทดลองสอนกับหลัง การทดลองสอน
2. เปรียบเทียบเจตคติต่อการสอน จากผลต่าง ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อน การทดลองสอนกับหลัง การทดลองสอน ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$ แบบ Independent Group ในรูปคะแนนผลต่าง ระหว่าง ก่อนการทดลองสอนกับหลัง การทดลองสอน
3. เปรียบเทียบการพัฒนาเจตคติต่อการสอน ระหว่าง ก่อนการทดลองสอนกับหลัง การทดลองสอนของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ $t - test$ แบบ Dependent Group

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

- 1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย คำนวณจากสูตร (อังกฤษ สายยศ 2523 : 18)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

- 1.2 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน คำนวณจากสูตร (อังกฤษ สายยศ

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2. หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

2.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณจากสูตร KR - 20 (ลาว สายยศ และ อังคณา สายยศ 2524 : 169)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
 p แทน สัดส่วนของคนทำถูกในข้อหนึ่ง ๆ = $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
 q แทน สัดส่วนของคนทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือ $1 - p$
 S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเจตคติ คำนวณจากสูตร (Cronbach. 1970 : 161)

$$\alpha_K = \frac{K}{K-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α_K แทน ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ
 S_i^2 แทน ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

3. หาค่าอำนาจจำแนกของ เครื่องมือ

หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติ คำนวณจากสูตร (Ferguson.

1971 : 152)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	อำนาจจำแนกเป็นรายข้อ
$\bar{X}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อในกลุ่มสูง	
$\bar{X}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อในกลุ่มต่ำ	
S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อในกลุ่มสูง	
S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนคำตอบเป็นรายข้อในกลุ่มต่ำ	
N_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง	
N_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ	

4. ทดสอบความแตกต่าง ของคะแนน

4.1 หาค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียน

และการทดสอบหลังการเรียน ของนักเรียนกลุ่มเดียวกัน คำนวณจากสูตร (ลวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2522 : 220)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม
ΣD	แทน	ผลรวมของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน
ΣD^2	แทน	ผลรวมกำลังสองของความแตกต่างจากการเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน

4.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติ

ของการสอน ของสองกลุ่ม คำนวณจากสูตร t - test ในรูป Difference Score (Edwards. 1954 : 372)

$$t = \frac{\bar{X}_{D1} - \bar{X}_{D2}}{\sqrt{\frac{S_{D1}^2}{N_1} + \frac{S_{D2}^2}{N_2}}} \quad df = \frac{\left\{ \frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2} \right\}}{\left\{ \frac{S_1^2}{N_1} \right\}^2 + \left\{ \frac{S_2^2}{N_2} \right\}^2} \cdot \frac{N_1 - 1}{N_2 - 1}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา
$\bar{X}_{D1}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับการเรียนของกลุ่มทดลอง
$\bar{X}_{D2}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับการเรียนของกลุ่มควบคุม
S_{D1}^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับการเรียนของกลุ่มทดลอง
S_{D2}^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับการเรียนของกลุ่มควบคุม

N_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง
 N_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม.

~~บทที่ 4~~

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงให้ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\bar{X}_{T_1}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง
$\bar{X}_{T_2}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง
$\bar{X}_D$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่าง การทดสอบก่อนการทดลอง กับ หลัง การทดลอง
S_D^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่าง ระหว่าง การทดสอบก่อนการทดลอง กับหลัง การทดลอง
t	แทน	ค่าอัตราส่วนวิกฤติ t ใน t - distribution
df	แทน	ความเป็นอิสระที่คะแนนจะแปรไป
$*$	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เสนอผลตามลำดับดังนี้

1. การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
2. การเปรียบเทียบเจตคติต่อการสอน ระหว่าง กลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม
3. การพัฒนาเจตคติต่อการสอน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1. การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้นำผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง กับก่อนการทดลอง ของทั้ง กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ t - test ได้ผลดังที่แสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}_{T1}$	$\bar{X}_{T2}$	$\bar{X}_D$	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	30	34.033	44.833	10.8	27.683	0.2685
กลุ่มควบคุม	30	34.00	44.233	10.467	18.464	

$$t_{.05} (df = 56) = 2.000$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 2 พบว่า ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการทดลองกับก่อนการทดลองของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่าง ไม่นับสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา (ส. 306 โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบเจตคติต่อการสอน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้นำผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการสอน หลังการทดลอง กับก่อนการทดลอง ของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t - test ได้ผลดังที่แสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการสอน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	30	126.833	134.2	7.367	90.929	1.823
กลุ่มควบคุม	30	132.333	135.4	3	81.310	

$$t_{.05} (df = 58) = 2.000$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 3 พบว่า ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการสอน หลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า เจตคติของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3) การพัฒนาเจตคติต่อการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการสอน หลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบกันภายในกลุ่ม โดยใช้ t - test ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการพัฒนาเจตคติต่อการสอนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	30	126.833	134.2	7.367	90.929	4.113*
กลุ่มควบคุม	30	132.333	135.4	3	81.310	1.822

$$t_{.05} (df = 29) = 1.699$$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงไว้ในตาราง 4 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการสอนหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ภายหลังการทดลองได้พัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้.

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความหมายของการศึกษาคนควา

1. เพื่อศึกษาผลการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติของนักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง
3. เพื่อศึกษาการพัฒนาเจตคติระหว่างก่อนการสอนกับหลังการสอน ของนักเรียน กลุ่มที่เรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และกลุ่มที่เรียนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

สมมติฐานในการศึกษาคนควา

1. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง กับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีเจตคติต่อการสอนแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีการพัฒนาเจตคติต่อการสอนสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหลังการทดลองกับก่อนการทดลอง

วิธีดำเนินการศึกษาคนควา

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2525 ของโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 60 คน แบ่งเป็น

กลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 ชุดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเนื้อหาวิชา ส. 306 (โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส. 306 (โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8355

2.3 แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองและวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Type Scale) ซึ่งประกอบด้วยรายการที่เป็นลักษณะคล้ายคำถามและมีช่องแสดงความคิดเห็น 5 ช่อง จำนวน 34 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .8723

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทดสอบก่อนการทดลองสอน กับนักเรียนทั้ง กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส. 306 (โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน และแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

3.2 ดำเนินการทดลอง โดยให้นักเรียนกลุ่มทดลอง เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และให้นักเรียนกลุ่มควบคุม เรียนจากการสอนวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ทดลองสอนนักเรียนทั้งสองกลุ่ม

3.3 ทดสอบหลังการทดลองสอนกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส.306 (โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน และแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลองเป็นคู่คู่กันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลต่างของคะแนนที่ได้จากผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองสอนกับหลัง การทดลองสอน ระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$ แบบ Independent Group ในรูปคะแนนผลต่างระหว่างก่อนการทดลองสอนกับหลังการทดลองสอน

2. เปรียบเทียบเจตคติต่อการสอน จากผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการทดลองสอน กับ การทดลองสอนระหว่าง กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แล้วทดสอบหาความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ $t - test$ แบบ Independent Group ในรูปคะแนนผลต่าง ระหว่างก่อนการทดลองสอนกับหลัง การทดลองสอน

3. เปรียบเทียบการพัฒนาเจตคติต่อการสอน ระหว่างก่อนการทดลองสอนกับหลังการทดลองสอน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ $t - test$ แบบ Dependent Group

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลองมีเจตคติต่อการสอนแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง มีการพัฒนาเจตคติต่อการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง หลัง การทดลองสอนกับก่อนการทดลองสอน

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการทดสอบสมมุติฐานในข้อ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306 โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลองไม่มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับที่ เบเคอร์ (Baker. 1966 : 3353-4) ทำการศึกษาไว้ โดยเปรียบเทียบผลการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับวิธีใช้ตำราเรียนและอภิปราย ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์อเมริกา กับนักเรียนมัธยมศึกษา ระดับ 8 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306 โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะสาเหตุดังนี้

1.1 การเรียนการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองมีกระบวนการเรียนที่มุ่งให้นักเรียนได้แสดงออกด้วยการปฏิบัติจริง คือฝึกการคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน สามารถนำเหตุผลของตนเองอภิปรายเพื่อประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหา ฝึกให้รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์และให้มีความอดทนต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์โดยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยในตัวเองและมีคุณธรรมคือรื้อร้นในการศึกษาคนกว่าอยู่เสมอ ส่วนครูจะทำหน้าที่เพียงเป็นผู้แนะแนวทางการเรียนเท่านั้น แต่นักเรียนได้รับการฝึกฝนทักษะเหล่านี้มาน้อย โดยเฉพาะเรื่องความมีระเบียบวินัยและความกระตือรือร้นในการศึกษาคนกว่าด้วยตนเองของนักเรียนยังมีน้อย จึงทำให้ประสบปัญหายากและมีความกังวลใจในขณะที่เรียน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

1.2 เนื่องจากการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่เฝ้าทำการฝึกกระบวนการกลุ่ม และวิธีระดมกำลังสมอง (Brain Storming) รวมทั้งการยอมรับความคิดเห็นในเชิงเหตุผลให้แก่กันเรียนก่อน จึงทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองยังขาดทักษะของการเรียนโดยกระบวนการกลุ่มการแบ่งงานกันทำในกลุ่มจึงเสียเวลามาก ซึ่งจะทำให้เห็นได้ชัดเจนในระยะแรกที่เริ่มทำการทดลองสอน จึงทำให้เวลาที่นักเรียนจะใช้ศึกษาค้นคว้า คิดแก้ปัญหาและอภิปรายกลุ่มย่อยลดลงและที่สำคัญที่สุด นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบแสดงความคิดเห็นของตนต่อกลุ่ม แต่จะยอมรับเอาเหตุผลของสมาชิกเพียงบางคนเป็นข้อสรุปการอภิปรายของกลุ่ม จึงทำให้มีความรู้ไม่กว้างขวาง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

1.3 นักเรียนในกลุ่มทดลองไม่ได้รับการฝึกฝนในกระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาก่อน จึงทำให้ขาดทักษะในการจับบันทึกและสรุปความ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาในบทเรียนและอภิปรายกลุ่ม และการสรุปเนื้อหาบทเรียนจากเหตุผลที่กล่าวมา อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

1.4 การเรียนการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ ต้องการให้นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหาในสถานการณ์ซึ่งสมมุติขึ้นโดยเลียนแบบมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในสังคม และในสภาพที่แท้จริง การแก้ปัญหานั้น ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละสังคมนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและความคิดจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งเพศหญิงและชาย จากเหตุผลดังกล่าวนี้ วิธีใช้สถานการณ์จำลองอาจจะไม่เหมาะสมกับการนำไปสอนกลุ่มนักเรียนที่มีเพศเดียวกันเรียนร่วมกัน จึงอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองกับกลุ่มที่เรียนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลองไม่แตกต่างกัน เพราะการทดลองครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเพศชายทั้งหมด แต่การใช้สถานการณ์จำลองอาจมีความเหมาะสมกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นสหศึกษา เพราะจากผลการวิจัยของ โพสตา (Postma. 1974 : 4712 - 4713-A) ที่ทดลองใช้สถานการณ์จำลองสอนวิชาสังคมศึกษากับนักเรียนสหศึกษาระดับมัธยม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.5 นักเรียนในกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนมีความคุ้นเคยมาแล้วเป็นอย่างดี คือ การบรรยายเนื้อหา การอธิบายข้อความ ชักถามความรู้จากเนื้อหาบทเรียน และอภิปรายประเด็นปัญหาเพื่อสรุปบทเรียนจากวิธีการดังกล่าว นักเรียนจึงมีความรู้สึกยุ่งยากและกังวลใจในการเรียนเกิดขึ้นน้อย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนทั้ง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

2. เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306 โลกของเรา)

จากการทดสอบสมมติฐานในข้อ 2 พบว่า เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306 โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันของนักเรียนทั้ง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง กับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลองมีเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306 โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การที่เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306 โลกของเรา) หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบันของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง กับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

2.1 การเรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง นักเรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองสูง นั่นคือต้องศึกษาทำความเข้าใจตนเองจากตำราและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ต้องอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ขอมรับฟังความคิดเห็นและรับการวิพากษ์วิจารณ์จากคนอื่น อีกทั้งต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จึงเป็นกระบวนการเรียนที่มีขั้นตอนยุ่งยากกว่าที่เคยเรียนมา ทำให้เกิดความกังวลและหนักใจ ทั้งนี้เพราะนักเรียนมีความเคยชินกับการรับเอาความรู้จากครูแต่เพียงฝ่ายเดียว จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนทั้ง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่าง เห็นได้ชัดเจน แต่ถึงอย่างไร แม้การวิจัยครั้งนี้จะพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่แนวโน้มในการพัฒนาเจตคติต่อการสอนของนักเรียนในกลุ่มทดลองก็ได้พัฒนา มากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม ซึ่งจะได้เห็นได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}_D$) ของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม (ตาราง 3) ซึ่งหากได้ทำการทดลองสอนต่อไปอีกระยะหนึ่งอาจทำให้เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนในกลุ่มทดลองแตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่าง ชัดเจนได้

2.2 การสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองอาจมีความเหมาะสมและใช้ได้ดีกับเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม และเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนไม่เคยประสบมาก่อน เช่น การสอนคำนิยมปลูกฝังความรับผิดชอบ และสอนสิ่งที่ทางประวัติศาสตร์ แต่อาจไม่เหมาะสมกับเนื้อหา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน เพราะมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเหตุการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งในชีวิตประจำวันของนักเรียนจะประสบกับเหตุการณ์เหล่านั้นอยู่เสมอทั้งจากชุมชนที่ตนอาศัยอยู่และจากสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ดังนั้นการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองอาจจะไม่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

2.3 นักเรียนในกลุ่มควบคุมซึ่งเรียนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลองจะเป็นวิธีสอนที่นักเรียนมีความคุ้นเคยมาก่อนและใช้กิจกรรมการเรียนการสอนหลายแบบผสมผสานกัน เช่น การอธิบาย บรรยาย ชักถามความรู้ในเนื้อหาบทเรียน และครูนำอภิปรายประเด็นปัญหาเพื่อสรุปบทเรียนโดยวิธีอภิปรายเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาในการเรียนของนักเรียนจึงเกิดขึ้นน้อย เพราะความเคยชินและผู้วิจัยจะคอยช่วยแก้ไขปัญหาในการเรียนของนักเรียนอยู่ตลอดเวลาที่ทำการทดลองสอน ประกอบกับได้ให้การเสริมแรงโดยการชมเชย และให้กำลังใจเป็นระยะ ๆ จึงทำให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียนรู้อย่างสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักเรียนในกลุ่มควบคุมมีเจตคติที่ดีต่อการสอน และทำให้เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

3. การพัฒนาเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

จากการทดสอบสมมติฐานในข้อ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อการสอนภายหลังการทดลองสอนกับก่อนการทดลองสอนของนักเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง และวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลองภายหลังการทดลองสอน พัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนทำการทดลองสอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การที่นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการพัฒนาเจตคติสูงขึ้นนั้นอาจเป็นเพราะว่า

3.1 กลุ่มทดลอง เนื่องจากการเรียนการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองเป็นวิธีที่แปลกใหม่สำหรับนักเรียน โดยเฉพาะการเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการให้นักเรียนฟังเรื่องราวของกรณีตัวอย่างหรือสถานการณ์จำลองจากเทปบันทึกเสียง และการสอนบทบาทสมมติจากสถานการณ์จำลอง นักเรียนยังไม่มีเคยมีประสบการณ์มาก่อน จึงมีส่วนสร้างความสนใจในการเรียนรู้อย่างมาก

ให้เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้นักเรียนยังได้มีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้นได้ร่วมมือกันศึกษาค้นคว้าและแก้ปัญหา
 ในบทเรียน โดยจะให้ให้นักเรียนอิสระในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ให้โอกาสวิพากษ์วิจารณ์
 ขอบพระคุณต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นผู้วิจัยยังสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในขณะทำการเรียนการสอน
 โดยยอมรับฟังเหตุผลของนักเรียน คอยกระตุ้นให้กำลังใจและแนะแนวทางการเรียนให้อย่างใกล้ชิด
 ควบคู่เหตุผล กล่าว จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนในกลุ่ม
 ทดลองภายหลังการทดลองสอนพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนทำการทดลองสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้า
 ของ นันทนา จุฬังคะ (นันทนา จุฬังคะ 2517 : 78 - 84) การ์เวย์ (Garvey. 1966 : 18)
 คอรับิน (Corbin. 1972 : 1253-A) ทักเคอร์ (Tucker. 1972 : 657-A) และนิวแมน
 (Newman. 1974 : 6953-A) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าเจตคติต่อการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองของ
 นักเรียน ผลการวิจัยมีความคล้ายคลึงกันคือ พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์
 เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

3.2 กลุ่มควบคุม เนื่องจากการเรียนการสอนโดยวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลองมีลักษณะ
 และกระบวนการ เป็นแบบการสอนตามปกติที่ครูทั่วไปนิยมใช้กันอยู่เป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบัน คือใช้วิธีการ
 หลาย ๆ แบบผสมผสานกัน นักเรียนจึงมีความคุ้นเคยกับการเรียนการสอนโดยวิธีนี้เป็นอย่างดี การจัด
 กิจกรรมของแต่ละบทเรียนจึงไม่ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่นักเรียนมากนัก ประกอบกับผู้วิจัยได้จัดเตรียม
 แผนการสอนและจัดหาอุปกรณ์การสอนไว้วางหน้าแล้ว ในการเตรียมแผนการสอนแต่ละบทเรียนก็ทำเป็น
 ขั้นตอน โดยศึกษาเนื้อหาจากแบบเรียนและใช้คู่มือครูเป็นแนวทางพร้อมกับนำแผนการสอนที่สร้างขึ้น
 ทดลองใช้ก่อนเพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้ทดลองสอนจริง การสอนตาม
 ขั้นตอนในแผนการสอนจึงทำให้นักเรียนมีการเรียนที่เป็นระบบและขั้นตอนยิ่งขึ้น นอกจากนั้นในระหว่าง
 ที่ทำการทดลองสอน ผู้วิจัยพยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการสอนโดยทำตัวเป็นกันเองกับนักเรียน
 ใช้วิธีการเสริมแรงด้วยการชมเชย และให้กำลังใจอยู่เสมอ จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เจตคติต่อ
 การสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนในกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลองสอน พัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนทำการ
 ทดลองสอน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ถึงแม้ว่าการวิจัยครั้งนี้พบว่า การสอนโดยวิธีสถานการณ์จำลอง กับวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันก็ตาม แต่กระบวนการเรียนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง สามารถช่วยส่งเสริมทักษะและความสามารถของนักเรียนได้ในหลายด้าน เช่น เปิดทักษะในการทำงาน เป็นกลุ่ม การรู้จักคิดแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็น การศึกษาค้นคว้าเพื่อสรุปข้อมูล ความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบในตนเอง รวมทั้งการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นในเชิงเหตุผล เป็นต้น ซึ่งจากการทดลองครั้งนี้ ทักษะดังกล่าวของนักเรียนมีการพัฒนาสูงขึ้นในช่วงท้ายของการทดลองสอน จึงสมควรที่จะนำวิธีการนี้ไปใช้ในการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

1.2 สถานการณ์จำลองสามารถนำไปใช้ได้ทั้งการนำเข้าสู่บทเรียนและการสรุปบทเรียน นอกจากนั้นยังอาจนำไปใช้สอนได้กับหลายวิชาและกับนักเรียนหลายระดับ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ ครูผู้สอนต้องเข้าใจวิธีดำเนินการ รู้จักการวางแผนและเตรียมการสร้างสถานการณ์จำลองโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของวัย ระดับความรู้หรือประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของนักเรียน และครูต้องคอยควบคุมการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนอย่างใกล้ชิด จึงจะทำให้การเรียนการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองสัมฤทธิ์ผลได้อย่างดี

1.3 ในการจัดทำแบบเรียนและสื่อการสอนของกรมวิชาการ ควรปรับปรุงให้แบบเรียนมีลักษณะเป็นสถานการณ์จำลอง โดยเฉพาะในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางจริยธรรม ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ และการเมือง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะและกระบวนการในการคิดแก้ปัญหา การแสดงความคิดเห็นและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อันจะทำให้นักเรียนเข้าใจในวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และสามารถนำเอาประสบการณ์จากการเรียนไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ เจตคติต่อการสอนของ นักเรียนที่มีบุคลิกภาพ เก็บตัว - แสงตัว โดยวิธีใช้สถานการณ์จำลอง เพื่อจะได้ทราบว่าวิธีการนี้ มีความเหมาะสมกับนักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบใด

2.2 ควรศึกษาผลการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองนี้ใน เนื้อหาวิชาเดียวกัน อีกครั้งกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ หรือนำวิธีการนี้ไปทดลองสอนกับ เนื้อหาวิชาอื่นในระดับชั้นเดียวกันนี้ หรือระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบว่าวิธีการนี้เหมาะสมกับวิชาใดและนักเรียนในระดับใดมากที่สุด

2.3 ควรศึกษาผลการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองที่จะส่งผลให้เกิด ทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะเกี่ยวกับเพศ พฤติกรรมของผู้เรียน ความคงทนในการเรียนรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา การสร้างสังคม และ ความรับผิดชอบต่อนตนเอง เป็นต้น

2.4 ในการศึกษาผลการสอนโดยวิธีใช้สถานการณ์จำลองครั้งต่อไป ผู้วิจัยควร จะฝึกทักษะในการเรียนโดยกระบวนการกลุ่ม การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความมีระเบียบวินัยและ รับผิดชอบในตนเอง แก่นักเรียนเสียก่อน.

บ ร ร ณ ำ นุ ก ร ม

บรรณานุกรม

- คงศักดิ์ สัจจมานนท์ การวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนในชั้นเรียน
วิชาสังคมศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) ปรินทิพนิพนธ์ กค.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 194 หน้า อักษรสำเนา
- จัญญ์ คุณมี "ความล้มเหลวของครูสังคมศึกษา" มิตรครู 20(3) : 10 - 11 บัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2521
- ชวาล แพทย์กุล เทคนิคการวัดผล วัจน พานิช 2518, 434 หน้า
- ชัยพร วงศ์วรรณ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนตามปกติ ปรินทิพนิพนธ์ กค.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 53 หน้า อักษรสำเนา
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ "ศูนย์การเรียนรู้ แนวทางใหม่สำหรับปฏิรูประบบห้องเรียน"
เทคโนโลยีทางการศึกษา เล่ม 1 2518, 247 หน้า
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาการศึกษา วรรณิการพิมพ์
2518, 209 หน้า
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 130 หน้า
- ทองเคียน พันธมนาวิน และบุญยิ่ง เจริญยิ่ง อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น
รายงานการวิจัย ฉบับที่ 18 ของสภายุทธศาสตร์ชาติสำหรับการคนควาเรื่องเด็ก
โงพิมพ์กรุสภา 2518 136 หน้า
- เกโต สวณนธ์ ปทานุกรมจิตวิทยา โอเคียนส์ไตร์ 2512, 394 หน้า
- ทิตนา แชนบตี และคณะ เล่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 บุรพาศิลป์การพิมพ์
2522, 249 หน้า

ภาคผนวก

นันทนา จุฬังคะ การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนระดับ ป.กศ.ต้น ที่ออกฝึกสอนต่อการ
แก้ปัญหาในชั้นเรียนและการสร้างแบบจำลองปัญหา (Simulation) เพื่อใช้ฝึกสอน
นักศึกษาในการคิดแก้ปัญหาก่อนออกฝึกสอน ปรินทิพพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, 89 หน้า อักส่าเนา

นิมมวล ทศวัฒน์ การสอนสังคมศึกษาโดยวิธีสืบสวนสอบสวน : พฤติกรรมการสอนสังคมศึกษา
ในชั้นมัธยม เล่ม 1 โรงพิมพ์ยูไนเต็ลโปรกัทชั่น 2522, 239 หน้า

ประนอม เกษชัย แนวคิดใหม่ในการสอนสังคมศึกษา ม.ป.ท. 2521, 146 หน้า

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย
 ไทยวัฒนาพานิช 2520, 143 หน้า

ประเสริฐ เจิกจันติก การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม
ปีที่ 1 - 2 ของนักศึกษาครู ป.กศ. ที่ผ่านการเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษา
ในชั้นประถม โดยใช้วิธีสถานการณ์จำลอง กับวิธีสอนตามปกติ ปรินทิพพนธ์ กศ.ม.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2519, 64 หน้า อักส่าเนา

ฝึกหัดครู, กรม หน่วยงานพิเศษ เอกสารการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบ
จุดภาค โรงพิมพ์ตำรวจ 2519, 211 หน้า

พจน์ สะเพียรชัย และคณะ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2519, 210 หน้า

ภิญโญ บัวทอง คำบรรยายและอภิปรายเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2518,
 108 หน้า

ลวน สายยศ และ อังคณา สายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา วัฒนาพานิช 2522,
 276 หน้า

หลักการวิจัยทางการศึกษา ทวีกิจการพิมพ์ 2524, 286 หน้า

ลาวัญญ์ วิทยาอุทพิกุล "แนวคิดในการนำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะแวดล้อมมาสอนในวิชา
 สังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา" ครูศาสตร์ 6(2) : 77 - 86 กรกฎาคม - สิงหาคม
 2519

ลินจง อินทรทรัพย์ การสร้างแบบจำลองการสอนสังคมศึกษา เรื่องประเทศเพื่อนบ้าน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเน้นทักษะการใช้แผนที่ วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2519, 320 หน้า อักสำเนา

วิจิตร สิ้นศิริ "ตัวอย่างเรื่องนวัตรม การสอน การวัดผลและอุปกรณ์การสอนวิชา
 สังคมศึกษา" นวัตรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สุนทรการพิมพ์ 2517, 116. หน้า
 วิเชียร เกตุสิงห์ คู่มือการสร้างและวิเคราะห์ข้อสอบ โอเคเอ็นการพิมพ์ 2518, 164 หน้า

วิไลวรรณ ตรีศรี การสร้างสถานการณ์จำลองการสอนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
สำหรับครูช่วยสอนเด็กชาวเขา วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518,
 239 หน้า อักสำเนา

ศีกษาธิการ, กระทรวง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521, 2520, 210 หน้า
คู่มือวิชาสังคมศึกษา พุทธศักราช 2521 มัธยมศึกษาตอนต้น รุ่งเรืองสาส์น
 การพิมพ์ 2520, 180 หน้า

กรนวิชากร คู่มือครูสังคมศึกษา โลกของเรา ส. 305 ส. 306 ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 (ม.3) ทางหุ่นสวนจำกัด ศ.ส. 2524, 281 หน้า

สมบุญ ชิตพงศ์ เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา สำนักทดสอบ
 ทางการ ศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 140 หน้า
 สมบูรณ์ ใจกลางคุก การทดลองสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) เรื่อง
ประชากรศึกษา โกยไชยทเรียนโมกุลและการสอนปกติ ปรินญาพนธ์ กศ.ม.
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 140 หน้า อักสำเนา

คันต์ เนียมประคิษฐ์ การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนสังคมศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-
4 ของนักศึกษาครู ป.กศ. ที่ผ่านการเรียนวิชาวิธีสอนสังคมศึกษาในชั้นประถม โดยวิธี
สถานการณ์จำลองกับวิธีสอนตามปกติ ปรินญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร 2519, 60 หน้า อักสำเนา

สามัญศึกษา, กรม หน่วยงานพิเศษ คู่มือแนวการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 สังคมศึกษา (ส. 402) โรงพิมพ์ที่ระพินา 2524, 83 หน้า

สำเร็จ เวชสุนทร "กิจกรรมสถานการณ์จำลองในวิทยาลัยครู" ครูปริทัศน์ 5(2) :

18 - 22 ธันวาคม 2523

สิริวรรณ สุวรรณอาภา "แนวโน้มของสังคมศึกษาในปัจจุบัน" ครูปริทัศน์ 5(5) :

68 - 71 พฤษภาคม 2523

สุภา สันสกฤต "ระบบการผลิตบุคลากรสอนแบบจุฬา" ครูศาสตร์ 6(3) : 35 - 45

กันยายน - ตุลาคม 2519

สุนันทา ลิ้มอารีย์ การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้

บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ ปรวิญญานพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2521, 272 หน้า อักสำเนา

สุนีย์ ชุมจิต การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบโต้และไม่ใช่

การแสดงบทบาทสมมุติ ปรวิญญานพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2523, 182 หน้า อักสำเนา

สุภา กิจจาทร "การใช้สถานการณ์จำลอง" เอกสารการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอน

แบบจุฬา โรงพิมพ์ตำรวจ 2519, 211 หน้า

อังคณา สายยศ วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 193 หน้า

อัญชลี แจมเจริญ "สถานการณ์จำลองกับการเรียนการสอน" มิตรครู 21(9) : 5 - 9

ปีที่แรก 15 พฤษภาคม 2522

อนันต์ ศรีโสภณ หลักวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 2 วัฒนาพานิช 2521, 430 หน้า ✓

* Allport, Gardon W. "Attitude" in C. Murchison ed. Handbook of Social Psychology. Clark University Press, Mass., 1935. 1226 p.

* Anderson, Roberta T. "CHARGE ... A Simulation Game Designed to Teach Group Member Role to Prospective Teacher ... FOUND TO BE EFFECTIVE," Research in Education (ERIC) 12: 181, July, 1977.

- Attig, John C. "The Use of Games As a Teaching Technique," Social Studies. 58 : 25 - 29, January, 1967.
- ✕ Baker, Eugene Harold. "A Comparative Study of Textbook and Simulation Approaches in Teaching Junior High School American History," Dissertation Abstracts International. 27(10) : 3353-A, April, 1967.
- ✓ Beck, Isabel H. and Bruce Monroe. "Some Dimension of Simulation," Educational Technology. October, 1969. p. 45 - 49.
- Corbin, Warren Spencer. "The Effects of A Simulation Game About Southeast Asia on Political, Economic, and Social Attitudes of Nine Grade - Students," Dissertation Abstracts International. 32 : 1258-A, September, 1971.
- Cronbach, Lee J. Essential of Psychological Testing. 3rd ed. New York, 1974. 752 p. .
- ✓ Crutchshank, D. "Notion of Simulation and Games : A Preliminary Inquiry," Education Technology. July, 1972, P. 17 - 19.
- Cruze, Wendel W. Educational Psychology. The Ronel Press Company, New York, 1974. 572 p.
- Edwards, Allen L. Statistical Methods for the Behavioral Sciences. New York, Rinehart and Co. Inc., 1954, 542 p.
- Edward, Krug A. Social Studies : Inquiry in Elementary Classroom, Indianapolis, Bobbs - Merrill Company, Inc., 1966.
- Fan, Chung - Teh. Item Analysis Table. New Jersey, Education Testing Service, Princeton, 1952, 32 p.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 3rd ed., New York, McGraw-Hill Book Company, 1971. 492 p. .
- Fraenkel, Jack R. Helping Students Think and Value : Strategies for Teaching the Social Studies. New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1973. p. 17.
- Garvey, Dale M. A Preliminary Evaluation of Simulation, A paper presented at 46th Annual Meeting of National Council for the Social Studies. Cleaveland, Ohio, November, 1966. p. 18.
- ✕ Geller, Danial M. Involvement in Role-Playing Simulation: "A Demonstration with Studies on Obedience," Journal of Personality and Social Psychology. 36 : 219 - 235, November, 1978.

- Hilgard, Ernest R. Introduction to Psychology. New York, Harcourt Brace, 1962, 214 p.
- Kagan, Jerom and Ernest Haveman. Psychology. Harcourt, Brace and World, Inc., New York, 1968. 673 p.
- Newcomb, Theodore M. Social Psychology. The Dryden Press, Inc., New York, 1950. 223 p.
- Newman, John Joseph. "Effectiveness of an Educational Simulation in Teaching Ethnic Studies to High School Students," Dissertation Abstracts International. 34(11) : 6953 - 6954-A, May, 1974.
- Peason, Robert. "Beyond the New Social Studies," The Social Studies. LXIV, December, 1973. 413 p.
- * Postma, Charles Henry. "Simulation in High School Social Studies: Students Cognitive Retention and Pupil-teacher Affective Perceptions," Dissertation Abstracts International. 34(8) : 4712 - 4713-A, February, 1974.
- Preston, Ralph C. and Wayne L. Herman, Jr. Teaching Social Studies in the Elementary Schools. 4th ed., New York, Holt Rinehart and Winston, Inc., 1974. 382 p.
- Schultz, Landall L. Simulation in Social and Administrative Science. Prentice-Hall, Inc., New Jersey, 1972. 768 p.
- Stembler, William Arther. "A Comparison of Effects of A Programmed Simulation and a Written History in Teaching Cognitive Information," Dissertation Abstracts International. 34(10) : 6425-A, April, 1974.
- Tamburino, William. "Citizenship Education," The Social Studies. 27(6) : 245 - 247, November, 1966.
- * Tansey, P.J. and Derick Unwin. Simulation and Gaming in Education. London, Methuen Education, Ltd., 1969. 152 p.
- Taylor, John L. and Rex Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex, England Penguinbooks, Inc., 1974. 190 p.
- Tucker, David Geer. "The Effect of a Simulation Treatment on Attitudes and Behavior of Student-teacher and Their Inner City Classroom Pupils," Dissertation Abstracts International. 33(2): 657-A, August, 1972.

✓

Twelker, Pual A. "Designing Simulation System," Educational Technology. October, 1969. p. 64 - 70.

- * Wheasler, Lois, J. Shaw. "A Comparison of Methods of Teaching Social Studies Conducted in Six Fifth-Grade and Twelve Eighth-Grade Classes in Albany County School District No. 1, Laramie, Wyoming," Dissertation Abstracts International, 38(94) : 5416-A, March, 1978.

ภาคผนวก ก.
การวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 1 แสดงค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากงานมาตรฐาน (Δ) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยวิชาในโลกว่าปัจจุบัน

ข้อ	p	r	Δ	ข้อ	p	r	Δ
1	.70	.24	10.9	31	.78	.51	9.9
2	.28	.28	15.3	32	.25	.30	15.7
3	.77	.35	10.0	33	.71	.47	10.3
4	.52	.23	12.8	34	.54	.35	12.6
5	.53	.26	12.7	35	.71	.38	10.8
6	.66	.25	11.4	36	.78	.63	9.9
7	.53	.37	12.7	37	.78	.51	9.9
8	.57	.35	12.3	38	.50	.54	13.0
9	.45	.24	13.5	39	.20	.47	15.2
10	.61	.42	11.9	40	.75	.56	10.4
11	.64	.22	11.5	41	.58	.47	12.2
12	.51	.40	12.9	42	.41	.44	13.9
13	.78	.39	9.9	43	.36	.22	14.5
14	.67	.23	11.2	44	.68	.57	11.1
15	.53	.26	12.7	45	.31	.49	15.0
16	.72	.50	10.6	46	.53	.37	12.7
17	.63	.45	11.7	47	.22	.23	16.1
18	.47	.37	13.3	48	.25	.22	15.7
19	.61	.36	11.9	49	.56	.32	12.4
20	.51	.40	12.9	50	.47	.48	13.3
21	.69	.20	11.1	51	.71	.47	10.8
22	.69	.27	11.0	52	.80	.36	9.7
23	.61	.21	11.9	53	.75	.55	10.3
24	.52	.20	12.8	54	.72	.45	10.7
25	.56	.32	12.4	55	.46	.46	13.4
26	.41	.26	13.9	56	.61	.48	11.9
27	.71	.38	10.8	57	.59	.26	12.1
28	.41	.21	13.9	58	.65	.56	11.4
29	.71	.30	10.8	59	.35	.34	14.6
30	.63	.45	11.7	60	.72	.45	10.7

ตาราง 2 แสดงค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายข้อของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา

ข้อ	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}_H$	S_H^2	$\bar{X}_L$	S_L^2	
1	4.35	.49	3.85	.54	3.360
2	4.28	2.77	3.25	1.27	3.223
3	4.23	.64	3.40	1.37	3.683
4	4.16	.66	3.48	1.23	2.380
5	4.48	.36	3.83	.76	3.892
6	4.10	.61	2.88	1.24	5.698
7	4.23	.74	3.23	1.51	4.184
8	3.98	1.46	2.68	1.71	4.594
9	3.93	1.56	3.23	.79	2.881
10	4.33	.53	3.28	1.03	5.223
11	4.18	.46	3.28	1.49	4.091
12	4.08	.84	3.20	1.39	3.708
13	4.23	.28	3.43	1.07	4.348
14	4.63	.34	3.78	.79	5.029
15	3.78	.72	2.63	1.01	5.529
16	4.20	.42	3.20	1.24	4.902
17	4.45	.25	3.43	.82	6.288
18	4.33	.38	3.60	1.17	3.680
19	3.95	.51	2.68	1.40	5.822
20	4.00	.56	2.95	1.02	5.276
21	4.38	.45	2.53	1.18	9.158
22	4.38	.34	3.65	1.69	3.208
23	4.33	.38	3.73	.97	3.261
24	4.25	.68	3.75	.86	2.551
25	4.23	.38	3.63	.80	3.480
26	4.58	.30	3.83	.56	5.137
27	4.18	.46	3.38	.86	4.419
28	4.60	.50	3.65	.95	4.974
29	3.95	.82	2.53	.49	5.938
30	4.55	.36	3.38	1.11	6.119
31	4.45	.56	3.18	.92	6.641
32	3.95	.66	2.68	1.19	5.903
33	4.03	1.05	2.60	1.32	5.840
34	4.40	1.58	3.18	.97	4.861

ตาราง 3 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยบริหารในโลกปัจจุบัน

ระวางการทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน ของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	38	48	10	1	33	44	11
2	42	50	8	2	43	51	8
3	34	48	14	3	34	46	12
4	38	47	9	4	23	35	16
5	39	51	12	5	37	42	5
6	40	49	9	6	43	48	5
7	38	45	7	7	39	48	9
8	42	52	10	8	35	45	10
9	40	47	7	9	39	50	11
10	37	43	6	10	38	43	5
11	17	43	26	11	42	48	6
12	32	50	18	12	35	45	10
13	23	48	25	13	33	47	9
14	27	41	14	14	29	38	9
15	28	35	7	15	39	49	10
16	35	44	9	16	28	37	9
17	40	46	6	17	37	48	11
18	35	40	5	18	41	53	12
19	22	38	16	19	38	44	6
20	28	34	6	20	35	44	9
21	40	49	9	21	35	45	10
22	36	44	8	22	28	49	21
23	37	45	8	23	35	53	18
24	34	46	12	24	19	38	19
25	33	49	16	25	24	33	9
26	37	47	10	26	27	34	7
27	35	46	11	27	28	48	20
28	34	40	6	28	28	37	9
29	30	36	6	29	33	42	9
30	30	44	14	30	37	46	9

ตาราง 4

คะแนนเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างก่อนการเรียน
กับหลังการเรียน ของ นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D	เลขที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D
1	122	133	11	1	137	144	7
2	136	149	11	2	132	137	5
3	128	129	1	3	147	137	-10
4	140	138	-2	4	135	139	4
5	141	143	2	5	134	124	-10
6	135	135	3	6	134	147	13
7	123	123	0	7	135	146	11
8	126	129	3	8	131	135	4
9	128	129	1	9	123	143	10
10	122	127	5	10	128	132	4
11	115	153	38	11	124	130	6
12	137	143	6	12	141	131	-10
13	133	135	2	13	131	144	13
14	135	140	5	14	128	113	-15
15	124	122	-2	15	140	144	4
16	121	128	7	16	123	125	2
17	115	142	27	17	120	114	-6
18	130	131	1	18	130	129	-1
19	116	127	11	19	132	131	-1
20	124	148	24	20	130	141	11
21	122	128	6	21	136	140	4
22	131	133	2	22	129	128	-1
23	102	124	22	23	104	126	22
24	117	121	4	24	123	126	3
25	129	130	1	25	140	139	-1
26	147	159	12	26	128	136	8
27	133	127	-6	27	144	158	14
28	118	122	4	28	148	140	-8
29	116	126	10	29	125	141	16
30	137	149	12	30	154	144	-10

ภาคผนวก ข.

ชุดการเรียนรู้การสอน

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้การใช้สถานการณ์จำลอง

เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 5 คาบ

ความกี่ยวข้องและหลักการ

1. การกระจายของประชากร ความหนาแน่นของประชากร วางใจ
องค์ประกอบและความเปลี่ยนแปลงประชากร เป็นมูลเหตุของปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต
2. ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา
ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต
แล้ว ควรแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้ได้

1. สามารถวิเคราะห์ปัญหาจากสถานการณ์จำลองได้
2. สามารถเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จำลองได้
อย่างมีเหตุมีผล
3. สามารถให้คำจำกัดความของ "ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต" ได้
ถูกต้อง
4. สามารถยกตัวอย่าง "ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชากรไทย" ได้อย่างน้อย
ห้าตัวอย่าง
5. สามารถบอกลักษณะของประชากรที่มีคุณภาพได้ถูกต้อง อย่างน้อยสาม
ลักษณะ
6. สามารถวิเคราะห์ ความเป็นสัมพันธของปัญหาประชากรกับปัญหา เศรษฐกิจ
และสังคมได้ถูกต้อง
7. สามารถให้เหตุผลได้ว่า ปัญหาประชากรเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมอย่างไร อย่างน้อย 5 ข้อ

8. สามารถเปรียบเทียบลักษณะปัญหาประชากรระหว่างชนบทกับในเมืองของประเทศไทย ได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ลักษณะ

9. สามารถบอกผลต่อเนื่องที่เกิดจากปัญหาประชากรเพิ่มอย่างรวดเร็ว ได้ถูกต้อง อย่างน้อย 5 ข้อ

10. สามารถเสนอแนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิตได้

โครงสร้างเนื้อหา

1. ความหมายของ "ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต"

2. ที่มาของปัญหาประชากร

- การกระจายและความหนาแน่นของประชากร
- องค์ประกอบของประชากร
- การเปลี่ยนแปลงประชากร

3. ปัญหาประชากรและผลของปัญหาประชากร

- ปัญหาการเพิ่มประชากรรวดเร็วเกินไป
- ปัญหาการเพิ่มประชากรช้าเกินไป
- ปัญหาคุณภาพประชากร

4. แนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาประชากร

สื่อการเรียนการสอน

1. แผ่นคำสั่งเกี่ยวกับบทบาทสำหรับผู้แสดงบทบาท

2. แผ่นสรุปบทบาทและสถานการณ์สำหรับผู้แสดงบทบาท

3. แผนแนะนำการสังเกตบทบาทและสถานการณ์สำหรับผู้สังเกตบทบาทของกลุ่ม

4. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306)

5. หนังสือและเอกสารประกอบการค้นคว้าที่เกี่ยวกับปัญหาประชากร

6. แผนภูมิปิรามิดประชากรและแผนที่โลก แสดงการกระจายประชากร

7. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพ

ชีวิต จำนวน 15 ข้อ (เลือกตอบ)

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ก่อนดำเนินการสอน ทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต จำนวน 15 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที

การดำเนินการสอน

1. ขั้นเตรียม

1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต ให้นักเรียนทราบทั่วกัน

1.2 ครูแนะนำวิธีการเรียนการสอน เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต แก่นักเรียน พร้อมกับแนะนำแหล่งข้อมูลและเอกสาร เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อที่กำหนดให้ศึกษา ดังนี้

- การกระจายประชากร เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- ความหนาแน่นของประชากร เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- องค์ประกอบของประชากร เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- การเปลี่ยนแปลงประชากร เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- ปัญหาการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- ปัญหาการเพิ่มประชากรช้าเกินไป เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- ปัญหาคุณภาพชีวิต เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.3 แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4 – 6 คน เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุที่มาของปัญหาตามหัวข้อที่ตั้งไว้ กลุ่มละ 1 ข้อ โดยใช้แหล่งข้อมูลที่คุณแนะนำ (ในช่วง 1.2) เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาปัญหาและสรุปหลักการ

1.4 ครูเลือกนักเรียนเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้แสดงบทบาทสมมติ จำนวน 5 คน (ตามจำนวนบุคคลที่กำหนดให้มีบทบาทในสถานการณ์จำลอง) และให้นักเรียนเลือกบทบาทที่ต้องแสดงเสร็จแล้ว ครูมอบแผนคำสั่งเกี่ยวกับบทบาท แ่นสรุปบทบาท และสถานการณ์ให้ผู้แสดงแต่ละคน

1.5 เมื่อนักเรียนรับบทบาทที่ตนจะแสดงไปแล้ว ต้องศึกษาบทบาทนั้นอย่างละเอียด พร้อมฝึกซ้อมบทบาทของตนอย่างดีที่สุด เพื่อให้การแสดงสมจริง และที่สำคัญต้องไม่ให้คนอื่นรับบทบาทของตนก่อนการแสดงเป็นอันขาด

2. ขั้นตอนปัญหา

2.1 เสนอสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหานั้น โดยครูเล่าเหตุการณ์จากสถานการณ์ย่อ ๆ ให้นักเรียนทั้งหมดฟัง

2.2 ครูมอบซองอุปกรณ์ ซึ่งประกอบด้วยแผนแนะนำการสังเกตบทบาท และแผนรายการปัญหา (สถานการณ์) ให้แก่นักเรียนทุกกลุ่ม

2.3 ครูให้ผู้แสดงบทบาทแนะนำตนเองว่า สวมบทบาทของบุคคลใด แล้วเริ่มแสดงบทบาทเรื่อง "การวางแผนพัฒนาหมู่บ้านทุ่งช้าง" ใช้เวลาแสดง 10 นาที

2.4 นักเรียนทุกกลุ่มที่เป็นผู้ดูการแสดงบทบาท ต้องสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงแต่ละคน ตามรายการแนะนำการสังเกตบทบาทที่ครูแจกให้

3. ขั้นตอนอภิปราย

3.1 เมื่อการแสดงบทบาทสิ้นสุดลง นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายปัญหาที่พบจากการสังเกตบทบาท เช่น

- บรรยากาศของการประชุม
- ข้อสรุปของประชุม
- พฤติกรรมของผู้แสดงบทบาทแต่ละคน

- วิธีการที่สมาชิกในที่ประชุมบางคน ทำให้กลุ่มเชื่องช้า
- ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จำลอง ซึ่งนักเรียน

ในกลุ่มคิดว่า เหมาะสมที่สุด

3.2 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปรายงานผลการสังเกตพฤติกรรมผู้แสดงบทบาท พร้อมทั้งแนวทางแก้ปัญหาของกลุ่มตน

3.5 ครูให้ผู้แสดงบทบาทแต่ละคน อ่านบทที่ตนเล่นให้เพื่อนฟัง พร้อมทั้งบอกความรู้สึกของตนว่า เป็นเพราะอะไรจึงสังเกตพฤติกรรมเช่นนั้นออกมา วิตกกังวลหรือกับข้องใจตอบบทบาทนั้นอย่างไร

3.4 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายปัญหาจากสถานการณ์จำลองอีกครั้ง เพื่อหาข้อสรุปของสาเหตุ และแนวทางแก้ปัญหา

3.5 ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลที่เป็นปัญหาซ่อนเร้นอยู่ในสถานการณ์จำลองนั้น พร้อมทั้งโยงสถานการณ์เข้าสู่เนื้อหา

3.6 ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

- ปัญหาใดบ้าง ที่ก่อให้เกิดปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต
- ผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดจากปัญหาประชากร มีอะไรบ้าง
- คนไทยในปัจจุบัน ประสบปัญหาคุณภาพชีวิตในลักษณะใด
- ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ได้อย่างไร

- ลักษณะประชากรของไทยเป็นแบบใด เพราะอะไรจึงมีลักษณะอย่างนั้น

- เพราะอะไร ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

- ปัญหาประชากรที่เกิดขึ้นในชนบทกับในเมือง มีลักษณะเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร

- เราจะมีวิธีการใดที่จะแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต ได้ดีที่สุด

4. ขั้นสรุปหลักการ

4.1 ให้นักเรียนช่วยกันให้คำจำกัดความ "ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต"

4.2 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสาเหตุที่มาของปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต

4.3 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปความสัมพันธ์ของปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต

กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมในขณะรวมกิจกรรมการเรียนการสอน

- การอภิปราย
- การแสดงความคิดเห็น
- การวิเคราะห์ปัญหา
- การตอบคำถาม
- การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- ความร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่น
- การมีทักษะในการใช้ข้อมูลและการค้นคว้า

2. ประเมินจากการทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง
ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต จำนวน 15 ข้อ

- วัดความรู้พื้นฐานก่อนการทดลอง ใช้เวลา 10 นาที
- วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลอง ใช้เวลา 10 นาที

แผนกำสั่งสำหรับผู้แสดงบทบาท

1. ศึกษารายบทบาทที่ได้รับอย่างละเอียด
2. จงแสดงบทบาทของท่านให้สมจริงลงจริง
3. จงทำตัวให้เป็นธรรมชาติ ไร้อิทธิพลของตัวเองเป็นหลัก
4. พยายามเน้นเหตุการณ์ตามที่ระบุไว้ในบทบาทเท่านั้น
5. ควรแสดงบทบาทตามที่กำหนดไว้เท่านั้น และไม่ตองดูบทบาทคนอื่น

แผนแนะนำสำหรับผู้สังเกตบทบาท

1. ผู้แสดงบทบาท มีพฤติกรรมที่เป็นกลางหรือมีใจเอนเอียง
2. ผู้แสดงบทบาท มีอิทธิพลต่อกลุ่มหรือไม่ ถ้ามี มีอย่างไร
3. ผู้แสดงบทบาท สนใจฟังความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่นหรือไม่
4. ผู้แสดงบทบาท สนใจการแก้ปัญหาของกลุ่มหรือไม่
5. ผู้แสดงบทบาท แสดงความคิดเห็นเข้าหาตนเองหรือไม่
6. ผู้แสดงบทบาท มุ่งรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มหรือมุ่งรักษาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือไม่
7. บรรยากาศของที่ประชุม เป็นอย่างไร
8. ข้อสรุปของการประชุม เป็นแบบใด

แผนสถานการณ์จำลอง

บุคคลในสถานการณ์ มีดังต่อไปนี้

1. นายคำสอน	ผู้ใหญ่วัยชรา
2. ครูพงษ์	ครูโรงเรียนบ้านทุ่งช้าง
3. พระครูบุญ	เจ้าอาวาสวัดทุ่งช้าง
4. นายสนอง	พ่อค้าและนายทุนเงินกู้ประจำหมู่บ้าน
5. นางเพลา	หมอตำถวดประจำหมู่บ้าน

" การวางแผนพัฒนาหมู่บ้านทุ่งช้าง "

สถานการณ์

ทุ่งช้างเป็นหมู่บ้านเล็กๆแห่งหนึ่ง มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 50 หลังคาเรือน และคิดเป็นจำนวนคนในหมู่บ้านแล้ว ประมาณ 500 กว่าคน สภาพความเป็นอยู่ของประชากรในหมู่บ้านนี้ยากจนมาก รายได้หลัก เกิดจากการขายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ซึ่งราคาไม่ค่อยจะแน่นอน ส่วนมากเกษตรกรมักจะขายผลผลิตได้ในราคาต่ำกว่าราคาที่ขายกันในเมือง ชาวบ้านจึงประสบปัญหาขาดแคลนในการดำรงชีวิตไปตามๆกัน และที่จั่วรายยังพบว่า พวกเด็กเล็ก คนแก่ และสตรีมีครรภ์ของหมู่บ้านแห่งนี้ เป็นโรคขาดอาหารกันมาก จึงเห็นว่า เป็นภาวะที่น่าห่วงมาก และสร้างความหนักใจให้แก่หัวหน้าครอบครัวเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุว่า ไม่สามารถหารายได้มาจุนเจือและเยียวยาให้กับบุตร ภรรยาของตนได้อย่างเพียงพอ ถึงแม้ว่าจะตระเวนหางานรับจ้างตามที่ต่างๆแต่ก็ยังไม่ทำให้รายได้ดีขึ้นนัก

จากสาเหตุปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านทุ่งช้างดังกล่าว คณะกรรมการหมู่บ้านจึงเปิดประชุม เพื่อวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน และแก้ปัญหาปากท้องของชาวบ้านให้ดีขึ้น ในการประชุมครั้งนี้คณะกรรมการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านได้ยกเถียงปัญหาสำคัญ 2 ประเด็น ซึ่งยังไม่อาจยุติได้ คือ

1. ที่ขาดความภาคภูมิใจของชาวทุ่งช้าง มีสาเหตุมาจากอะไร ?
2. จะทำ นาสภาพความเป็นอยู่ของชาวทุ่งช้างให้ดีขึ้นได้อย่างไร ?

หมายเหตุ การประชุมครั้งนี้ นายคำสอน ผู้ใหญ่วัยชราบ้านทุ่งช้าง เป็นประธานของที่ประชุม

บทกำหนดบทบาทของบุคคล

สมมุติว่า ท่านคือ นายก่าสอน ผู้ใหญ่บ้านทุ่งช้าง ท่านทำหน้าที่เป็นประธานของที่ประชุม ท่านต้องการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้ดีขึ้น ท่านมีแนวความคิดว่า ปีไหนความยากจนลงชาวบ้าน มีสาเหตุมาจากพื้นที่เพาะปลูกมีฝนเคาะเล็ก และขาดความอุดมสมบูรณ์ ท่านจึงเสนอวิธีแก้ปัญหา โดยให้ชาวบ้านไปจ้างเองที่ดินเขตนี้น้ำป่าลงวน เพื่อจะได้เพิ่มเนื้อที่เพาะปลูกได้มากขึ้น แล้วท่านจะรับหน้าที่ติดต่อขอเช่าที่ดินทางราชการเรื่อง การจ้างเองที่ป่าสงวนครั้งนี้เอง

สมมุติว่า ท่านคือ จรูญ ครูโรงเรียนบ้านทุ่งช้าง ท่านเป็นชาวกรุงเทพฯ ที่สุดในหมู่บ้าน จึงมองบ้านได้ลึกซึ้ง ท่านมีแนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาความยากจนของชาวบ้านว่าเป็นเพราะมีลูกมากเกินไป ไม่รู้จักวางแผนครอบครัว และมีค่าจ้างเมื่อหลังจากฤดูกาลเพาะปลูกแล้ว จึงทำให้ขาดรายได้ ท่านคิดว่า วิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด คือ ชาวบ้านต้องรู้จักการวางแผนครอบครัว รู้จักการคุมกำเนิด และที่สำคัญต้องได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้ที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว นอกจากที่ขายสินค้าเกษตรแล้ว ท่านเสนอว่าจะติดล้อขอให้หน่วยงานจังหวัดมาให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวและเปิดบริการทำหมันฟรีให้แก่ชาวบ้าน และจะติดล้อขอหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ มาเปิดสอนวิชาชีพให้แก่ชาวบ้าน เพื่อจะได้มีงานทำหลังฤดูกาลเพาะปลูก

สมมุติว่า ท่านคือ พระครูบุญ เจ้าอาวาสวัดทุ่งช้าง ท่านเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือมากที่สุด ท่านมองปัญหาของชาวบ้านทุ่งช้างด้วยความที่เป็นห่วง โดยเพาะ ปีไหนโรคภัยอาหารของชาวบ้านนั้น เกิดเพราะ การอดมื้อกินมื้อ เนื่องจากชาวบ้านทำนาได้ข้าวเปลือกแล้วมักจะขายเอาเงินไปซื้อข้าวสารกิน พอกินหมดก็อดข้าว ท่านเสนอวิธีแก้ปัญหาคือ จ้างตั้งเป็น " ธนาคารข้าว " โดยสร้างยุ้งเก็บข้าวเปลือกไว้ที่วัด เพื่อชาวบ้านเก็บเกี่ยวข้าวได้แล้ว คกร้างไปฝากไว้ที่ " ธนาคารข้าว " เสียส่วนหนึ่ง ที่เหลือก็ขายเอาเงินไป และถ้าเกิดปัญหาขาดแคลนข้าวเมื่อใด ก็ไปเบิกเอาข้าวได้ที่ธนาคารข้าว ท่านเห็นด้วยกับครูพูน เรื่องการฝึกฝนอาชีพ แต่ถ้าเป็นเรื่องการคุมกำเนิด โดยไปให้ครูสอนว่า เป็นการทำบาป เพราะสัตว์จะมากินแล้วให้เกิด

แผนกำหนดบทบาทของบุคคล

สมมุติว่า ท่านคือ นายสมอง ท่านเป็นบุคคลที่ชาวบ้านทุกคนเกรงใจมาก เพราะเป็นคนที่
ร่ำรวยที่สุดของหมู่บ้าน ท่านเป็นพ่อค้าคนเถี่ยวที่มีงผลผลิตของข้าวฟุ้งซ้าง ท่านมองปัญหาความ
ยากจนของชาวบ้านว่า เกิดขึ้นจากการขาดความสะดวกด้านเส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับ
ตัวเมือง ท่านได้เหตุผลว่า ที่นี้มันลำบากกว่าที่อื่นตลาด เพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการ
ขนส่งผู้ตลาดสูง ท่านแนะนำวิธีแก้ปัญหานี้ว่า ความยากจน คือ ต้องสร้างถนนให้ติด ต่อกับตัวเมืองได้
สะดวกและ ท่านยัง แนะนำการจ้างแรงงานที่ป่าสงวนของรัฐบาล ส่วนตัวชื้อ ก็เอามาจากมองเห็นประโยชน์
อย่างมหาศาลที่จะได้รับ

สมมุติว่า ท่านคือ นางเบลา ท่านเป็นคนหนึ่งที่คนในหมู่บ้านเชื่อถือ เพราะ ท่านมีอาชีพทำ
ถนอม และขายยาสมุนไพร ท่านไม่ค่อยสนใจความคิดเห็นใดๆ ต่อที่ประชุม "แก้ปัญหการแก้
ปัญหาของใครกระทบถึงท่านแล้ว ท่านจะต้องคัดค้านชนิดหัวชนฝา โดยเฉพาะ การแก้ปัญหาความ
ยากจนของชาวบ้าน โดยการวางแผนครอบครัวและทำหมันที่รุนแรงเกินไป เพราะกระทบ
กระเทือนต่ออาชีพของท่านอย่างมาก ท่านจึงคัดค้านข้อเสนอนี้ "จะมีกฎหมายไม่ให้ชาวบ้านทำหมัน
อ้างว่า จะทำงานหนักไม่ได้ และอาจจะเกิดความรู้อึกละทางเพศ

แบบบันทึกพฤติกรรมผู้แสดงบทบาท

จงเขียนสรุปข้อคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้แสดงบทบาท

1. ผู้แสดงบทบาทของนายคำสอน สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า
.....
2. ผู้แสดงบทบาทของครูพงษ์ สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า
.....
3. ผู้แสดงบทบาทของพระครูบุญ สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า
.....
4. ผู้แสดงบทบาทของนายสนอง สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า
.....
5. ผู้แสดงบทบาทของนางเพลา สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า
.....
6. บรรยายภาพของการประชุมแก้ปัญหา มีลักษณะ
.....
7. ผู้แสดงบทบาทที่พยายามใช้เหตุผลชักนำให้ผู้อื่นคล้อยตามได้มากที่สุด คือ ..
.....
8. ผู้แสดงบทบาทที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม คือ
.....
9. ผู้แสดงบทบาทที่มุ่งรักษาผลประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด คือ ..
.....
10. ความสนใจในการร่วมกันแก้ไขปัญหากลุ่มของผู้แสดงบทบาท มีลักษณะ
.....
11. สรุปผลของการประชุมเนื้อหาแนวทางแก้ปัญหาของกลุ่มผู้แสดงบทบาท คือ
.....
12. ผลการอภิปรายในกลุ่มของท่านเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง ได้ข้อสรุป
ว่า

ตัวอย่างแผนการสอน วิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต

ความคิดรวบยอดและหลักการ

1. การกระจายประชากร ความหนาแน่นของประชากร รวมทั้งองค์ประกอบและ
ความเปลี่ยนแปลงประชากร เป็นมูลเหตุของปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต
2. ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต เป็นทั้งเหตุและผลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาเรื่องนี้แล้ว ควรแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้ได้

1. สามารถให้คำจำกัดความของ "ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต" ได้ถูกต้อง
2. สามารถยกตัวอย่าง "ปัญหาคุณภาพชีวิตของประชากรไทย" ได้อย่างน้อยห้า
ตัวอย่าง
3. สามารถบอกลักษณะของประชากรที่มีคุณภาพได้ถูกต้อง อย่างน้อย 3 ลักษณะ
4. สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัญหาประชากรกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคม
ได้ถูกต้อง
5. สามารถให้เหตุผลได้ถูกต้องอย่างน้อย 5 ข้อ ว่า ปัญหาประชากรเป็นอุปสรรค
ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร
6. สามารถเปรียบเทียบลักษณะปัญหาประชากร ระหว่างชนบทกับในเมืองของ
ประเทศไทย ได้ถูกต้องอย่างน้อย 5 ลักษณะ
7. สามารถบอกผลต่อเนื่อง ที่เกิดจากปัญหาประชากร เพิ่มขึ้นรวดเร็วได้ถูก
ต้อง อย่างน้อย 5 ข้อ
8. สามารถเสนอแนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิตได้

โครงสร้างเนื้อหา

1. ความหมายของประชากรและคุณภาพชีวิต
2. ที่มาของปัญหาประชากร
 - การกระจายและความหนาแน่นของประชากร
 - องค์ประกอบของประชากร
 - การเปลี่ยนแปลงประชากร
3. ปัญหาประชากรและผลของปัญหาประชากร
 - ปัญหาการเพิ่มประชากรรวดเร็วเกินไป
 - ปัญหาการเพิ่มประชากรช้าเกินไป
 - ปัญหาคุณภาพประชากร
4. แนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาประชากร

สื่อการเรียนการสอน

1. ข่าวและภาพข่าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับปัญหาบุคคล
2. แผนภูมิปิรามิดประชากร
3. แผนที่โลกแสดงการกระจายประชากร
4. โปสเตอร์การวางแผนครอบครัว
5. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา โลกของเรา (ส. 306)
6. เอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับประชากรศึกษา เพื่อประกอบการค้นคว้าของ

นักเรียน

7. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต
จำนวน 15 ข้อ (เลือกตอบ)

กิจกรรมการเรียนการสอน

ก่อนดำเนินการสอน ทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต จำนวน 15 ข้อ ใช้เวลา 10 นาที เสร็จแล้ว ครูแจ้งจุดประสงค์ทางการเรียน

1. ครูนำหนังสือพิมพ์รายวัน ที่มีข่าวเกี่ยวกับปัญหาสังคม ปัญหาชีวิตของบุคคลในหลาย ๆ ด้าน พร้อมภาพประกอบข่าวมาให้นักเรียนอ่าน
2. ให้นักเรียนช่วยกันพิจารณาและแยกแยะว่า ข่าวเหล่านั้นเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับด้านใดบ้าง เช่น
 - การว่างงาน
 - ความมอดอยาก ยากจน
 - ปัญหาชีวิตครอบครัว
 - การอพยพของประชากร
3. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงมูลเหตุของปัญหาประชากร ปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลในข่าว ว่า อะไรคือสาเหตุ ถ้าเป็นตัวของนักเรียนเองจะแก้ปัญหานั้นอย่างไร
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาเหตุ แนวทางแก้ปัญหา โดยครูสรุปถาม คิดเห็นของนักเรียน แล้วเขียนไว้บนกระดานดำ
5. ครูอธิบายสรุปข้อสรุปปัญหาจากข่าวอีกครั้ง เพื่อโยงเข้าสู่เรื่องปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต ที่จะสอน
6. ครูอธิบายความหมายของ "ประชากรและคุณภาพชีวิต" แล้วทดสอบความเข้าใจของนักเรียนโดยการซักถาม ด้วยการทดลองให้นักเรียนให้ความหมาย
7. ให้นักเรียนยกตัวอย่างปัญหาประชากรที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน โดยเรียกให้นักเรียนตอบทีละคน
8. ให้นักเรียนบอกลักษณะของประชากรที่มีคุณภาพและไม่มีคุณภาพ โดยครูเขียนคำตอบของนักเรียนไว้บนกระดานดำ แยกเป็น 2 ด้าน คือ
 - ตัวอย่างลักษณะประชากรที่มีคุณภาพ
 - ตัวอย่างลักษณะประชากรที่ไม่มีคุณภาพ
 เพื่อเปรียบเทียบให้นักเรียนได้เห็นความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด
9. ครูอธิบายถึงมูลเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาประชากร โดยอธิบายตามหัวข้อต่อไปนี้
 - การกระจายประชากร (ใช้แผนที่การกระจายประชากรของโลกประกอบ)
 - ความหนาแน่นของประชากร (ใช้แผนที่การกระจายประชากรโลกประกอบ)

- องค์ประกอบประชากร (ใช้แผนภูมิปิรามิดประชากรประกอบ)

- การเปลี่ยนแปลงประชากร

10. ครูซักถามความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับมูลเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาประชากร และให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย ตามหัวข้อต่อไปนี้

- การกระจายและความหนาแน่นของประชากร ก่อให้เกิดปัญหาประชากรใดหรือใด เพราะเหตุใด

- องค์ประกอบของประชากรมีอะไรบ้าง และจะมีผลก่อให้เกิดปัญหาประชากรอย่างไร

- การจะดูแนวโน้มของประชากรในอนาคต ต้องวิเคราะห์ที่องค์ประกอบของประชากร เป็นเพราะเหตุใด

- การเปลี่ยนแปลงประชากร ก่อให้เกิดปัญหาประชากร เพราะอะไร

11. แบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คน เพื่อศึกษาค้นคว้าและเขียนรายงานตามหัวข้อที่ครูกำหนดให้ ดังต่อไปนี้

- ความหนาแน่นของประชากร มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

- การกระจายประชากรมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

- องค์ประกอบประชากร มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

- การเปลี่ยนแปลงประชากร มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

- การเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

- การเพิ่มของประชากรช้าเกินไป มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

- คุณภาพชีวิตของประชากร มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

12. ครูแนะนำแหล่งเอกสารและหนังสือประกอบการค้นคว้าแก่นักเรียน

13. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาเสนอรายงาน เพื่อสรุปผลการศึกษาค้นคว้าของกลุ่มตน โดยจะต้องเน้นให้เห็นที่มาของปัญหาประชากรและผลสืบเนื่องที่เกิดจากปัญหาประชากร

14. ครูคอยสรุปผลที่นักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เสนอรายงาน โดยเขียนไว้บนกระดานดำ

15. เมื่อนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ เสนอรายงานเสร็จแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปหลักการจากบทสรุปที่ครูเขียนไว้บนกระดานดำ
16. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย เพื่อหาแนวทางแก้ไขและป้องกันปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต
17. ครูมอบหมายงานให้นักเรียนร่วมกันจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต

เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนเรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิตแล้ว ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต จำนวน 15 ข้อ (ชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน)

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้
 - การตอบคำถาม
 - การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็น
 - ทักษะการใช้ข้อมูลและการศึกษาค้นคว้ารายงาน
2. ประเมินผลจากงานและความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ดังต่อไปนี้
 - ความร่วมมือในการค้นคว้า
 - ความร่วมมือในการจัดแสดงป้ายนิเทศ
3. ประเมินผลโดยวิธีทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาประชากรและคุณภาพชีวิต จำนวน 15 ข้อ ดังต่อไปนี้
 - ทดสอบวัดความรู้พื้นฐานก่อนการทดลอง
 - ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสิ้นสุดการเรียนการสอน

แผนการสอนวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 4 คาบ

ความจรรวมยอดและหลักการ

1. การเพิ่มจำนวนของประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้ทรัพยากร-ธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกนำมาใช้มากขึ้น เมื่อมนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดการระมัดระวังจึงก่อให้เกิดภาวะขาดความสมดุลทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม

2. คุณภาพของประชากร ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และภัยจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เป็นสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาเรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม แล้วควรแสดงพฤติกรรมดังต่อไปนี้ได้

1. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในสถานการณ์จำลอง ได้ถูกต้อง
2. เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จำลองได้อย่าง

มีเหตุผล

3. อธิบายความหมายของคำว่า "สิ่งแวดล้อม" ได้ถูกต้อง
4. จำแนกประเภทของสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้ถูกต้อง

อย่างน้อย 3 ตัวอย่าง

5. ให้คำจำกัดความของ "ภัยพิบัติ" ได้ถูกต้อง

6. จำแนกปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีสาเหตุจากภัยทางธรรมชาติ พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้ถูกต้อง อย่างน้อย 3 ตัวอย่าง

7. ยกตัวอย่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ถูกวิธี ได้ถูกต้อง

อย่างน้อย 4 ตัวอย่าง

8.วิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้อง

9.วิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ได้ถูกต้อง

10.ให้เหตุผลได้ว่า คุณภาพของประชากร เป็นสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม อย่างไร ได้ถูกต้อง

11.บอกสาเหตุการเกิดปัญหามลภาวะต่างๆ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางป้องกันแก้ไข ได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 วิธี

12.ให้เหตุผลได้ว่า ภาวะขาดความสมดุลทางธรรมชาติ นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร ได้ถูกต้อง

โครงสร้างเนื้อหา

1. ความหมาย

- ความหมายของสิ่งแวดล้อม

- ความหมายของมลภาวะ -

2. ประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ปัญหาภัยธรรมชาติ

- ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่ลดลง

- ปัญหามลภาวะ

3. สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

4. แนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

สื่อการเรียนการสอน

1. แผ่นคำสำหรับผู้แสดงบทบาท

2. แผ่นกำหนดบทบาท แผ่นสถานการณ์จำลอง สำหรับผู้แสดงบทบาท

3. แผ่นแนะนำการสังเกตบทบาท แผ่นสถานการณ์จำลอง และ

4. แบบบันทึกพฤติกรรมผู้แสดงบทบาท

- 4.หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา)
- 5.เอกสารประกอบการค้นคว้า เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 6.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ก่อนดำเนินการสอน ทดสอบความรู้พื้นฐานเรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 15 นาที

ขั้นตอนการสอน

1.ขั้นเตรียม

- 1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์ทางการเรียน เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม แก่นักเรียน
- 1.2 ครูและนักเรียนสนทนาเกี่ยวกับ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน และแนะนำวิธีการเรียนการสอนเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม แก่นักเรียน
- 1.3 แนะนำแหล่งข้อมูล หนังสือและเอกสารประกอบการค้นคว้า แก่นักเรียน
- 1.4 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 7 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4-7 คน เพื่อศึกษาหัวข้อต่อไปนี้ กลุ่มละ 1 หัวข้อ (แหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา) หน้า 69-82 เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม และเอกสารเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่แจกให้)
 - 1.4.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อมและประเภทของสิ่งแวดล้อม
 - 1.4.2 การเพิ่มจำนวนของประชากร นำไปสู่ภาวะขาดความสมดุลทางธรรมชาติ
 - 1.4.3 ภาวะขาดความสมดุลทางธรรมชาติ นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อม
 - 1.4.4 ภาวะขาดความสมดุลทางธรรมชาติ มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างไร ยกตัวอย่างประกอบ

1.4.5 ปรากฏการณ์ธรรมชาติ นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร
ยกตัวอย่างประกอบ

1.4.6 ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำไปสู่
ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร ยกตัวอย่างประกอบ

1.4.7 คุณภาพของประชากร นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร
ยกตัวอย่างประกอบ

1.5 หาอาสาสมัคร เพื่อเป็นผู้แสดงบทบาทสมมุติ จำนวน 5 คน
เมื่อได้ครบตามจำนวนแล้วครูจึงแจกบทบาทของบุคคลในสถานการณ์ พร้อมทั้งเน้น
คำสั่งสำหรับผู้แสดงบทบาทและเน้นสถานการณ์ ให้แก่ผู้แสดงบทบาทแต่ละคน ผู้แสดง
บทบาทต้องศึกษาสถานการณ์และบทบาทที่ตนเอง แสดงให้เข้าใจ

1.6 ครูให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ผู้แสดงบทบาทแต่ละคน จนเป็นที่เข้าใจ
ดีแล้วจึงลงมือแสดง

2. ขั้นแก้ปัญหา

2.1 เสนอสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม โดย
ครูแจกแผ่นสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทุกกลุ่มและให้นักเรียนฟังเทปบันทึกเสียง
ที่บันทึกสถานการณ์จำลอง เรื่อง เสียงคัดค้านจากอ่าวกระวน

2.2 ให้นักเรียนตัวแทนของแต่ละกลุ่มไปรับซองอุปกรณ์จากครู ซึ่ง
ประกอบด้วย แผ่นแนะนำการสังเกตบทบาท แผ่นบันทึกพฤติกรรมผู้แสดง

2.3 ให้นักเรียนทุกกลุ่มอ่านและทำความเข้าใจคำสั่ง แล้วแบ่งหน้าที่กัน

2.4 ให้ผู้แสดงบทบาทแต่ละคนแนะนำตนเองว่า สวมบทบาทของบุคคล
ใดในสถานการณ์จำลองนั้น

2.5 เริ่มแสดงบทบาทจากสถานการณ์จำลองเรื่อง "เสียงคัดค้านจาก-
อ่าวกระวน" โดยใช้เวลา 15 นาทีเมื่อหมดเวลาต้องหยุดการแสดงทันที แม้จะไม่เสร็จ
ก็ตาม

2.6 นักเรียนทุกกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ โดยสังเกตพฤติกรรม
ของผู้แสดงแต่ละคนแล้วบันทึกพฤติกรรมต่างที่พบลงในแผ่นบันทึกพฤติกรรม ที่แจกให้

2.7 ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์จำลองนั้น

3. ชั้นอภิปราย

3.1 หลังจากการแสดงบทบาทสิ้นสุดแล้วให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายปัญหาที่พบเห็นจากการสังเกตบทบาท เช่น

- บรรยากาศในการประชุม
- ข้อสรุปของการประชุม
- พฤติกรรมของผู้แสดงบทบาทแต่ละคน
- การใช้เหตุผลของผู้แสดงบทบาทบางคนที่ทำให้กลุ่มยอมรับ

3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จำลอง

3.3 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกไปรายงานหน้าชั้นเกี่ยวกับผลการอภิปรายกลุ่ม พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จำลอง

3.4 ให้ผู้แสดงบทบาทแต่ละคนอ่านบทที่ตนแสดงแก่เพื่อนในชั้นฟัง พร้อมทั้งบอกความรู้สึกของตนว่า เป็นเพราะอะไรจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นออกมา มีความพอใจหรือคับข้องใจต่อบทบาทของมุกคนนั้นเพียงใด

3.5 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายปัญหาจากสถานการณ์จำลองอีกครั้ง เพื่อหาข้อสรุปของสาเหตุแห่งปัญหาและแนวทางแก้ไข

3.6 ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ปัญหาซ่อนเร้นอยู่ในสถานการณ์จำลองนั้นแล้วจึงปรับเข้าสู่เนื้อหาบทเรียน เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม

3.7 นำหัวข้อที่กำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา (ข้อ 1.4) มาอภิปรายร่วมกันทั้งชั้น โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายตามหัวข้อที่กลุ่มคนได้รับมอบหมายให้ศึกษา เรียงตามลำดับจากหัวข้อ 1.4.1-1.4.7

3.8 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติ ปัญหาทรัพยากรวัยหมด และปัญหามลภาวะ

4. ขั้นสรุปหลักการ

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปหลักการจากประเด็นต่อไปนี้

- การเพิ่มจำนวนของประชากรอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อ
สิ่งแวดล้อม
- ภาวะขาดความสมดุลทางธรรมชาติ นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำไปสู่
ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- คุณภาพของประชากร นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- ภัยจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ นำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- ปัญหาสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นเพราะการกระทำของมนุษย์

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น

- การร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น
- การอธิบาย และการวิเคราะห์ปัญหา
- การศึกษาค้นคว้าและการตอบคำถาม
- การทำงานกลุ่มและทักษะในการใช้ข้อมูล
- การแสดงบทบาทสมมุติ

2. ประเมินผลจากการทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 15 นาที (จุดเดียวกันกับที่ไว้ทดสอบก่อนเรียน)

แผนสถานการณ์จำลอง

บุคคลในสถานการณ์

1. ผู้ว่าราชการจังหวัด
2. ตัวแทนบริษัทชนกการแร่
3. ตัวแทนจากกระทรวงอุตสาหกรรม
4. ตัวแทนจากคณะกรรมการวิชาการศึกษาสิ่งแวดล้อม
5. สมาชิกสภาจังหวัด ในฐานะตัวแทนของชาวบ้าน

สถานการณ์

"เสียงคัดค้านจากอ่าวกระน"

อ่าวกระน เป็นชายทะเลที่สงบเงียบและมีธรรมชาติที่สวยงามแห่งนี้ น้ำทะเลเป็นสีครามเข้มตัดกับสีของหาดทรายที่ขาวเหยียดแลดูสะอาดตายิ่งนัก จึงเป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวนิยมไปพักผ่อนตากอากาศอยู่เสมอและนอกจากจะมีสภาพความงามของธรรมชาติแล้ว อ่าวกระนก็ยังเป็นแหล่งที่อุดมไปด้วยทรัพยากรที่มีค่าอีกมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาหารทะเลจำพวก ปู ปลา กุ้ง และหอยชนิดต่างๆทำให้ชาวบ้านที่มีถิ่นฐานอยู่ในละแวกนั้นได้พึ่งพาอาศัยหาเลี้ยงชีพมานานหลายชั่วอายุคนแล้ว ส่วนบริเวณใต้ท้องอ่าวแห่งนี้มีผู้คาดการณ์ว่ามีแร่ดีบุกอยู่เป็นจำนวนมากศาล ดังนั้นอ่าวกระนจึงถือว่าเป็นสมบัติเพียงชิ้นเดียวที่มีความหาศาลที่ชาวบ้านในแถบนั้นหวงแหนยิ่ง

แต่เมื่อไม่นานมานี้ สภาพของอ่าวที่เคยเงียบสงบ น้ำทะเลที่เคยมีสีครามเข้มกลับแปรเปลี่ยนสภาพเป็นสีขุ่นมัวมองเห็นก้นทะเลและสัตว์น้ำอื่นๆที่เคยมีอยู่อย่างอุดมกลับลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วจนน่าใจหาย และที่ซ้ำร้ายไปกว่านั้นยังพบว่าปลาทะเลขนาดเล็กตายเป็นแพลอยเกลื่อน บางส่วนก็ถูกคลื่นซัดไปติดอยู่ตามชายหาดส่งกลิ่นเหม็นคุ้ง ชาวหาที่เคยมีผู้คนไปพักผ่อนตากอากาศและเล่นน้ำทะเลกันอย่างสนุกสนานเมื่อก่อนนั้น กำลังจะมีแต่ความว่างเปล่าและเงียบเหงาเข้ามาแทนที่เพราะพวกนักท่องเที่ยวลดจำนวนลงทุกวันๆ ส่วนบรรดาชาวบ้านในละแวกนั้นก็ประสบกับความเดือดร้อนไปตามๆกัน เพราะอาชีพประมงที่เคยทำกันมาตั้งแต่ครั้ง ปู่ ย่า ตา ยาย นั้นกำลังถูกคุกคาม

จากคนกลุ่มหนึ่งซึ่งใช้อิทธิพลทางการเงินวิ่งเต้นขอความช่วยเหลือจากข้าราชการระดับสูงในส่วนกลางจนทำให้กลุ่มของตนได้สิทธิสัมปทานชุกแร่ดีบุกในอ่าวแห่งนี้ การกระทำของคนกลุ่มนี้ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ต่างๆที่เกิดขึ้นติดตามมาเลย ทั้งยังขาดความรับผิดชอบต่อการกระทำของคนอีกด้วย

จากสภาพดังกล่าวพวกชาวบ้านก็ได้คัดค้าน และมองดูสมบัติชิ้นเดียวของพวกตนกำลังจะถูกทำลายไปด้วยความหวังไข ยิ่งนานวัน สภาพเป็นพิษต่างๆก็ยิ่งรุนแรงขึ้น ในที่สุด ไปอาจทนต่อเหตุการณ์นั้นได้อีกต่อไปแล้ว พวกชาวบ้านจึงร่วมกันเรียกร้องและคัดค้านการทำเหมืองแร่ของกลุ่มบุคคลดังกล่าว โดยขอความเห็นใจจากฝ่ายบ้านเมืองให้เข้ามาช่วยแก้ปัญหา จากเสียงคัดค้านของบรรดาชาวบ้านครั้งนี้ทำให้ทางกรมมีคำสั่งถึงบริษัทชนชาติการแร่ซึ่งสัมปทานชุกแร่ในอ่าวกระวิน ให้หยุดทำเหมืองแร่ชั่วคราว ทางบริษัทเห็นว่าตนสูญเสียผลประโยชน์จึงพยายามวิ่งเต้นคัดค้านเจ้าหน้าที่ระดับสูงในส่วนกลางเพื่อตนจะได้ทำการชุกแร่ต่อไป แต่ก็ไม่สำเร็จเพราะรัฐบาลต้องการทบทวนพิจารณาถึงผลได้ผลเสียต่างๆที่จะได้รับให้รอบคอบเสียก่อน

ในการพิจารณาทบทวนปัญหานี้ รัฐบาลได้มอบหมายให้ทางจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ โดยให้มีตัวแทนจากหลายฝ่ายร่วมพิจารณาและหาทางแก้ปัญหา ดังมีประเด็นปัญหาต่อไปนี้

ประเด็นปัญหา

1. การทำเหมืองแร่ดีบุกในอ่าวกระวินมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมมากน้อยเพียงใด จะมีวิธีป้องกันหรือแก้ไขอย่างไร
2. ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากเหตุการณ์นี้ควรหาวิธีดำเนินการช่วยเหลืออย่างไร
3. ควรให้บริษัทชนชาติการแร่ เข้าดำเนินการทำเหมืองแร่ต่อไปหรือไม่ เพราะเหตุใด

แผนกำหนดบทบาท

สมมุติว่าท่านเป็น ผู้ว่าราชการจังหวัด ท่านทำหน้าที่เป็นประธานของที่ประชุม ท่านต้องแจ้งประเด็นปัญหาให้แก่สมาชิกที่เข้าประชุมทราบและคอยสรุปความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนที่เสนอต่อที่ประชุม ในการแก้ปัญหาจากกรณีนี้ ท่านแสดงความคิดเห็นว่า "บริษัทชนतालการแร่ควรให้จังหวัดถือหุ้นด้วยครึ่งหนึ่ง เพราะจังหวัดเป็นตัวแทนของประชาชน และมีผู้แทนของประชาชนคือสมาชิกสภาจังหวัด จะเป็นผู้คอยควบคุมการดำเนินงานของบริษัท ถ้าหากเห็นว่าการทำเหมืองแร่ในอำเภอรอนมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมจริงจนไม่อาจป้องกันได้ก็ให้หยุดดำเนินการเสีย แต่ถ้าพอป้องกันแก้ไขได้ ก็ให้ดำเนินการต่อไป ส่วนสภาพแวดล้อมที่เสื่อมสภาพไปนั้นทางจังหวัดจะนำเงินผลกำไรจากการร่วมลงทุนครึ่งปีไปบูรณะให้กลับคืนสู่สภาวะเดิม นอกจากนี้เงินกำไรบางส่วนก็จะให้นำไปสร้างสาธารณูปการอื่นๆ เช่น ถนน โรงเรียน ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ตกถึงประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง"

สมมุติว่าท่านเป็น ตัวแทนจากบริษัทชนतालการแร่ ท่านต้องทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์แก่บริษัท จึงต้องคัดค้านความคิดเห็นของทุกคนที่ขัดผลประโยชน์ของบริษัท ท่านต้องยืนยันว่าวิธีการแก้ปัญหาของท่านถูกต้องที่สุดคือ "การจัดตั้งบริษัทมหาชน โดยให้ประชาชนมีส่วนในการถือหุ้นร่วมกับบริษัทชนतालการแร่ ซึ่งจะเปิดขายหุ้นในราคาหุ้นละ 1,000 บาท แล้วให้ประชาชนที่ถือหุ้นมีสิทธิคัดเลือกตัวแทนเข้าไปร่วมเป็นกรรมการบริหารบริษัท ทางจังหวัดไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการดำเนินงานของบริษัท เพราะการทำเหมืองแร่ครั้งนี้บริษัทได้รับสัมปทานบัตรจากกระทรวงอุตสาหกรรมแล้ว ส่วนเรื่อง การตรวจสอบสภาพแวดล้อมที่เสียหายจากการทำเหมืองแร่ นั้น ให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรม ไม่ใช่คณะกรรมการวิชาการศึกษาสิ่งแวดล้อม"

สมมุติว่าท่านเป็น ผู้แทนจากกระทรวงอุตสาหกรรม ท่านต้องยืนยันตามมติของกระทรวงที่ได้อนุญาตให้บริษัทชนतालการแร่ทำเหมืองแร่ได้ ในอำเภอรอนได้ และควรให้สิทธิแก่ทางบริษัทชุดอื่นได้ต่อไป ส่วนการตรวจสอบสภาพแวดล้อมที่เสียหายควรให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรมจะแต่งตั้งคณะกรรมการมาตรวจสอบเอง เพราะเรื่องนี้อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงทั้งหมด

สมมุติว่าท่านเป็น ผู้แทนจากคณะกรรมการวิชาการศึกษาสิ่งแวดล้อม ท่านต้องเสนอแนวความคิดที่คัดค้านกับ ตัวแทนบริษัทชนศาลการแร่และตัวแทนจากกระทรวงอุตสาหกรรมอย่างรุนแรง ท่านองว่า "การดำเนินงานของบริษัทชนศาลการแร่ขาดการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมและทางกระทรวงอุตสาหกรรมก็ไม่ได้ทำการศึกษาถึงผลที่อาจเกิดขึ้นเสียก่อน ก่อนที่จะออกสัมปทานบัตรให้แก่บริษัทจึงทำให้เกิดปัญหาติดคามมา การทำเหมืองแร่ในทะเลนั้นมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก เช่น ทำให้น้ำขุ่นน้ำเน่า ปลาตาย พืชที่เป็นอาหารของสัตว์น้ำตาย ประชาชนเดือดร้อน เกิดภาวะขาดแคลนอาหาร ทำลายความสวยงามตามธรรมชาติ ชาติที่พัฒนาหย่อนใจ รัฐบาลรายได้จากการท่องเที่ยวจึงควรให้หยุดการทำเหมืองแร่ในอ่าวกระน แต่ถ้ารัฐบาลยังยืนยันในมติเดิม จะต้องหาวิธีป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างรัดกุมที่สุด"

สมมุติว่าท่านเป็น สมาชิกสภาจังหวัด ในฐานะที่ท่านเป็นตัวแทนของประชาชน ท่านต้องคัดค้านการดำเนินงานของบริษัทชนศาลการแร่อย่างรุนแรง ท่านเห็นว่าบริษัทเล็งเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนมากเกินไปไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชน บริษัทไม่เคยที่จะให้สิ่งใดแก่ประชาชน ท่านคงคัดค้านขอเสนอการตั้งบริษัทมหาชนเพราะเล็งเห็นว่าหากประชาชนร่วมถือหุ้นก็เป็นเพียงผู้ถือหุ้นรายย่อย เมื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารของบริษัทผู้แทนของฝ่ายประชาชนย่อมมีจำนวนน้อยกว่ากลายเป็นเป็นพวกเสียงส่วนน้อยย่อมไม่สามารถจัดการหรือพิทักษ์ผลประโยชน์ได้เต็มที่ ทางที่ควรให้จังหวัดเข้าดำเนินการทำเหมืองแร่เสียเองเพราะผลประโยชน์จะได้ตกอยู่กับประชาชนในจังหวัด"

แบบบันทึกพฤติกรรมผู้แสดงบทบาท

จงเขียนสรุปข้อคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้แสดงบทบาท

1. ผู้แสดงบทบาทของ ผู้ว่าราชการจังหวัด สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า.....
.....
2. ผู้แสดงบทบาทของ ตัวแทนบริษัทขนถ่ายการแร่ สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า.....
.....
3. ผู้แสดงบทบาทของ ตัวแทนจากกระทรวงอุตสาหกรรม สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า.....
.....
4. ผู้แสดงบทบาทของ ตัวแทนจากคณะกรรมการวิชาการสิ่งแวดล้อม สรุปข้อคิดเห็น
ได้ว่า.....
5. ผู้แสดงบทบาทของ สมาชิกสภาจังหวัด สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า.....
.....
6. ผู้แสดงบทบาทใดเหมาะสมที่สุดคือ.....
7. บรรยากาศของการประชุม มีลักษณะ.....
8. ผู้แสดงบทบาทที่พยายามใช้เหตุผลชักนำให้ผู้อื่นคล้อยตามได้มากที่สุดคือ.....
.....
9. ผู้แสดงบทบาทที่มุ่งรักษามวลประโยชน์ของกลุ่มมากที่สุดคือ.....
10. ผู้แสดงบทบาทที่มุ่งรักษามวลประโยชน์ส่วนตนมากที่สุดคือ.....
11. ความสนใจในการร่วมกันแก้ปัญหาของผู้แสดงบทบาท มีลักษณะ.....
12. ข้อสรุปการพิจารณาและแก้ปัญหาของกลุ่มผู้แสดงบทบาท คือ.....
.....
13. ผลจากการอภิปรายในกลุ่มของท่านเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหามาในสถานการณ์ ได้ข้อ
สรุปว่า.....
.....

แผนการสอนวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 -

จำนวน 4 คาบ

ความคิดรวบยอดและหลักการ

1. การเพิ่มจำนวนของประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกนำมาใช้มากขึ้น เมื่อมนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดการระมัดระวังจึงทำให้เกิด ภาวะขาดความสมดุลทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม
2. คุณภาพของประชากร ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบกับภัยจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เป็นสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาเรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม แล้วควรแสดงพฤติกรรมดังต่อไปนี้ได้

1. สามารถอธิบายความหมายของคำว่า "สิ่งแวดล้อม" ได้ถูกต้อง
2. สามารถจำแนกประเภทของสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ตัวอย่าง
3. สามารถให้คำจำกัดความของ "ปัญหามลภาวะ" ได้ถูกต้อง
4. สามารถจำแนกปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่มีสาเหตุจากภัยธรรมชาติ พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ตัวอย่าง
5. สามารถยกตัวอย่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ถูกวิธีได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 ตัวอย่าง
6. สามารถวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้ถูกต้อง
7. สามารถวิเคราะห์ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ ได้ถูกต้อง

8.สามารถให้เหตุผลได้ว่า คุณภาพของประชากร เป็นสาเหตุของปัญหา สิ่งแวดล้อมอย่างไร ได้ถูกต้อง

9.สามารถบอกสาเหตุการเกิดปัญหามลภาวะ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทาง ป้องกันแก้ไข ได้ถูกต้อง

10.สามารถให้เหตุผลได้ว่า ภาวะขาดความสมดุลทางธรรมชาติ นำไป สู่ปัญหาสิ่งแวดล้อม อย่างไร ได้ถูกต้อง

โครงสร้างเนื้อหา

1.ความหมาย

- ความหมายของสิ่งแวดล้อม
- ความหมายของปัญหามลภาวะ

2.ประเภทของปัญหาสิ่งแวดล้อม

- ปัญหามลพิษธรรมชาติ
- ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติร่อยหลอ
- ปัญหามลภาวะ

3.สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม

4.แนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

สื่อการเรียนการสอน

- 1.หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา)
- 2.เอกสารประกอบการเรียน เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 3.ข่าวหนังสือพิมพ์ ภาพข่าว สไลด์ ที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อม และมลภาวะ

- 4.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม แบบ
ปรนัย จำนวน 20 ข้อ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ก่อนดำเนินการสอน ทดสอบวัดความรู้พื้นฐานเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม และ
แจ้งจุดประสงค์ทางการเรียนแก่นักเรียน

1. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยเสนอภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์ รูปภาพ หรือ
สไลด์ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมลภาวะ

2. ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและขอบเขตของ
ปัญหา โดยครูตั้งคำถามว่า เพื่อให้นักเรียนพิจารณาตามลำดับ เช่น

- ปัญหาสิ่งแวดล้อม หมายความว่าอย่างไร
- ปัญหาที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตอย่างไร
- เมื่อเกิดปัญหาอย่างหนึ่งขึ้นแล้วจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่นๆ
อย่างไร (โดยครูใช้ตัวอย่างของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสนอแก่นักเรียนแล้วก่อนนำเข้าสู่บท
เรียน)

3. ให้นักเรียนศึกษาความหมายของ "สิ่งแวดล้อม" และ "ประเภทของ
สิ่งแวดล้อม" จากหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา(ส.306 โลกของเรา) หน้า 69 และ
เอกสารที่แจกให้ พร้อมกับสรุปความหมายและประเภทของสิ่งแวดล้อม

4. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่าง ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ครู
เขียนปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆที่นักเรียนยกตัวอย่างไว้บนกระดานดำ (โดยแยกเป็นกลุ่มตาม
สาเหตุของการเกิด)

5. ครูถามนักเรียนว่าเพราะเหตุใดจึงต้องจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นไว้
เป็นกลุ่มๆ เพื่อให้นักเรียนได้วิเคราะห์หาเหตุผลซึ่งจะทำให้ทราบถึงสาเหตุของการเกิด
ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

6. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนได้
ยกตัวอย่างมาแล้ว

7. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบของปัญหา
สิ่งแวดล้อมเหล่านั้นต่อการดำรงชีวิต

8. ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลและเขียนรายงานบุคคล(สรุปสั้นๆ) ในประเด็นต่อไปนี้

- ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร
- คุณภาพประชากรทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร
- ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร

9. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย (ทั้งชั้น) เกี่ยวกับผลการศึกษาค้นคว้าประเด็นปัญหาในข้อ 8.

10. กรอกริบายสรุปผลการอภิปรายของนักเรียน และนำอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาภาวะ

11. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปหลักการ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม

12. ให้นักเรียนร่วมกันจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมในขณะี่เรียน เช่น

- การตอบคำถาม
- การอธิบาย ยกตัวอย่าง
- การอภิปราย

2. ตรวจผลงานจาก รายงานบุคคล การจัดป้ายนิเทศ

3. ทดสอบ โดยให้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง

ปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ (แบบปรนัย) ใช้เวลา 15 นาที (ชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน)

แผนการสอนวิธีใช้สถานการณ์จำลอง
เรื่องปัญหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 5 คาบ

ความถึรวบย วดและหลัการ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ห้กฤและโบทจึงเปรึบเสมือนดาบสองคม ดังนั้น การที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะช่วอำนวยประโยชน์ หรือสร้างปัญหาในการดำรงชีวิต จึง ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจและการวางแผนที่จะนำไปใช้ของมนุษย์เอง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาเรื่อง ปัญหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แล้วควรแสดง พฤติกรรมต่อไปนี้ได้

1. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในสถานการณ์จำลองได้ถูกต้อง
 2. เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จำลอง ได้อย่างมีเหตุผล
 3. บอกความหมายของคำว่า "วิทยาศาสตร์" และ "เทคโนโลยี" ได้ถูกต้อง
 4. สรุปความแตกต่างของคำว่า "วิทยาศาสตร์" และ "เทคโนโลยี" ได้ถูกต้อง
- พร้อมทั้งยกตัวอย่างใดอย่างน้อย 4 ตัวอย่าง
5. บอกความสำคัญของ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีการดำรงชีวิตของ มนุษย์ได้ถูกต้อง
 6. ยกตัวอย่างความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้
- อย่างน้อย 5 ตัวอย่าง
7. ให้เหตุผลได้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดปัญหาประการใดบ้าง ได้ถูกต้อง
 8. ระบุดึงข้อบกพร่องของการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างน้อย 3 อย่าง
 9. อธิบายให้เข้าใจถึงอันตรายที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยี ได้อย่างถูกต้อง

10. วิเคราะห์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ถูกต้อง พร้อมยกตัวอย่างได้อย่างน้อย 3 ตัวอย่าง

11. ยกตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีของมนุษย์ ที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องสูญเสียไปอย่างรวดเร็ว ได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ตัวอย่าง

12. ยกตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีของมนุษย์ที่ไม่ถูกกาลเทศะ ได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ตัวอย่าง

13. เปรียบเทียบคุณและโทษ ของเทคโนโลยีที่มีต่อการดำรงชีวิต ได้ถูกต้อง

14. เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 ข้อ

โครงสร้างเนื้อหา

1. ความหมายและความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. ปัญหาที่เกิดจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- ล้นเปื้อนทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็ว

- เพิ่มปัญหาประชากร

- ทำให้คนฟุ่มเฟือย

- มีอันตราย ขอบก่ครองหรือข้อเสียหายแฝงอยู่

- เกิดอุบัติเหตุ

- เกิดผลกระทบที่ไม่ต้องการขึ้น

- การใช้เทคโนโลยีไม่ถูกกาลเทศะ

3. แนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. แผนกำหนดบทบาทของบุคคลและสถานการณ์จำลอง สำหรับผู้สังเกตบทบาท

2. แผนแนะนำการสังเกตบทบาท แผนสถานการณ์จำลองและแบบบันทึกพฤติกรรม

สำหรับผู้สังเกตบทบาท

3. แบบบันทึกเสียงเกี่ยวกับเรื่องในสถานการณ์จำลอง

4. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา)
5. เอกสารประกอบการค้นคว้าเรื่อง ปัญญาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
6. ภาพข่าวหนังสือพิมพ์ เช่นอุบัติเหตุรถยนต์ชนกัน
7. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ปัญญาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กิจกรรมการเรียนการสอน

ก่อนดำเนินการทดลองสอน ทำการทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน เรื่องปัญญาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องปัญญาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 15 นาที

ขั้นตอนการสอน

1.ขั้นเตรียม

- 1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์ทางการเรียน และแนะนำหนังสือ เอกสารประกอบการค้นคว้าในเรื่อง ปัญญาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 1.2 เสนอภาพข่าวหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุทางรถยนต์ เพื่อให้ให้นักเรียนสนทนาปัญหาร่วมกัน
- 1.3 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 7 กลุ่มกลุ่มละ 4-6 คน เพื่อศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลมาพิสูจน์สมมุติฐาน (กลุ่มละ 1 หัวข้อ) โดยศึกษาจากหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา) หน้า 85-90 และเอกสารประกอบการค้นคว้าที่แจกให้ สมมุติฐานมีดังนี้
 - 1.3.1 ถ้ามีการพิจารณาประโยชน์หรือโทษที่จะเกิดขึ้นก่อนการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะไม่ทำให้เกิดปัญหาประการขึ้น
 - 1.3.2 ถ้ามีการพิจารณาประโยชน์หรือโทษที่จะเกิดขึ้นก่อนการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะไม่ทำให้เกิดคนผู้มั่ว
 - 1.3.3 ถ้ามีการพิจารณาประโยชน์หรือโทษที่จะเกิดขึ้นก่อนการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะไม่ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติเร็วเกินไป

1.3.4 ถ้ามีการพิจารณาประโยชน์หรือโทษที่จะเกิดขึ้นก่อนการใช้
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะไม่ทำให้มีอันตราย ขอบครองหรือข้อเสียหยาที่แฝงอยู่

1.3.5 ถ้ามีการพิจารณาประโยชน์หรือโทษที่จะเกิดขึ้นก่อนการใช้
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะไม่ทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น

1.3.6 ถ้ามีการพิจารณาประโยชน์หรือโทษที่จะเกิดขึ้นก่อนการใช้
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ต้องการขึ้น

1.3.7 ถ้ามีการพิจารณาประโยชน์หรือโทษที่จะเกิดขึ้นก่อนการใช้
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็จะไม่เกิดการใช้เทคโนโลยีไม่ถูกกาลเทศะ

1.4 เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมนวัตกรรมที่ได้รับมอบหมาย
แล้วให้เขียนสรุปเป็นรายงานกลุ่ม เพื่อเตรียมเสนอรายงานหน้าชั้น

1.5 ทหาอาสาสมัครจำนวน 4 คน เพื่อแสดงบทบาทสมมุติ เมื่อได้ครบจำนวน
แล้วครูแจกแจงคำสั่งในการแสดงบทบาท กำหนดบทบาทของบุคคล และแผนสถานการณ์
ให้กลุ่มแสดง

1.6 ผู้แสดงบทบาทต้องอ่านคำสั่ง ศึกษาสถานการณ์จำลอง และทำความเข้าใจ
ในบทบาทที่ตนจะแสดง

2. ขั้นแก้ปัญหา

2.1 เสนอสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหา โดยให้นักเรียนเฝ้าเพ่งบันทึกเสียง
เรื่อง "ปัญหาของหมู่บ้านกองทรายมูล"

2.2 แจกอุปกรณ์เกี่ยวกับการสังเกตบทบาทให้นักเรียนทุกกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย
แผนแนะนำการสังเกตบทบาท แผนสถานการณ์จำลอง และแบบบันทึกพฤติกรรมผู้แสดงบทบาท

2.3 ให้นักแสดงบทบาทแต่ละคนแนะนำตัวเองว่าส่วบทบาทของใคร แล้วเริ่ม
แสดงบทบาทโดยใช้เวลาไม่เกิน 15 นาที เมื่อหมดเวลาต้องหยุดการแสดงทันที

2.4 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคอยสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดง และบันทึกพฤติกรรม
ที่พบเห็นลงในแบบบันทึกพฤติกรรมที่แจกไว้

2.5 เมื่อการแสดงบทบาทสิ้นสุดแล้ว กลุ่มต่างๆต้องทำการวิเคราะห์สาเหตุของ
ปัญหาจากสถานการณ์จำลอง พร้อมกับสรุปผลเขียนเป็นรายงานกลุ่ม

3. ชั้นอภิปราย

3.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายปัญหาที่พบจากการสังเกตพบาต เน้น

-พฤติกรรมของผู้แสดงบทบาทแต่ละคน

-บรรยากาศในการแก้ปัญหา

-ข้อสรุปของการแก้ปัญหา

3.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง
อีกครั้งเพื่อสรุปผลการวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่ม

3.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปรายงานหน้าชั้น (นำผลการอภิปรายในข้อ 3.1 และ
3.2 ไปรายงาน)

3.4 ให้ผู้แสดงบทบาทแต่ละคน อ่านบทที่ตนเองแสดงแก่เพื่อนในชั้นฟัง พร้อมทั้งบอก
ความรู้สึกของตนว่าเพราะอะไรจึงแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา มีความพอใจ หรือกับข้องใจต่อ
บทบาทของบุคคลที่แสดงนั้นเพียงใด

3.5 ครูและนักเรียนทั้งชั้นร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและอภิปรายหาแนวทางแก้
ปัญหาในสถานการณ์จำลองใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปอันเดียวกัน

3.6 ครูให้ข้อมูลที่จำเป็นปัญหาซ่อนเร้นอยู่ในสถานการณ์จำลอง แล้วปรับเข้าสู่
เนื้อหาบทเรียนเรื่อง ปัญหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.7 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลการอภิปรายกันคิดว่าข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมุติฐาน
(จากหัวข้อที่กำหนดไว้ในข้อ 1.3) ไปเสนอรายงานหน้าชั้น

3.8 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับผลการพิสูจน์สมมุติฐานของกลุ่มต่างๆ
เพื่อให้ได้ข้อสรุปอันเดียวกัน

3.9 ให้นักเรียนร่วมกันสรุป ความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์และโทษของ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และร่วมกันอภิปรายหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้วิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี

1. ขั้นสรุปหลักการ

- 4.1 นำผลการอภิปรายการพิสูจน์สมมุติฐาน ในข้อ 3.8 มาสรุปหลักการ
- 4.2 ยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้เห็นคุณและโทษของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 4.3 จำแนกความแตกต่างของคำว่า "วิทยาศาสตร์" และ "เทคโนโลยี"

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น

- การวิเคราะห์ปัญหา
- การอภิปราย แสดงความคิดเห็น
- ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม
- ทักษะในการใช้ข้อมูล และการค้นคว้า
- การแสดงบทบาทสมมุติ

2. ประเมินผลจากการทดสอบ โดยໃ้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บั้หาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 20 ข้อ (คู่เดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน)

แผนสถานการณ์จำลอง

บุคคลในสถานการณ์

1. ครูพร อติศศิใหญ่ ร.ร.บ้านคอนทรายมูล
2. ตาสึก บุคคลที่เข้าบ้านคอนทรายมูล เจาะผนังถ้ำ
3. ลุงเพิ่ม อติศศิใหญ่ เน บ้านคอนทรายมูล
4. ชาร นักศึกษาหนุ่ม

สถานการณ์

"ปัญหาของหมู่บ้านคอนทรายมูล"

หมู่บ้านคอนทรายมูลที่เคยมีสภาพเขียวสขแต่กาลก่อนกลับตึกตักด้วยผู้คนที่ยอพยพเข้าไปอยู่เพิ่มมากขึ้น ๆ ทุกวัน ทั้งนี้เป็นเพราะการค้นพบ "พลอย" ในหมู่บ้านแห่งนี้เมื่อสองปีที่ผ่านมานั้นเอง ดังนั้นบ้านคอนทรายมูลจึงได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้นในหลายด้านแต่ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเอาความเจริญด้านวัตถุเข้าไปสู่หมู่บ้านเสียมากกว่า เช่น ถนนหนทางที่เคยเป็นทางเกวียนมากวนก็ให้พัฒนาให้เ็นถนนลาดยาง พร้อมกับต่อไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านจึงทำให้มีความสว่างไสวในยามค่ำกึ่ เมื่อมีถนนและไฟฟ้า สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น เตาหุงต้มไฟฟ้า เป็นต้น ก็ถูกนำไปเสนอขายให้กับชาวบ้านในรูปสินค้าเงินผ่อน และเนละว่าบ้านแถบทุกหลังราเรือนจะมีของเหล่านี้ ไว้ใช้ในบ้านมากน้อยแตกต่างกันไปตามอัถภาพ และทุก ๆ วัน จะมีรถของเี่ยวไยเวะขม เพื่อหาซื้อพลอยกันมิได้ขาด ถนนในหมู่บ้านจึงขั้วกัไขว้ไปด้วยรถราและผู้คนจากทั่วสารทิศ

เมื่อสภาพของหมู่บ้านคอนทรายมูลเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่ไม่เคยเกิดมาก่อนก็เกิดขึ้นบรรยากาศของบ้านบ่บ้านเขาที่เคยอยู่กันอย่างสบาย ก็กลับกลายเป็นบ่มชนที่แออัดด้วยผู้คนแปลกหน้า วากาที่เคยบริสุทธิ์ สายลมที่เคยพัดพากลิ่นหอมขางควอกไม้ป่าไธยมาทุกเข้าเ็นเป็นกาลกอนนั้น ไม่มีอีกแล้ว ด้วยสภาพเิจจุบันนี้ กลับมีแต่กลิ่นของไอเสีจจากยวดยานต่าง ๆ ผสมคลุกเคล้ากับฝุ่นละออง ซึ่งเกิดจากการระเบิดหินภูเขาของนักขุดพลอยเียบมาแทน ร้ายยิ่งกว่านั้น สิ่งอำนวยความสะดวกเ็นำมาใช้ในบ้าน ก็เปรียบเสมือนเิจจุราชเิจถอยคร่าชีวิตผู้คนอยู่เสมอ

เช่น เมื่อสองเดือนก่อน "กรองแก้ว" สาวสวยประจำหมู่บ้านถูกไฟดูดตายขณะรีดผ้า และเมื่อสองสามวันที่ผ่านมา "ทิดจ้อย" ที่เฝ้ากลับมาจากกรุงเทพฯ นิยามาเยี่ยมบ้าน ได้ชวนเพื่อนไปซื้อปลาบ่อหลังบ้าน เพื่อนำมาทำกับแก้มเหล้า ก็ถูกไฟช็อตตายขณะลงไปจับปลาในบ่อ นับเป็นเหตุการณ์ที่แปลกใหม่จริง ๆ ของบ้านดอนทรายมูล ในหมู่บ้าน ๆ เองก็พบว่า มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไว้มากเช่นกัน ตั้งแต่โรงสีที่รับมาเข้าชาในหมู่บ้านนี้ พวกเด็ก ๆ มักแฉ่งทางแปลก ๆ เลียนแบบตัวละครในโทรทัศน์ไปตาม ๆ กัน จนบางครั้งทำให้เกิดอุบัติเหตุเป็นอันตรายเกือบถึงชีวิต อย่างเมื่อเช้าเอง เจ้าจุก .. ลูกชายโหดของผู้ใหญ่แจวกระโดดที่ลังจากกระเบื้องบ้านลงไปข้างล่าง เพราะเลียนแบบ . . "ไอ้มดเอ็กซ์" ... ในหนังโทรทัศน์ พลิกชื่อ แชน - ซาหังการสำสั ต้องห้ามส่งสถานีอนามัย

ครูพร .. เจ้าสิ่งเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านดอนทรายมูลด้วยความไม่สบายใจ และคิดหาทางที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ แต่ก็ยังมองหาทางที่เหมาะสมไม่ได้ จึงได้แตกเตียงปัญหาที่นอนอยู่ไปมากับตาตุ๊กและลุงเพิ่ม ซึ่งเป็นคนวัยเดียวกัน โดยมีจกลูกชายคนเล็กของครูพรร่วมสนทนาอยู่ด้วย ประเด็นที่เป็นปัญหาคงเดียวกัน คือ

ประเด็นปัญหา

1. ทำไมจึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้านดอนทรายมูล
2. ปัญหาของหมู่บ้านดอนทรายมูล มีแนวทางแก้ไขอย่างไร
3. ถ้าปล่อยให้สภาพปัญหาเหล่านี้เป็นไปตามพฤติกรรม จะมีผลอย่างไร

แผนกำหนดบทบาท

สมมุติว่า ท่านเป็น "ครูพร" ท่านเป็นคนที่มีน้ำใจโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้านอยู่เสมอ ท่านเป็นที่เคารพของชาวบ้านทั่วไป เพราะเคยเป็นครูใหญ่เก่า ท่านมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านตอนทราชมูลร่ายแรงมาก ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งรีบ ท่านก็คิดว่าห่วงใยต่อชีวิตชาวบ้านเป็นอยู่ของชาวบ้านมาก ท่านมีแนวความคิดในการแก้ปัญหานี้เรียกว่า ... ต้องให้การแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ถูกวิธี ให้ชาวบ้านมองเห็นประโยชน์และโทษของมัน ..

สมมุติว่า ท่านเป็น "ตาสุก" ท่านเป็นผู้อาวุโส ซึ่งชาวบ้านรักและนับถือมาก ท่านรักญาติพี่น้องมาก แต่ไม่ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เพราะท่านรักที่จะมีวิถีชีวิตอยู่แบบชาวบ้านมากกว่า ท่านมองว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ มีสาเหตุมาจาก ... การรับเอาสิ่งอำนวยความสะดวกจากภายนอกเกินไป จากการจัดวางแบบ ไม่ได้รับการแนะนำการใช้ที่ถูกวิธี เครื่องอำนวยความสะดวกบางอย่างไม่มีคนจำเป็น แต่ชาวบ้านก็ซื้อามาใช้ เพราะ เภสัชกรแนะนำให้มาซื้อสินค้าเงินผ่อน

สมมุติว่า ท่านเป็น "ลุงเฟิง" ท่านมองไม่เห็นว่าเป็นอันตรายอะไร เพราะท่านคิดว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นปัญหาของบุคคล ท่านจึงมักจะมีแนวคิดว่า ดิฉันขัดแย้งกับครูและตาสุกอยู่เสมอ ท่านเห็นว่า สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทำให้คนสบาย ไม่ต้องเสียเวลามาก เบาทรงในการทำงานมากขึ้น ท่านบอกว่า เหตุการณ์เหล่านี้ ถ้าปล่อยให้เวลาผ่านไปสักระยะหนึ่ง ชาวบ้านก็จะถอย ๆ เรือรู้วิธีป้องกันตัวเอง

สมมุติว่า ท่านเป็น "จอร์" ท่านมองปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านตอนทราชมูลร่ายว่าเป็นเพราะชาวบ้านขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก บางรายก็รู้เข้าใจถึงการนำเอาไปใช้ไม่ถูกต้องอะไร เพราะขาดการพิจารณาไตร่ตรองก่อน ชาวบ้านคิดว่า สิ่งอำนวยความสะดวกให้แค่ความสะดวกสบาย ท่านเสนอแนะว่า ควรจัดให้มีการแนะนำวิธีใช้สิ่งของต่าง ๆ แก่ชาวบ้าน พร้อมทั้งชี้แนะให้เห็นโทษที่อาจเกิดขึ้นได้ ถ้าใช้ไม่เว้น

แบบบันทึกพฤติกรรมผู้แสดงบทบาท

จงเขียนสรุปข้อคิดเห็นของท่าน เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้แสดงบทบาท

1. ผู้แสดงบทบาทของ กรูปร สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า.....
2. ผู้แสดงบทบาทของ กาสุก สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า.....
3. ผู้แสดงบทบาทของ ลุงเพิ่ม สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า.....
4. ผู้แสดงบทบาทของ ขจร สรุปข้อคิดเห็นได้ว่า.....
5. บรรยากาศของการอภิปรายถึงปัญหา มีลักษณะ.....
6. ผู้แสดงบทบาทที่พยายามใช้เหตุผลชักนำให้ผู้อื่นกลอยตามได้มากที่สุดคือ.....
7. ความสนใจในการร่วมกันแก้ปัญหาของกลุ่มผู้แสดงบทบาท มีลักษณะ.....
8. ข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาของหมู่บ้านคอนทรายมูล ที่ที่ประชุมยอมรับคือ.....
9. ผลการอภิปรายในกลุ่มของท่านเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาจากสถานการณ์จำลอง เรื่อง ปัญหาของหมู่บ้านคอนทรายมูล ได้ข้อสรุปว่า.....

แผนการสอนวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง
เรื่องปัญหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 5 คาบ

ความคิดรวบยอดและหลักการ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีทั้งคุณและโทษจึงเปรียบเสมือนดาบสองคม ดังนั้น การที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะช่วยอำนวยความสะดวก หรือสร้างปัญหาในการดำรงชีวิต จึงขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจและการวางแผนที่จะนำไปใช้ของมนุษย์เอง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาเรื่อง ปัญหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แล้วควรแสดงพฤติกรรมต่อไปนี้ได้

1. บอกความหมายของคำว่า "วิทยาศาสตร์" และ "เทคโนโลยี" ได้ถูกต้อง
2. สรุปความแตกต่างของคำว่า "วิทยาศาสตร์" และ "เทคโนโลยี" ได้ถูกต้อง พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้อย่างน้อย 4 ตัวอย่าง
3. บอกความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ถูกต้อง
4. ยกตัวอย่างความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างน้อย 5 ตัวอย่าง
5. ให้เหตุผลได้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดปัญหาประการอย่างไร ได้ถูกต้อง
6. ระบุถึงข้อบกพร่องของการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 อย่าง
7. วิเคราะห์สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ถูกต้อง พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้อย่างน้อย 3 ตัวอย่าง

8. ยกตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีของมนุษย์ที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติอาจสูญ
 ภัยไปอย่างรวดเร็ว ได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ตัวอย่าง

9. ยกตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีของมนุษย์ที่ไม่ถูกกาลเทศะได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ตัวอย่าง

10. อธิบายให้เข้าใจถึงอันตรายที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีได้ถูกต้อง

11. เปรียบเทียบคุณและโทษของการใช้เทคโนโลยีที่มีต่อการดำรงชีวิตได้ถูกต้อง

12. เสนอแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ถูกต้อง
 อย่างน้อย 4 ข้อ

โครงสร้างเนื้อหา

1. ความหมายและความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. ปัญหาที่เกิดจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- สิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติอย่างรวดเร็ว

- การเพิ่มประชากร

- ทำให้คนฟุ่มเฟือย

- มีอันตราย ขอบบ่งชี้ หรือข้อเสียแฝงอยู่

- เกิดอุบัติเหตุ

- เกิดผลกระทบที่ไม่ต้องการขึ้น

- การใช้เทคโนโลยีไม่ถูกกาลเทศะ

3. แนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา)

2. เอกสารประกอบการค้นคว้า เรื่องปัญหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. ภาพและข่าวหนังสือพิมพ์ สไลด์ ที่เกี่ยวกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในสมัยปัจจุบัน

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องปัญหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 20 ข้อ

กิจกรรมการเรียนรู้

ก่อนดำเนินการสอน ทดสอบวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะเวลา 15 นาที แล้วแจ้งจุดประสงค์ทางการเรียนแก่นักเรียน

1. กรุณาเข้าสู่บทเรียนด้วยการเสนาภาพข่าว ภาพนิ่ง หรือภาพสไลด์ เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แล้วสนทนาซักถามเกี่ยวกับความสำคัญของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

2. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามาเป็นบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน พร้อมกันให้ยกตัวอย่างประกอบ

3. ให้นักเรียนศึกษาความหมายของคำว่า "วิทยาศาสตร์" และ "เทคโนโลยี" จากหนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ (ส. 306) หน้า 84 แล้วให้ช่วยกันสรุปความแตกต่างของคำดังกล่าว

4. กรุณามายืมเติมเต็มและสรุปความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้ได้ความชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างว่า ผลงานใดเป็นวิทยาศาสตร์ และอะไรที่เป็นเทคโนโลยี โดยเขียนแบ่งกลุ่มให้เห็นชัดเจนบนกระดานดำ

5. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณและโทษที่เกิดจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

6. กรุณาให้ปัญหานักเรียนให้ร่วมกันคิดว่า "ทำอย่างไรจึงจะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยไม่เกิดปัญหาหรือปัญหาในการดำรงชีวิต" โดยนำข้อสรุปจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนในข้อ 5 เพื่อกำหนดแนวทางการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นต่อไป (ให้นักเรียนศึกษาจากหนังสือเรียนวิทยาศาสตร์ (ส. 306) โลกของเรา) หน้า 85 - 90 และเอกสารประกอบ)

6.1 ทำอย่างไรจึงจะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาการสิ้นเปลืองทรัพยากรเร็วเกินไป

6.2 ทำอย่างไรจึงจะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาการเพิ่มประชากร

6.3 ทำอย่างไรจึงจะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาทำให้ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง

6.4 ทำอย่างไรจึงจะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยไม่ก่อให้เกิดให้เกิดอันตรายจากขอบภพหรือข้อเสียหายที่แฝงอยู่

6.5 ทำอย่างไรจึงจะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยไม่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ

6.6 ทำอย่างไรจึงจะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ต้องการขึ้น

6.7 ทำอย่างไรจึงจะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยไม่ก่อให้เกิดการใช้ไม่ถูกกาลเทศะขึ้น

7. แบ่งนักเรียนออกเป็น 7 กลุ่ม ๆ ละ 4 - 6 คน เพื่อศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลตามหัวข้อ 6.1 - 6.7 กลุ่มละ 1 หัวข้อ พร้อมกันเขียนรายงานการค้นคว้า (เป็นงานกลุ่ม)
8. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปรายงานผลการศึกษาค้นคว้าหน้าชั้น
9. ครูสรุปผลการรายงานของแต่ละกลุ่ม และอธิบายเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นในบางประเด็น แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น หรือใช้วิธีการซักถามนักเรียนเพื่อนำไปสู่การสรุปหลักการ
10. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย เพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหที่เกิดจากการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
11. ให้นักเรียนในชั้นจัดป้ายนิเทศ เกี่ยวกับปัญหาการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
12. เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในบทนี้แล้ว ทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน ใช้เวลา 15 นาที

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมในขณะทำการเรียนการสอน
 - การอภิปรายแสดงความคิดเห็น
 - การตอบคำถาม
 - ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม
2. ประเมินผลจากการตรวจผลงาน เช่น รายงาน การจัดป้ายนิเทศ
3. ประเมินผลจากการทดสอบ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

แผนการสอนวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 5 คาบ

ความคิดรวบยอดและหลักการ

1. โลกปัจจุบันเป็นสังคมนานาชาติที่มีความสัมพันธ์ทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิด
2. ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองเกิดขึ้นในแต่ละประเทศ ย่อมส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลกด้วย
3. ในการที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองของโลกให้ประสบผลสำเร็จแต่ละประเทศต้องแก้ไขปัญหภายในของตนและให้ความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างจริงจัง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาเรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง แล้วควรจะสามารถ
พฤติกรรมดังต่อไปนี้ได้

1. เปรียบเทียบปัญหาการผลิตแบบเกษตรกรรมกับอุตสาหกรรม ได้ถูกต้อง
2. อธิบายถึงการเสียเปรียบดุลย์การค้า ได้ถูกต้อง
3. ให้เหตุผลได้ว่า การเสียเปรียบดุลย์การค้า มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ได้อย่างถูกต้อง
4. บอกความหมายของคำว่า "ภาวะเงินเฟ้อ" ได้ถูกต้อง
5. บอกข้อดีและข้อเสียของการลดค่าเงินบาท ได้ถูกต้อง
6. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศว่า ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ได้อย่างถูกต้อง
7. ให้เหตุผลได้ว่า "ภาวะการว่างงาน" ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ได้ถูกต้องอย่างน้อย 2 ข้อ

8. ให้เหตุผลได้ว่า เพราะอะไรประเทศที่กำลังพัฒนาจึงไม่สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมได้อย่างถูกต้องอย่างน้อย 3 ข้อ

9. อธิบายได้ว่า ปัญหาการเมืองภายในประเทศนำไปสู่ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศอย่างไร ได้ถูกต้อง

10. ยกตัวอย่างประเทศที่ถูกแทรกแซงทางการเมืองจากชาติมหาอำนาจได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 ประเทศ

11. จำแนกการแบ่งกลุ่มของประเทศมหาอำนาจโดยใช้เกณฑ์การครอบครองเป็นหลัก ได้ถูกต้อง

12. ระบุสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ ได้ถูกต้อง

13. อธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดสถานการณ์ทางการเมืองของโลกในปัจจุบัน จึงเกิดความตึงเครียด ได้ถูกต้อง

14. ยกตัวอย่างผลงานของสหประชาชาติที่ทำได้ผลและล้มเหลว ได้ถูกต้องอย่างน้อย 4 ตัวอย่าง

โครงสร้างเนื้อหา

1. ปัญหาเศรษฐกิจ

1.1. ปัญหาการผลิต

- เกษตรกรรม

- อุตสาหกรรม

1.2. ปัญหาการค้า

- การค้าระหว่างประเทศ

- การเสียเปรียบดุลการค้า

1.3. ปัญหาเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ

1.4. การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของโลก

2. ปัญหาการเมือง

2.1. ปัญหาการเมืองภายในประเทศนำไปสู่ปัญหาระหว่างประเทศ

2.2. ปัญหาการแข่งขันอิทธิพลระหว่างประเทศมหาอำนาจชั้นนำ

3. ปัญหาการสร้างสันติภาพในโลก
 - 3.1 องค์การสหประชาชาติ
 - 3.2 ปัญหาของสหประชาชาติ
4. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาลโลก - สภายุโรป
5. ประเทศไทยในสังคมโลก

สื่อการเรียนการสอน

1. แผนกำหนดบทบาทของบุคคลและแผนสถานการณ์จำลอง สำหรับผู้แสดงบทบาท
2. แผนสถานการณ์จำลองและประเด็นปัญหา สำหรับผู้สังเกตบทบาท
3. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา)
4. ข่าวทาลิชซ์ และข่าวการเมืองระหว่างประเทศ
5. เอกสารประกอบการค้นคว้าเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเมือง
6. ข่าวและเอกสารเกี่ยวกับสหประชาชาติ
7. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง

กิจกรรมการเรียนการสอน

ก่อนดำเนินการสอน ทำการทดสอบวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 15 นาที

ขั้นตอนการสอน

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 แจ้งจุดประสงค์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง
- 1.2 ครูและนักเรียนสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับ การชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลประกันราคาข้าวของชาวบ้านจังหวัดสุพรรณบุรี การขึ้นราคากาโดยสารรถเมล์ของ ขส.บก. ว่าส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศอย่างไรบ้าง

1.3 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 7 กลุ่ม กลุ่มละ 4 – 6 คน ครูแนะนำแหล่งข้อมูลและเอกสารประกอบการศึกษา (หนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ส. 306 หน้า 91 – 103)

1.4 ให้นักเรียนศึกษาหัวข้อต่อไปนี้ กลุ่มละ 1 หัวข้อ โดยใช้แหล่งข้อมูลที่กำหนดไว้ในข้อ 1.3

- ความแตกต่างของปัญหาการผลิตด้านเกษตรกรรมกับอุตสาหกรรม
- ปัญหาการค้าระหว่างประเทศกับการได้เปรียบและเสียเปรียบดุลการค้า
- ผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจของโลกกับการพัฒนาประเทศ
- ผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจของโลกกับการพัฒนาประเทศ
- แนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจของโลกปัจจุบัน
- ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศกับการเข้าแทรกแซง

ของชาติมหาอำนาจ

- บทบาทของสหประชาชาติในการสร้างสันติภาพของโลกกับอุปสรรคใน

การดำเนินงาน

- ประเทศไทยในสังคมโลก

1.5 เลือกนักเรียนจำนวน 4 คน เพื่อแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์จำลอง ซึ่งเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง

1.6 มอบแผนกำหนดบทบาทและสถานการณ์ให้กับผู้แสดงบทบาทแต่ละคนทำการศึกษาและซักซ้อมก่อนทำการแสดง

1.7 แจกแบบบันทึกพฤติกรรมผู้แสดงบทบาทและแผนกำหนดการสังเกตพฤติกรรมผู้แสดงบทบาท รวมทั้งมอบประเด็นปัญหาแก่นักเรียนทุกกลุ่ม

2. ชี้แจงปัญหา

2.1 เล่นสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหา โดยให้นักเรียนฟังเพลงบันทึกเสียงเรื่อง "หัวคะแนน"

2.2 ให้ผู้แสดงบทบาทแนะนำตนเองว่า เล่นบทบาทของใคร แล้วเริ่มแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์จำลองนั้น ใช้เวลาไม่เกิน 15 นาที

2.3 ผู้สังเกตการณ์ทุกกลุ่ม สังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงบทบาท และบันทึกลงในแบบบันทึกพฤติกรรม

3. ขั้นอภิปราย

3.1 ให้ผู้แสดงบทบาทแต่ละคน อ่านบทบาทที่ตนแสดงให้เพื่อนฟัง และบอกความรู้สึกของตนว่า เพราะอะไรจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นออกมา มีความพอใจหรือคับข้องใจต่อบทบาทนั้นอย่างไร

3.2 นักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ที่สังเกตพฤติกรรม ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้แสดงบทบาท และวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของสถานการณ์ แล้วสรุปเป็นรายงานกลุ่ม

3.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปรายงานผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้แสดงบทบาท และผลการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของสถานการณ์ที่หน้าชั้น

3.4 ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์พฤติกรรมผู้แสดงบทบาท และวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของสถานการณ์จำลอง เพื่อหาข้อสรุปอันเกี่ยวกัน

3.5 ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลที่เป็นปัญหาค่อนข้างอยู่ในสถานการณ์ แล้วปรับเข้าสู่เนื้อหาบทเรียน เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง

3.6 แต่ละกลุ่มเสนอรายงานการศึกษา ถัดจากหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย (ในข้อ 1.4) ต่อเพื่อน ๆ หน้าชั้น และเปิดโอกาสให้อภิปรายซักถามได้เมื่อยังไม่เข้าใจ

3.7 ครูจะนักเรียนทั้งชั้น ร่วมกันอภิปราย สรุป เกี่ยวกับหัวข้อที่กลุ่มต่าง ๆ เสนอรายงานอีกครั้ง เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้น ตามหัวข้อต่อไปนี้

- อภิปรายเปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาในการผลิตแบบเกษตรกรรม กับอุตสาหกรรม

- วิเคราะห์หาสาเหตุที่แต่ละประเทศต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ

- อภิปรายเกี่ยวกับผลกระทบของวิกฤติการณ์พลังงานที่มีต่อภาวะ

เศรษฐกิจโลก

- อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการได้เปรียบและเสียเปรียบดุลการค้า พร้อมชี้แจงแนวทางแก้ไข (ยกตัวอย่างการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น)

- อภิปรายถึงแนวทางที่ประเทศต่าง ๆ ให้ความร่วมมือกัน เพื่อแก้ไขปัญหาสหประชาชาติโลก

- อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศว่านำไปสู่ปัญหาการเฝ้าระวังระหว่างประเทศอย่างไร

- อภิปรายเกี่ยวกับบทบาทของสหประชาชาติในด้านการรักษาสันติภาพของโลกและอุปสรรคในการดำเนินงาน

4. ขั้นสรุปหลักการ

- นำผลการอภิปรายในข้อ 3.7 มาสรุปเป็นหลักการ

การประเมินผล

1 ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมในช่วงกิจกรรมการเรียนรู้

- การตอบคำถาม
- การอภิปรายแสดงความคิดเห็น
- การวิเคราะห์ปัญหาและเหตุการณ์
- ความสามารถในการยกตัวอย่าง
- ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม

2. ประเมินผลโดยการทดสอบก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง จำนวน 20 ข้อ (แบบปรนัย)

แผนสถานการณ์จำลอง

บุคคลในสถานการณ์

1. กำนันจันทร์	กำนันนายทุนอิทธิพล ตำบลหนองจอก
2. องอาจ	นายทุน ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.
3. กรุปรีจรรยา	ครูทุนผู้รักความยุติธรรมของโรงเรียนบ้านหนองจอก
4. ปลัดอำเภอ	ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาของกำนันจันทร์

สถานการณ์

หัวกะแฉ

หนองจอก เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่หนึ่ง ซึ่งปีระแวงราวๆ 8,000 คน แต่เมื่อดูสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านทั่วไปแล้ว ก่อนข้างจะยากจนและพื้นดินรกร้าง นายทุนจึงอุปประจำหมู่บ้านแห่งนี้ คือ กำนันจันทร์ ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลมากและมีธุรกิจการค้าอยู่หลายประเภท กำนันจันทร์เป็นบุคคลกว้างขวางในหมู่บ้าน นายทุน และข้าราชการฝ่ายปกครองในจังหวัดเป็นอย่างดี ดังนั้น เขาจึงสามารถสร้างอิทธิพลได้อย่างไม่อุปสรรคใด ๆ ชัดขวาง แม้แต่การใช้ว่านาจอ้างอ้างของกำนันกอบโกยผลประโยชน์จากชาวบ้านก็ตาม จนเขาสามารถสร้างควา ร่ำรวยขึ้น เขาได้ถึงขึ้นเกรียงไกรของตำบลนี้

ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง ส.ส. ที่ผ่านมา เพื่อนนายทุนของกำนันจันทร์คนหนึ่ง ซึ่งเป็นนายทุนหัวใจจังหวัดคือ นายองอาจ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และได้รับมอบหมายให้กำนันจันทร์ ผู้มีผลประโยชน์ร่วมกัน เป็น "หัวกะแฉ" บระว่าเขื่อนี้ โดยนายองอาจให้ควาหวังแก่กำนันจันทร์ว่า "ถ้าตนได้เป็น ส.ส. จะช่วยส่งเสริม คุ้มครองผลประโยชน์และฐานะของกำนันจันทร์เป็นอย่างดี" พร้อมกับเสนอให้กำนันจันทร์ใช้อำนาจอิทธิพลที่มีอยู่สืบต่อกับชาวบ้านมาลงคะแนนให้กับตนเถียงเบอร์เดียว นายองอาจได้มอบเงินก้อนใหญ่ให้กับกำนันจันทร์ เพื่อซื้อเสียงชาวบ้านและใช้จ่ายด้านอื่น ๆ ในการหาเสียง

เพื่อให้เพื่อนของตนได้รับการเลือกตั้ง กำนันจันทร์จึงรับดาเนินงานหาเสียงโดยด่วน แต่ก็ไม่สามารถใช้จ่ายเงินก้อนโตที่ตนได้รับมา จึงคิดหาวิธีที่จะใช้เงินเพื่อการนี้ให้น้อยที่สุด เขามองเห็นอยู่วิธีหนึ่ง คือ การขอจากรัฐบาลเพื่อจากครุปรี ภาให้ช่วยสนับสนุนนายองอาจ เพราะ

ครูวิชาเป็นบุคคลที่ชาวบ้าน ผู้ปกครองนักเรียนทั่วไปรักใคร่เชื่อถือ ถ้าหากครูปรึกษาร่วมมือ
ด้วย การดึงเอาเสียงจากชาวบ้านหนองจอกให้มาฟังลงคะแนนเห็นชอบของอาจถึงไม่ยาก
กำนันจันทร์พร้อมกับพรรคพวกจึงไปพูดจาหวานล่อและยื่นเสนอผลประโยชน์ต่าง ๆ แก่ครู
วิชา ด้วยหวังว่า ครูวิชาจะเกรงใจตนและยอมร่วมมือด้วย แก่พรรคพวกตรงกันข้าม ครู
วิชาไม่ตอบตกลงและปฏิเสธวิธีการหาเสียงของกำนันจันทร์ เนื่องจากเห็นว่า เป็นวิธีที่ไม่
ยุติธรรมกับผู้สมัครคนอื่น และไม่ให้อิทธิพลประชาชนพิจารณาเลือกผู้แทนของเขาด้วยตัวเอง
กำนันจันทร์และพรรคพวกจึงแสดงอาการขมขื่นต่าง ๆ นานา การเจรจาจึงกลายเป็นการโต้
เถียงกันอย่างรุนแรง ตามกลางชาวบ้านได้มาฟังเหตุการนี้ เด็กชายที่พรรคพวกของกำนันจะใช้
กำลัง ทำร้ายครูวิชานั้น ปลัดอำเภอซึ่งมาตรวจเยี่ยมการเตรียมการเลือกตั้งและยื่นฟัง
เหตุการณ์อยู่ ณ ขณะนั้น ก็เข้าไปขอรับรองให้กำนันจันทร์กลับไม่เสีย กำนันจันทร์เกรงใจปลัดอำเภอ
จึงพาพรรคพวกกลับไปด้วยควาโกรธแค้น

- ประเด็น 1. วิธีการหาเสียงของนายวงอาจ ถูกตามกติกาของหลักปรัชญาประชาธิปไตยหรือไม่ เพราะ
อะไร
2. กำนันจันทร์กล่าวหาว่าเหมาะสมกับเป็นเจ้าหน้าที่ขบวนเมืองหรือไม่ การทำตัวของ
กำนันจันทร์ดังกล่าว จะก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบประชาธิปไตยอย่างไร
 3. การที่ครูวิชาปฏิเสธไม่ยอมร่วมมือกับกำนันจันทร์นั้นถูกต้องหรือไม่ เพราะอะไร
 4. การปฏิเสธไม่ยอมร่วมมือกับกำนันจันทร์ของครูวิชาครั้งนี้ จะมีผลต่อตัวครูวิชา
หรือไม่
 5. ถ้าท่านตกอยู่ใต้วาระการเป็นเดียวกับครูวิชา จะหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม
ที่สุด ซึ่งจะช่วยให้เสียสิ่งอนุกรรมการและควาสัมพันธ์อันดีกับกำนัน โดยวิธีใด
 6. ถ้าหากพรรคฝ่ายของนายวงอาจได้รับเลือกตั้งเป็นรัฐบาล จะมีผลกระทบต่อ
อย่างไรบ้าง
 7. ถ้าท่านเป็นชาวบ้านหนองจอกคนหนึ่งที่มีสิทธิ์ลงคะแนน จะเลือกนายวงอาจหรือ
ไม่ เพราะเหตุใด

แบบกำหนดบทบาทของบุคคลในสถานการณ์

1. สมมุติว่า ท่านเป็น กำนันจันทร์ ท่านเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลของตำบลหนองจอก ท่านไปคณะสนใจสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนนัก ชอบให้อำนาจหน้าที่ของตนไปในทางที่ดี แต่เพราะมีพวกพ้องมากและมีฐานะดี ท่านจึงดำรงตำแหน่งกำนันอยู่ได้อย่างมั่นคง ท่านต้องการช่วยเหลือเพื่อนของท่านให้ได้รับเลือกตั้ง เพื่อจะได้ฝึกฝนประสบการณ์ของตนเอง จนเป็นเหตุให้เกิดทะเลาะโต้เถียงกับครูปริษา ข้าราชการรุ่นแรก ท่านสั่งให้บรรดาศักดิ์ของท่านทำราชครูปริษา แต่ถูกปลัดอำเภอขัดขวาง และได้รับการกล่าวคำทักท้วงจากปลัดอำเภอ ท่านเกรงใจปลัดอำเภอจึงยอมเลิกทำ แต่ก็โกรธแค้นครูปริษามากที่ไม่ยอมร่วมมือกับท่านครั้งนี้

2. สมมุติว่า ท่านเป็น ครูปริษา ท่านสอนที่โรงเรียนบ้านหนองจอกมาแล้ว 5 ปี ท่านมีนิสัยรักความยุติธรรม ชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ และชาวบ้าน ท่านจึงเป็นที่รักใคร่เชื่อถือของชาวบ้านทั่วไป ท่านต้องการเห็นการเลือกตั้งครั้งนี้มีความสะอาด ยุติธรรม และได้คนดี ท่านไม่เห็นด้วยกับวิธีการของกำนัน และประณามการกระทำของกำนันว่า ไม่วางตัวเป็นกลางในฐานะเจ้าหน้าที

3. สมมุติว่า ท่านเป็น นายองอาจ ท่านเป็นนายทุนคนสำคัญของจังหวัดและเป็นเพื่อนกับกำนันจันทร์ ท่านสละทรัพย์เลือกตั้งโดยสังกัดพรรคนายทุน จุดประสงค์ที่ท่านต้องการเป็น ส.ส. เพราะหวังจะใช้อำนาจ นำหัวคะแนนประโยชน์ของตนและกลุ่มนายทุนด้วยกัน ท่านต้องการได้รับคะแนนเสียงจากเขตเลือกตั้งตำบลหนองจอกให้มากที่สุด เพราะรู้ว่ากำนันจันทร์ เพื่อนของท่านเป็นผู้มีอิทธิพลในเขตนี้ ท่านจึงมอบเงินก้อนใหญ่ให้กำนันจันทร์ช่วยซื้อเสียงจากชาวบ้าน หรือวิธีการใด ๆ ก็ได้ ขอเพียงให้ท่านได้คะแนนเท่านั้น

4. สมมุติว่า ท่านเป็น ปลัดอำเภอ ท่านไปตรวจเยี่ยมการเตรียมการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งตำบลหนองจอก ท่านประสพกับเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทระหว่างกำนันจันทร์กับครูปริษา ท่านสั่งการโต้เถียงระหว่างคุณครู จนรู้ว่า สาเหตุมาจากอะไร แล้วท่านจึงเข้าไกล่เกลี่ยก่อนที่จะมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น ท่านได้ดำเนินการระงับเหตุตัวของกำนันจันทร์ ว่า ไม่เหมาะสม เนื่องจากกำนันอยู่ในฐานะเจ้าหน้าทีบ้านเมืองคนหนึ่ง จะต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่มีสิทธิ์เป็นหัวคะแนนให้ใครทั้งสิ้น และจะใช้อำนาจบีบบังคับประชาชนให้ลงคะแนนแก่ผู้สมัครคนหนึ่งคนใดไม่ได้ พร้อมสั่งให้แฉการวางตัวของครูปริษาว่าถูกตมงบแล้ว

แบบบันทึกพฤติกรรมผู้แสดงบทบาท

-
1. บทบาทของกำนันจันทร์ แสดงออกในลักษณะ
 -
 2. บทบาทของครูปริญญา แสดงออกในลักษณะ
 -
 3. บทบาทของนายอำนาจ แสดงออกในลักษณะ
 -
 4. บทบาทของปลัดอำเภอ แสดงออกในลักษณะ
 -
 5. ผลสรุปการวิเคราะห์บทบาทของผู้แสดง คือ
 -
 6. ผลสรุปการอภิปรายประเด็นปัญหา สรุปได้ดังนี้
 - ประเด็นที่ 1
 - ประเด็นที่ 2
 - ประเด็นที่ 3
 - ประเด็นที่ 4
 - ประเด็นที่ 5
 - ประเด็นที่ 6
 - ประเด็นที่ 7
-

แผนการสอนวิธีไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 5 บท

ควมสักรวมของและหลักการ

1. โลกปัจจุบันเป็นสังคมนานาชาติ ที่มีควมสัมพันธ์ทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างระแวกอย่างใกล้ชิด
2. ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ ย่อมส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลกด้วย
3. ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองของโลกให้ประสบผลสำเร็จ แต่ละประเทศต้องแก้ไขปัญหภายในของตนและให้ควมร่วมมือระหว่างประเทศอย่างจริงจัง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาเรื่องปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองแล้ว ควรจะแสดงพฤติกรรมดังต่อไปนี้ได้

1. เปรียบเทียบปัญหาการผลิตแบบเกษตรกรรมกับการผลิตแบบอุตสาหกรรมได้ถูกต้อง
2. อธิบายถึงการเสียเปรียบดุลย์การค้าได้ถูกต้อง
3. ให้เหตุผลได้ว่า การเสียเปรียบดุลย์การค้ามีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ได้อย่างถูกต้อง
4. บอกควาหมายของคำว่า "ภาวะเงินเฟ้อ" ได้ถูกต้อง
5. บอกข้อดีและข้อเสียของการลดค่าเงินบาทได้ถูกต้อง
6. วิเคราะห์ควมสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศว่า ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ได้อย่างถูกต้อง
7. ให้เหตุผลได้ว่า "ภาวะการว่างงาน" ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ได้อย่างน้อย 3 ข้อ

8. ให้เหตุผลได้ว่า เพราะอะไรประเทศที่กำลังพัฒนาจึงไม่สามารถสร้างควา เจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ข้อ

9. อธิบายได้ว่า ปัญหาการเมืองภายในประเทศนำไปสู่ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศอย่างไร ได้ถูกต้อง

10. ยกตัวอย่างประเทศที่ถูกแทรกแซงทางการเมืองจากมหาอำนาจได้ถูกต้อง อย่างน้อย 3 ประเทศ

11. จำแนกการแบ่งกลุ่มของประเทศมหาอำนาจ โดยใช้การปกครองเป็นเกณฑ์ได้ถูกต้อง

12. ระบุสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศได้ถูกต้อง

13. อธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดสถานการณ์ทางการเมืองของโลก จึงเกิดความตึงเครียดได้อย่างถูกต้อง

14. ยกตัวอย่างของ นชงสพระชาชาติที่ทำให้ผลและล้มเหลวได้ถูกต้องอย่างน้อย สี่ตัวอย่าง

โครงสร้างเนื้อหา

1. ปัญหาทางเศรษฐกิจ

1.1 ปัญหาด้านการผลิต

- เกษตรกรรม
- อุตสาหกรรม

1.2 ปัญหาด้านการค้า

- การค้าระหว่างประเทศ
- การเสียเปรียบดุลการค้า

1.3 ปัญหาเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ

1.4 แนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจของโลก

2. ปัญหาการเมือง

2.1 ปัญหาการเมืองภายในประเทศนำไปสู่ปัญหาระหว่างประเทศ

2.2 ปัญหาการแบ่งขั้วอิทธิพลระหว่างประเทศมหาอำนาจชั้นนำ

3. ปัญหาการสร้างสันติภาพในโลก

3.1 องค์การสหประชาชาติ

3.2 ปัญหาของสหประชาชาติ

4. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐบาลโลก - สภายุโรป

5. ประเทศไทยในสังคมโลก

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส. 306) หน้า 91 - 103 เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง

2. ชาวพณิชย์และชาวการเมืองระหว่างประเทศ

3. ชาว ภาพข่าวขององค์การระหว่างประเทศและเอกสารของสหประชาชาติ

4. หนังสือพิมพ์ และวารสารพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ

5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง แบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ก่อนดำเนินการสอน ทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจและการเมือง จำนวน 20 ข้อ (แบบเลือกตอบ) ใช้เวลา 15 นาที เสร็จแล้ว แจ้งจุดประสงค์ทางการเรียนแก่นักเรียน

1. นำเข้าสู่การเรียนรู้โดยการสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของไทยในปัจจุบัน

2. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างวัสดุ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ผลิตในประเทศไทย ผู้ป้อนเยอรมัน โดยครูเขียนตัวอย่างเหล่านั้นให้เป็นหมวดหมู่บนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนบอกขั้นตอนการผลิตและประเมินราคาของวัสดุเครื่องใช้เหล่านั้น

3. ครูอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมองเห็นความแตกต่างระหว่างการผลิตในสาขากเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

4. กำหนดประเด็นปัญหาให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ "ปัญหาการผลิตของ เกษตรกรและอุตสาหกรรม" พร้อมทั้งให้เปรียบเทียบความแตกต่างของปัญหาการผลิตดังกล่าว

5. ครูสรุปการอภิปรายของนักเรียน และอธิบายเพิ่มเติมในหัวข้อที่นักเรียนไม่ได้ อภิปราย หรือยังไม่เข้าใจ

6. ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่า "แต่ละประเทศต้องพึ่งพาอาศัยกันอย่างไรในด้าน เศรษฐกิจ" โดยอาศัยข้อสรุปจากการอภิปรายของนักเรียนในข้อ 4

7. ให้นักเรียนรวบรวมข่าวปัญหาพลังงานจากหนังสือพิมพ์ แล้วร่วมกันอภิปรายใน ประเด็น "วิกฤตการณ์พลังงานส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของโลกอย่างไร"

8. ครูสรุปผลการอภิปรายของนักเรียนและอธิบาย - ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่นักเรียน

9. ครูเสนอตารางเปรียบเทียบดัชนีการดำรงชีพระหว่างประเทศต่างๆ (ญี่ปุ่น หรือสหรัฐอเมริกา หรือ ฯลฯ) แล้วให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงการเสียเปรียบและได้เปรียบ ดัชนีการค้า

10. ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการได้เปรียบและเสียเปรียบดัชนีการค้า และให้นักเรียน ช่วยกันเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการเสียเปรียบดัชนีการค้าของไทย

11. ครูและนักเรียนช่วยกันอภิปรายแนวทางที่ประเทศต่าง ๆ ให้ความร่วมมือกันเพื่อ แก้ปัญหาเศรษฐกิจของโลก เช่น

- การแก้ปัญหาเศรษฐกิจภายในของแต่ละประเทศ
- การเพิ่มหรือลดค่าเงินตราสกุลต่าง ๆ (การลดค่าเงินบาท)
- การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มโอเปค กลุ่มตลาดร่วมฯ
- การลดหรือเพิ่มพิกัดอัตราภาษีศุลกากร

12. ให้นักเรียนรวบรวมข่าวการเมืองของโลกในปัจจุบัน เช่น การเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองภายในประเทศ การรุกรานของต่างชาติ ปัญหาการเมืองภายในประเทศ ฯลฯ โดย ครูจะกำหนดหัวข้อให้นักเรียนศึกษาเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งเขียนสรุปเป็นรายงาน

13. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปรายงานการรวบรวมข่าวตามหัวข้อที่ครูกำหนดให้ เสร็จแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็น "ปัญหาการเมืองภายในประเทศนำไปสู่ ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ อย่างไร"

14. ให้นักเรียนศึกษาเรื่องปัญหาการสร้างสันติภาพในโลกและบทบาทของสหประชาชาติ จากหนังสือเรียนสังคมศึกษา (ส. 300) หน้า 98 - 103 แล้วร่วมกันอภิปรายในประเด็น "บทบาทของสหประชาชาติกับปัญหาการสร้างสันติภาพในโลก"

15. กลุ่มและนักเรียนร่วมกันสรุปหลักการ แล้วทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

16. ให้นักเรียนร่วมกันจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับเหตุการณ์การเมืองของโลกปัจจุบัน

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการเรียนรู้การสอน เช่น การอภิปราย การตอบคำถาม การทำงานกลุ่ม การฝึกวิเคราะห์ข้อมูล ฯลฯ

2. ประเมินผลจากการตรวจผลงาน เช่น รายงาน การจัดป้ายนิเทศ

3. ประเมินผลจากการทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาการเมืองและการเมือง จำนวน 20 ข้อ (เลือกตอบ) ใช้เวลา 15 นาที

แผนการสอนวิธีใช้สถานการณ์จำลอง

เรื่อง ปัญหาทางจริยธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 4 คาบ

ความรู้ก่อนเรียนและหลักการ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจซึ่งนำไปสู่ ปัญหาทางจริยธรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาเรื่อง ปัญหาทางจริยธรรม แล้วควรแสดงพฤติกรรมดังต่อไปนี้ได้

1. บอกความหมายของคำว่า "ปัญหาทางจริยธรรม" ได้ถูกต้อง
2. จำแนกประเภทของปัญหาทางจริยธรรม พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้ถูกต้อง
3. อธิบายความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอดีตกับปัจจุบันได้ถูกต้อง
4. บอกปัจจัยที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ปัจจัย
5. ให้เหตุผลได้ว่า ปัญหาที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลกระทบทางจิตใจอย่างไร พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบได้ถูกต้อง
6. เปรียบเทียบปัญหาทางจริยธรรมของพลเมืองในกลุ่มประเทศพัฒนา กลุ่มประเทศสังคมนิยม และกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ได้ถูกต้อง
7. ยกตัวอย่างลักษณะการดำรงชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน ได้ถูกต้องอย่างน้อย 3 ลักษณะ

8. ระบุค่านิยมในสังคมปัจจุบัน ที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม ได้ถูกต้อง
อย่างน้อย 3 อย่าง

9. บอกวิธีปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งเป็นทางนำไปสู่สันติสุข
ได้ถูกต้อง

10. เสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาทางจริยธรรม ได้ถูกต้อง
อย่างน้อย 3 วิธี

11. บอกลักษณะของบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ ว่ามีพฤติกรรมอย่างไร ได้ถูกต้อง

12. ให้เหตุผลได้ว่า ศาสนามีส่วนช่วยแก้ปัญหาทางจริยธรรมได้อย่างไร

โครงสร้างเนื้อหา

1. ความหมายของ "ปัญหาทางจริยธรรม"

2. ประเภทของปัญหาทางจริยธรรม

2.1 ปัญหาที่เกิดจากความกดดันและความขัดแย้งในสังคม

2.2 ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าในทางเทคโนโลยีซึ่งนำไปสู่
ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยม

3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม

3.1 การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคม เศรษฐกิจและ
การเมือง

3.2 ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4. แนวทางแก้ไข้ปัญหาทางจริยธรรม

4.1 การหนักนาค่านิยมในชาติ

4.2 การส่งเสริมให้นำหลักธรรมของศาสนาไปใช้ในการ

ดำเนินชีวิต

4.3 ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในชาติ

4.4 ความร่วมมือกันระหว่างประเทศ

สื่อการเรียนการสอน

1. แผนกำหนดบทบาทของบุคคล และแผนสถานการณ์จำลอง
2. แบบบันทึกพฤติกรรมและ แผนประเมินปัญหา
3. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา)
4. ภาพข่าว และข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรม
5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาทางจริยธรรม

กิจกรรมการเรียนการสอน

ก่อนดำเนินการสอน ทดสอบวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ปัญหาทางจริยธรรม จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 15 นาที

ขั้นดำเนินการสอน

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 แจกจุดประสงค์ทางการเรียน เรื่องปัญหาทางจริยธรรม
- 1.2 แนะนำแหล่งข้อมูล หนังสือและเอกสารประกอบการกันคว้า
- 1.3 ให้นักเรียนดูภาพและข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวกับปัญหาทางจริยธรรม เช่น ข่าวฆาตกรรม ช่างข่มขืน ยาเสพติด กรุสนทนาและซักถามนักเรียนเกี่ยวกับข่าวเหล่านั้น
- 1.4 นักเรียนช่วยกันสรุปความหมายของ ปัญหาทางจริยธรรม
- 1.5 เลือกนักเรียน จำนวน 5 คน เพื่อแสดงบทบาทสมมุติ โดยให้ผู้แสดงบทบาทศึกษาสถานการณ์จำลองและบทบาทของบุคคลที่ต้องเลียนแบบ
- 1.6 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมและวิเคราะห์พฤติกรรมผู้แสดงบทบาท
- 1.7 ครูแจกแบบบันทึกพฤติกรรมและประเมินปัญหาให้แก่ นักเรียนทุกกลุ่ม

2. ขั้นแก้ปัญหา

- 2.1 เสนอสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหาแก่นักเรียน โดยให้นักเรียนฟังเรื่องเล่าจากเทปบันทึกเสียง
- 2.2 ให้ผู้แสดงบทบาทแต่ละคนแนะนำตนเองว่าสวมบทบาทใคร แล้วให้เริ่มแสดงบทบาทสมมติ ใช้เวลา 15 นาที
- 2.3 นักเรียนแต่ละกลุ่ม สังเกตบทบาทและบันทึกพฤติกรรมของผู้แสดงลงในแบบบันทึกเหตุการณ์ที่แจกให้

3. ขั้นอภิปราย

- 3.1 ให้ผู้แสดงบทบาทแต่ละคนอ่านบทบาทที่กำหนดให้ตนเป็นผู้แสดงแก่เพื่อนๆ ฟัง พร้อมทั้งบอกความรู้สึกรู้สึกของตนว่า ทำไมจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นออกมา มีความพอใจ หรือคับข้องใจต่อบทบาทนั้นเพียงใด
- 3.2 นักเรียนที่สังเกตพฤติกรรมผู้แสดง ทำการวิเคราะห์พฤติกรรม และอภิปรายหาแนวทางแก้ปัญหาตามหัวข้อที่กำหนดไว้ในประเด็นปัญหา พร้อมกับสรุปเขียนรายงานกลุ่ม
- 3.3 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกไปรายงานผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้แสดงบทบาท และแนวทางแก้ปัญหาตามประเด็นปัญหา
- 3.4 ครูและนักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงบทบาทและแนวทางแก้ปัญหาในประเด็นปัญหาร่วมกันอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อสรุปเดียวกัน
- 3.5 ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุผลที่ซ่อนเร้นอยู่ในสถานการณ์ แล้วปรับเข้าสู่เนื้อหาบทเรียน เรื่องปัญหาทางจริยธรรม
- 3.6 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษากันว่าในหัวข้อต่อไปนี้ กลุ่มละ 1 หัวข้อ โดยศึกษาจาก หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา) หน้า 104-109 และเอกสารประกอบการเรียนที่แจกให้
 - 3.6.1 ผลกระทบของปัญหาที่เกิดจากความกดดันและความกังวลเครียดในสังคมที่มีก่อพฤติกรรมทางบุคคล

3.6.2 ผลกระทบของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคล

3.6.3 เปรียบเทียบลักษณะปัญหาทางจริยธรรมของพลเมืองในกลุ่มประเทศพัฒนา กลุ่มสังคมนิยม และกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา

3.6.4 บทบาทของศาสนาในการแก้ปัญหาด้านจริยธรรม

3.6.5 วิธีปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

3.6.6 แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านจริยธรรม

3.7 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปรายงานผลการศึกษาและเปิดโอกาสให้อภิปรายซักถามปัญหา

4. ขั้นสรุปหลักการ

ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันอีกครั้งในหัวข้อต่าง ๆ ซึ่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มได้รายงานไปแล้ว เพื่อสรุปเกี่ยวกับ

4.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม

4.2 ประเภทของปัญหาทางจริยธรรม

4.3 แนวทางแก้ปัญหาทางจริยธรรม

การประเมินผล

1. ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น

- การอภิปรายและซักถาม
- การให้ข้อเสนอแนะและยกตัวอย่าง
- การวิเคราะห์ปัญหาและการรายงาน
- การแสดงบทบาทสมมุติ
- การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

2. ประเมินผลจากการทดสอบหลังการเรียนรู้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องปัญหาทางจริยธรรม จำนวน 20 ข้อ เวลา 15 นาที (ชุดเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน)

แผนสถานการณ์จำลอง

บุคคลในสถานการณ์

1. ทนง นักเรียนชั้น ม.3 ที่ตกเป็นทาสยาเสพติด
2. สมชาย เพื่อนสนิทของทนง ที่เรียนอยู่ในชั้นเดียวกัน
3. ชาติ นักเรียนที่มีน้ำใจแฉ้ออารีต่อเพื่อนๆมากที่สุด
4. กวี ประธานนักเรียนของโรงเรียน
5. พงษ์เทพ ครูประจำชั้น ม.3/5

สถานการณ์

"....."

ทนง เป็นนักเรียนชั้น ม.3/5 ของโรงเรียนรัฐบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี ปกติแล้วเขาเป็นเด็กเรียบร้อยและมีความรับผิดชอบสูง เขาจึงเป็นที่รักใคร่ของบรรดาเพื่อน ๆ และครูอาจารย์ที่สอนทุกคน วาคุณสมบัติประจำตัวของเขานั้นเอง เขาจึงได้รับความไว้วางใจจากเพื่อน ๆ ให้เป็นหัวหน้าชั้น

ครอบครัวของทนง มีฐานะไม่คึกัก พ่อของเขามีอาชีพปั่นสามล้อรับจ้าง ส่วนแม่ รับจ้างซักเสื้อผ้า รายได้จึงไม่ค่อยแน่นอนนัก ทนง มีน้อง 3 คน คนที่โตจากเขาไปเป็นหญิง กำลังเรียนอยู่ชั้น ม.1 ส่วนน้องชายอีก 2 คนเรียนอยู่ชั้น ป.5 และ ป.3 ตามลำดับ ทนง มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในด้านการเรียนอยู่เสมอ แต่เขาก็พยายามแบ่งเบาภาระของพ่อ แม่ เท่าที่จะทำได้ ทุก ๆ เดือน ทนงกับน้อง ๆ จะช่วยกันหัดบุงกระดากเพื่อส่งขายตามร้านค้าซึ่งก็พอมีรายได้บ้างเล็กน้อย เขาจะเก็บเงินที่ขายบุงกระดากไว้ใช้สำหรับซื้ออุปกรณ์การเรียนบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะให้แม่ เพื่อนำไปใช้จ่ายในครอบครัว เนื่องจากรายได้ของ พ่อ แม่ เพียงสองคนไม่พอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นทุกวัน จึงเป็นปัญหาหนักแก่ พ่อ แม่ เหลือเกิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเขาห้องที่ยังค้างชำระอยู่เป็นเวลาสามเดือนแล้ว เจ้าของห้องเช่า ก็จะมาทวงถามเอาทั้งแม่ทุกวัน แม้ได้แค่ขอผ่อนผันเรื่อยมา แม่ มักจะบ่นก่นจุมใจทุกครั้งที่ถูกทวงค่าเช่าห้องแล้วก็

พาลอารมณ์เสียและหันมาหาเรื่องทะเลาะกับ พ่อ คุณ่าลูก ๆ ทุกครั้งไป ทนง ทนดูสภาพของครอบครัวด้วยความไม่สบายใจ เขารู้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นหนักเกินที่กำลังที่พ่อ แม่ เพียงสองคนจะแบกไหวได้ ในที่สุด ทนง จึงตัดสินใจออกป็นสาวจ้บจ้างเพื่อหาเงินช่วย พ่อ แม่ อีกแรงหนึ่งโดยจะใช้เวลาในช่วงเย็นหลังเลิกเรียนและวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ แต่รายได้ของครอบครัวก็ไปไกลสูงขึ้นนัก พ่อ บ่นกลุ่มใจที่รายได้ไม่พอใช้จ่าย ในที่สุดก็หันไปหาเหล้า คืมกับอารมณ์กลุ่มและเมาหลับบ้านทุกเย็น ส่วนแม่ ก็ฝากความหวังไว้กับห่วยโตขึ้น เงินที่รับจ้างมาได้ แม่จะนำไปซื้อห่วยจนหมด ซ้ำร้ายไปกว่านั้น แม่ใช้วิธีประจบพ่อที่ชอบดื่มเหล้า ก๊วยการเล่นไพ่ จึงทำให้ฐานะของครอบครัวทรุดหนักยิ่งกว่าเดิม ทนง กลุ้มใจและสงสรวน้อง ๆ มากที่ต้องอยู่อย่างอดหยากแค้นแค้น

เย็นวันหนึ่ง ขณะที่ ทนง บินสามล้อตระเวนหาผู้โดยสาร เขาได้พบกับ นพ เพื่อนเก่าที่เคยเรียนในชั้น ม.2 มาด้วยกัน นพถูกให้ออกจากโรงเรียนเพราะความประพฤติไม่ดี นพ ได้เข้ามาพักอาศัย ทนง และชวนไปทานข้าวที่ร้านอาหารมีชื่อแห่งหนึ่ง ทนง สังเกตเห็นว่า นพ เปลี่ยนแปลงไปมาก การแต่งตัวดูภูมิฐานขึ้น นพ ใส่เสื้อผ้าราคาแพงและมีสร้อยใส่คอกับแหวนทองคำสวมนิ้วด้วย ทนง ได้แต่คิดอยู่ในใจว่า นพ ทำงานอะไรหนอ .. จึงมีเงินทองใช้จ่ายฟุ่มเฟือยนัก ทั้งนี้ ทนง รู้ดีว่า ฐานะทางบ้านของ นพ ไม่แตกต่างจากเช้านัก .. นพ สั่งอาหารและเครื่องดื่มหลายอย่าง ซึ่งแต่ละอย่างนั้น ทนง ไม่เคยลิ้มรสมาก่อนเลย และก่อนจากกันในวันนั้น นพ พาทนง ไปหาซื้อเสื้อผ้าพร้อมกับให้เงินแก่ ทนง อีกร้อยบาท ทนง ไม่อยากรับของเหล่านั้นจาก นพ เลย แต่ นพ ก็บีบเย็บคิให้เขาได้รับจนได้ หลังจากพบกันวันนั้นแล้ว นพ ก็มักจะแวะเวียนมาชวนทนง ไปทานอาหารและเที่ยวเตร่ทุกวัน ในระยะหลังจากที่ได้พบกับ นพ นี้ ทนง เริ่มขาดโรงเรียนบ่อย ๆ ทนง เกิดเวเลินกับการเที่ยวเตร่เสียจนลืมความรับผิดชอบที่เคยมี ทนง เห็นว่า นพ เป็นเพื่อนที่ดีมากคนหนึ่งเพราะคอยช่วยเหลือเขาทุกอย่างโดยเฉพาะเรื่องเงินทอง

แต่ในเวลาต่อมา ทนง วังได้รู้ตัวว่าเขาตกเป็นเครื่องมือของ นพ เสียแล้ว ทนง ตกเป็นทาสยาเสพติดจนถอนตัวไม่ขึ้น นพ เริ่มบงการได้ ทนง กระเวนขายยาเสพติดจึงจะอยู่ในรูปต่าง ๆ เช่น ผสมไมซ์วิกโกแล็ค ยัดใส่ไว้ในบุหรี่ เป็นต้น

ทนน ไม่ค่อยชำนาญในเรื่องการคำนวณแต่เพราะความถ่องการเงินซื้อเฮโรอีนจึงจำต้องทำ
ทนน จะนำสินค้านั้นไปขายให้กับเพื่อน ๆ ที่โรงเรียน จนเพื่อนบางคนติดยาเสพติด
โดยไม่รู้ตัว ในที่สุด ทนนก็คิดได้ว่าการกระทำของเขานั้นเป็นบาปอย่างมหันต์ที่ทำให้
เพื่อน ๆ ซึ่งเป็นคนดีหลายคนกำลังจะสูญเสียอนาคต ทนน “อยากจะเลิกเสพยาและขายยา
เสพติด แต่ก็ไม่ทราบจะทำได้อย่างไร จึงตัดสินใจบอกความจริงต่าง ๆ แก่ สมชาย
ซึ่งเป็นเพื่อนสนิท และยังมีเพื่อน ๆ อีกหลายคนที่เขาคิดจะไปขอคำปรึกษา เช่น ชาตรี
กวี และคนสุดท้ายก็คือครูพงษ์เทพ ซึ่งเป็นครูประจำชั้น.....

ประเด็นปัญหาสำหรับการอภิปราย

1. สาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ ทนน ต้องหลงผิด คืออะไร
2. ทนน ติดยาเสพติดโดยวิธีใด
3. พ่อ แม่ มีส่วนส่งเสริมให้ ทนน ต้องกลายเป็นผู้หลงผิดหรือไม่

เพราะเหตุใด

4. นักเรียนคิดว่า นพ เป็นเพื่อนที่น่าคบค้าสมาคมด้วยหรือไม่

เพราะอะไร

5. นักเรียนมีวิธีเลือกคบเพื่อน อย่างไรจึงจะไม่ทำให้เขาเดือดร้อน
6. นักเรียนมีแนวทางแก้ปัญหาการติดยาเสพติดของ ทนน อย่างไร
7. ถ้านักเรียนมีปัญหาในครอบครัวเหมือนกับ ทนน จะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร
8. ควรตั้งชื่อสถานการณ์จำลองเรื่องนี้ ว่าอย่างไร
9. จงเสนอแนะแนวทางป้องกันการติดยาเสพติดมา 3 ข้อ

แผนกำหนดบทบาทของบุคคล

สมมุติว่าท่านเป็น ทง ท่านมีปัญหาชีวิตที่สามารถแก้ไขด้วยตัวเอง จึงต้องขอคำปรึกษาจากเพื่อน ๆ และครูประจำชั้นให้ช่วยแนะแนวทางให้ เรื่องที่ท่านต้องการคำปรึกษาคือ ปัญหาการศึกษา เสพติดและปัญหาครอบครัว บุคคลที่ท่านจะไปขอคำปรึกษามีดังนี้
สมชาย ชาติรี กวี และ ครูพงษ์เทพ

สมมุติว่าท่านเป็น สมชาย ท่านเป็นเพื่อนสนิทของ ทง และรักกันมาก ท่านต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่เขา ตามที่เขาขอเรื่อง

สมมุติว่าท่านเป็น ชาติรี ท่านเป็นคนที่มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อเพื่อน ๆ ทุกคนเสมอ โดยเฉพาะเพื่อนที่ประสบกับความเดือดร้อน ครั้นนี้ท่านมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ ทง ในการแก้ปัญหาการศึกษา เสพติดและปัญหาครอบครัว

สมมุติว่าท่านเป็น กวี ท่านเป็นประธานนักเรียนของโรงเรียนแห่งนี้ ท่านมีความคุ้นเคยกับทง เป็นอย่างยิ่ง ท่านมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ ทง ตามที่เขาขอความช่วยเหลือ

สมมุติว่าท่านเป็น ครูพงษ์เทพ ท่านเป็นครูประจำชั้น ม.3/5 ท่านรู้จักภูมิหลังของ ทง ดีพอสมควร ท่านมีหน้าที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเขาอย่างเต็มความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตของเขาครั้งนี้

แบบบันทึกพฤติกรรมผู้แสดงบทบาท

จงเขียนสรุปข้อคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้แสดงบทบาท

- 1.แนวทางแก้ปัญหาของผู้แสดงบทบาทเป็น สมชาย สรุปได้ว่า.....
.....
- 2.แนวทางแก้ปัญหาของผู้แสดงบทบาทเป็น ชากรี สรุปได้ว่า.....
.....
- 3.แนวทางการแก้ปัญหาของผู้แสดงบทบาทเป็น กวี สรุปได้ว่า.....
.....
- 4.แนวทางแก้ปัญหาของผู้แสดงบทบาทเป็น ครูพงษ์เทพ สรุปได้ว่า.....
.....
- 5.ผู้แสดงบทบาทที่เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาได้เหมาะสมที่สุดคือ.....
.....
- 6.สรุปผลการอภิปรายประเด็นปัญหาในกลุ่มของนักเรียน
 - ประเด็นที่หนึ่ง สรุปได้ว่า.....
 - ประเด็นที่สอง สรุปได้ว่า.....
 - ประเด็นที่สาม สรุปได้ว่า.....
 - ประเด็นที่สี่ สรุปได้ว่า.....
 - ประเด็นที่ห้า สรุปได้ว่า.....
 - ประเด็นที่หก สรุปได้ว่า.....
 - ประเด็นที่เจ็ด สรุปได้ว่า.....
 - ประเด็นที่แปด สรุปได้ว่า.....
 - ประเด็นที่เก้า สรุปได้ว่า.....

แผนการสอนวิธีไปใช้สถานการณ์จำลอง
เรื่อง ปัญหาทางจริยธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวน 4 คาบ

ความคิดรวบยอดและหลักการ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดผลกระทบทางจิตใจซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางจริยธรรม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อนักเรียนศึกษาเรื่อง ปัญหาทางจริยธรรม แล้วการแสดงพฤติกรรม
ดังต่อไปนี้ได้

1. บอกความหมายของคำว่า "ปัญหาทางจริยธรรม" ได้ถูกต้อง
2. จำแนกประเภทของปัญหาทางจริยธรรม พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้ถูกต้อง
3. อธิบายให้เห็นความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอดีตกับ

ปัจจุบัน ได้ถูกต้อง

4. บอกปัจจัยที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ถูกต้อง

อย่างน้อย 3 ปัจจัย

5. ให้เหตุผลได้ว่าปัญหาที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีผลกระทบทางจิตใจอย่างไร พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบได้ถูกต้อง

6. เปรียบเทียบปัญหาทางจริยธรรมของพลเมืองในกลุ่มประเทศพัฒนา กลุ่มประเทศสังคมนิยมและกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา ว่าต่างกันอย่างไร ได้ถูกต้อง

7. ยกตัวอย่างลักษณะการดำรงชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันได้ถูกต้อง

อย่างน้อย 3 ลักษณะ

8. ระบุนานโยบายในสังคมปัจจุบันที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมได้ถูกต้อง

อย่างน้อย 3 อย่าง

9. บอกวิธีปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขได้ถูกต้อง

10. เสนอแนะแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมได้ถูกต้อง

อย่างน้อย 3 วิธี

11. บอกลักษณะของบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ถูกต้อง
ว่ามีพฤติกรรมอย่างไร

12. ให้เหตุผลได้ว่าศาสนามีส่วนช่วยแก้ปัญหาทางจริยธรรมได้อย่างไรบ้าง

โครงสร้างเนื้อหา

1. ความหมายของปัญหาทางจริยธรรม

2. ประเภทของปัญหาทางจริยธรรม

2.1 ปัญหาที่เกิดจากความกดดันและความตึงเครียดในสังคม

2.2 ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีซึ่งนำไปสู่ความขัด

แย้งในเรื่องก่านิยม

3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม

3.1 การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

3.2 ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4. แนวทางแก้ปัญหาทางจริยธรรม

4.1 การพัฒนาก่านิยมในชาติ

4.2 การส่งเสริมให้นำหลักธรรมในศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต

ประจำวัน

4.3 ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในประเทศ

4.4 ความร่วมมือกันระหว่างประเทศ

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา)

2. ภาพและข่าวหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางจริยธรรม

3.ภาพเกี่ยวกับชีวิตสังคมในเมืองและภาพการดำรงชีวิตของประชาชน
ในประเทศต่าง ๆ

4.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องปัญหาทางจริยธรรม จำนวน
20 ข้อ (แบบเลือกตอบ)

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ก่อนดำเนินการสอน ทดสอบวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียนด้วยแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องปัญหาทางจริยธรรม จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 15 นาที
แล้วแจ้งจุดประสงค์ทางการเรียน

1.ให้นักเรียนดูรูปภาพและอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับปัญหาทางจริย-
ธรรม เช่น ข่าวการฆ่าตัวตาย ถูกล้างแค้น ขวาช่มขืน คดียาเสพติด เพื่อประกอบการสนทนา
ซักถาม

2.ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่พบเห็นจากข่าวหนังสือ-
พิมพ์ ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร

3.ให้นักเรียนศึกษาความหมายของคำว่า ปัญหาทางจริยธรรม แล้วช่วยกัน
สรุปความหมายและยกตัวอย่างปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

4.ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมายของ ปัญหาทางจริยธรรม และ
ประเภทของปัญหาจริยธรรม พร้อมกับเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

5.ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 7 กลุ่ม กลุ่มละ 4-6 คน เพื่อศึกษาค้นคว้าและเขียน
รายงาน กลุ่มละ 1 หัวข้อ จากหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส.306 โลกของเรา) หน้า
104-109 และเอกสารประกอบการค้นคว้าที่แจกให้ ดังมีหัวข้อต่อไปนี้

5.1 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความเจริญ
ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรม

5.2 ผลกระทบของปัญหาที่เกิดจากความกดดันและความตึงเครียดใน
สังคม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล

5.3 ผลกระทบของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล

5.4 ความแตกต่างของปัญหาทางจริยธรรมของพลเมืองในกลุ่มประเทศ
พัฒนา กลุ่มสังคมนิยม และกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา

5.5 บทบาทของศาสนาในการแก้ปัญหาทางจริยธรรม

5.6 วิธีปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม

5.7 แนวทางป้องกันและแก้ปัญหาทางจริยธรรม

6. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนไปรายงานผลการศึกษาค้นคว้าหน้าชั้น ครูคอยสรุป
และอธิบายเพิ่มเติมจากที่ตัวแทนกลุ่มรายงาน

7. ครูจะนักเรียนอภิปรายร่วมกันอีกครั้งในหัวข้อที่กลุ่มต่าง ๆ รายงานเพื่อ
สรุปหลักการและความกระจ่างของบทเรียน

8. ให้นักเรียนร่วมกันค้นคว้าหาธรรมภาษิต เพื่อจัดป้ายนิเทศหน้าชั้น

9. ให้นักเรียนสอบหลังการเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง ปัญหาทางจริยธรรม จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 15 นาที ชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อน
เรียน

การประเมินผล

1. ประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรมการเรียน เช่น

- การตอบคำถามและอธิบายความ
- การอภิปรายและรายงานหน้าชั้น
- การซักถามและข้อเสนอแนะ
- การร่วมมือในการทำงานกลุ่ม

2. ประเมินผลจากการตรวจผลงาน เช่น รายงาน การจัดป้ายนิเทศ

3. ประเมินผลจากการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียน

ภาคผนวก ก.

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจงในการทำข้อสอบ

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 60 ข้อ เวลาทำข้อสอบ 60 นาที
2. ข้อคำถามทั้งหมดเป็นแบบเลือกตอบ แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือกโดยให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อละ 1 คำตอบ เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบใดแล้วให้ระบายทึบในกรอบสี่เหลี่ยมหลังข้อ ก. ข. ก. ง. หรือ จ. ในกระดาษคำตอบที่แจกให้
ตัวอย่าง สมมตินักเรียนเลือกตอบ ข้อ ข.
0. ก ☐ ข ☒ ก ☐ ง ☐ จ ☐
3. ถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงคำตอบ ให้ขีดกากบาทที่บอกระบายข้อเดิมเสียก่อนให้ชัดเจนแล้วค่อยระบายทึบในกรอบสี่เหลี่ยมหลังข้อที่ต้องการเลือกคำตอบใหม่ ดังตัวอย่าง ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ข. เป็น ค.
0. ก ☐ ข ☒ ก ☒ ง ☐ จ ☐
4. ถ้าข้อใดตอบเกินกว่า 1 คำตอบ จะถือว่าข้อนั้นผิดไม่ได้คะแนน
5. ถ้าพบข้อใดยาก ควรเว้นไปทำข้อที่ง่าย ๆ ก่อน เมื่อมีเวลาเหลือแล้วค่อยย้อนกลับมาทำใหม่
6. ห้ามทำเครื่องหมาย หรือขีด เขียน ข้อความใด ๆ ลงในแบบทดสอบ
7. ถ้านักเรียนมีข้อสงสัย เรื่องใด ให้ยกมือถามครูทันที
8. ให้คืนแบบทดสอบนี้แก่ผู้คุมสอบ

1. องค์ประกอบของประชากรที่ไม่มีความแตกต่างกัน
เลยในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

- ก. เศรษฐกิจ
- ข. ภาษา
- ค. อาชีพ
- ง. เชื้อชาติ
- จ. การศึกษา

2. ภูมิภาคใดของโลก ที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด

- ก. เอเชีย
- ข. แอฟริกา
- ค. ยุโรป
- ง. อเมริกาเหนือ
- จ. อเมริกาใต้

3. บุคคลในข้อใดจัดเป็น "ประชากรในวัยพึ่งพิง"

- ก. ทารกที่อยู่ในครรภ์ของมารดา
- ข. เด็กชายจุ๊ก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- ค. ครูพร เป็นข้าราชการบำนาญ
- ง. ลุงเพิ่ม อาชีพขับรถสามล้อเครื่อง
- จ. ฉันทนา เป็นกรรมกรฝึกหัดในโรงงาน
ทอผ้า

4. เรื่องใดเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้การเพิ่ม
ประชากรกลายเป็นปัญหาของโลก

- ก. ประชากรจะล้นโลก
- ข. ศีลธรรมของมนุษย์จะเสื่อมลง
- ค. อาจเป็นชนวนของสงครามโลกครั้งที่ 3
- ง. จำนวนทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่อย่างจำกัด
- จ. การกระจายประชากรก่อให้เกิดปัญหา
สิ่งแวดล้อม

5. ถ้าต้องการทราบถึงคุณภาพของประชากร
ในประเทศ ควรพิจารณาจากสิ่งใด

- ก. การผลิตและคุณภาพของสินค้า
- ข. การรักษาสภาพแวดล้อมในสังคม
- ค. การดำรงชีวิตและสภาพของจิตใจ
- ง. การทำงานและค่าตอบแทนแรงงาน
- จ. การบริโภคอาหารที่ถูกต้องเหมาะสม

6. สิ่งใดเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดต่อภาวะการ
ตายของประชากร

- ก. สังคม
- ข. เศรษฐกิจ
- ค. การเมือง
- ง. ศาสนาและวัฒนธรรม
- จ. การสาธารณสุขและอนามัย

7. สาเหตุใดที่ทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนามีอัตราการ
การเพิ่มจำนวนของประชากรสูงขึ้น

- ก. การพัฒนาทางเศรษฐกิจ
- ข. การพัฒนาทางการศึกษา
- ค. การกำหนดนโยบายด้านกำลังคนของ
รัฐบาล
- ง. การพัฒนาความเจริญทางการแพทย์
และสาธารณสุข
- จ. การรณรงค์ของรัฐบาล ทำให้คน
มีรายได้สูงขึ้น

8. ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาดและโครงสร้างของประชากรมากที่สุด

- ก. การวางแผนครอบครัว
- ข. การโยกย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย
- ค. การสละสิทธิ์เมื่ออายุยังน้อย
- ง. การเกิด การตายและการย้ายถิ่น
- จ. นโยบายกักประชากรของรัฐบาล

9. ถ้าต้องการทราบว่า ประชากรในจังหวัดสุพรรณบุรี วิศวกรรมแผนเป็นเจ้าใด นักเรียนจะมีวิธีการหาอย่างไร

- ก. สํารวจสำมะโนประชากรทุก ๆ 10 ปี
- ข. สํารวจอัตราการเกิดและอัตราการตายทุก ๆ 10 ปี
- ค. สํารวจจำนวนเนื้อที่จำกินต่อประชากรในแต่ละครอบครัว
- ง. สํารวจจำนวนประชากรต่อเนื้อที่ 1 ตารางกิโลเมตร
- จ. สํารวจเพศ อายุ และการย้ายถิ่นฐานของประชากร

10. ปัญหาประชากร จัดเป็นปัญหาระดับใด

- ก. ปัญหาของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีผลกระทบต่อสังคมแต่อย่างใด
- ข. ปัญหาของแต่ละครอบครัว เพราะเป็นบุคคลและเลี้ยงดูสมาชิกที่เพิ่มขึ้น
- ค. ปัญหาระดับชาติ เพราะ การเพิ่มประชากรมีอัตราสูงชัน รัฐไม่อาจให้บริการต่าง ๆ ได้ทั่วถึง

ง. ปัญหาระดับโลก เพราะ โลกเป็นสังคมนานาชาติ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นย่อมส่งผลถึงกัน

จ. ปัญหาธรรมชาติของโลก เพราะมนุษย์ย่อมมีการสัมพันธ์เพื่อคงไว้ในโลกต่อไป

11. จากคำกล่าวที่ว่า "ลูกมากจะยากจน" ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่

- ก. เห็นด้วย เพราะทำให้สุขภาพของมารดาไม่แข็งแรง จึงทำงานเลี้ยงครอบครัวไม่ได้
- ข. เห็นด้วย เพราะทำให้เพิ่มภาระการเลี้ยงดูและเสียค่าใช้จ่ายในครอบครัวสูงขึ้น
- ค. เห็นด้วย เพราะ ทำให้มีประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิงมากกว่าวัยแรงงาน
- ง. ไม่เห็นด้วย เพราะถ้ามีลูกน้อยเกินไป จะทำให้ขาดแคลนแรงงานในครอบครัว
- จ. ไม่เห็นด้วย เพราะถ้าคนไทยมีลูกน้อยเกินไป จะถูกคนชาติอื่นกลืนชาติ

12. เหตุใดเราจึงถือว่า "มนุษย์" เป็นสิ่งแวกล่อม เช่นเดียวกับสิ่งแวกล่อมอื่น ๆ

- ก. เพราะมนุษย์มีตัวตนและมีความรู้สึก
- ข. เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ประเภทหนึ่ง
- ค. เพราะมนุษย์มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา
- ง. เพราะมนุษย์เป็นผู้ใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม
- จ. เพราะมนุษย์ช่วยอาศัยอยู่รวมกันกลุ่มมนุษย์ด้วยกัน

33. การเสียเปรียบดุลการค้า มีสาเหตุจากสิ่งใดมากที่สุด

- ก. ประเทศผลิตสินค้าได้น้อย
- ข. สินค้าออกเป็นประเภทเกษตรกรรม
- ค. รายได้ประชาชาติต่ำเพราะถดถอยทาง
- ง. สินค้าที่ส่งออกมีปริมาณน้อยกว่าที่นำเข้า
- จ. รัฐมีนโยบายเร่งพัฒนาสังคมมากกว่าเศรษฐกิจ

34. ปัญหาเศรษฐกิจทางด้านการเกษตรเรื่องใดที่มักจะเกิดขึ้นได้เสมอ ไม่ว่าในประเทศที่กำลังพัฒนาหรือพัฒนาแล้ว

- ก. การขาดพันธุ์พืชที่ดี
- ข. การขาดแคลนเงินลงทุน
- ค. การประสบภัยธรรมชาติ
- ง. การประสบปัญหาด้านการตลาด
- จ. การขาดความรู้ด้านเกษตรสมัยใหม่

35. ในกรณีที่ดินทำการเกษตรมีขนาดเล็ก แต่เราต้องการเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น ควรใช้วิธีการใด

- ก. ใส่ปุ๋ยเคมีมาก ๆ และบ่อย ๆ
- ข. ใช้ยาปราบศัตรูพืชฉีดฆ่าแมลง
- ค. นำเครื่องมือการเกษตรสมัยใหม่มาใช้
- ง. ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีร่วนปนกัน เพื่อป้องกันดิน เป็นกรด
- จ. จัดการบำรุงดิน จัดระบบชลประทานและนำพันธุ์พืชที่ให้ผลผลิตสูงมาปลูก

36. ถ้าท่านเป็นหัวหน้ารัฐบาล จะดำเนินนโยบายเกี่ยวกับปัญหาการเสียเปรียบดุลการค้าของประเทศอย่างไร

- ก. ขยายพันธบัตรรัฐบาลเพื่อนำเงินมาลงทุน
- ข. ชักชวนนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศมาก ๆ
- ค. ส่งเสริมการผลิตสินค้าชนิดต่าง ๆ เพื่อส่งออกและจำกัดปริมาณสินค้าเข้าให้น้อยลง
- ง. เกษตราสินค้าทั้งประเภทขาเข้าและขาออกให้สูงขึ้น
- จ. กู้เงินจากธนาคารโลกเพื่อนำมาใช้เป็นทุนสำรองเงินตราของประเทศไทย

37. ถ้าสมมุติว่า ท่านมีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ส.ส. ท่านจะใช้หลักเกณฑ์การเลือกอย่างไร

- ก. เลือกบุคคลที่มีถวามคุ้นเคยเป็นอย่างดี
- ข. เลือกบุคคลที่ให้ผลประโยชน์แก่ตนมากที่สุด
- ค. ดูว่าบุคคลนั้น ๆ สังกัดพรรคใด แล้วจึงพิจารณาฐานะของพรรคประกอบ
- ง. ศึกษาภูมิหลังของผู้สมัครแต่ละคนว่ามีฐานะและการศึกษาระดับใด
- จ. ศึกษานโยบายของแต่ละพรรค แล้วเลือกบุคคลของพรรคที่มีนโยบายมุ่งรักษาผลประโยชน์ของชาติมากที่สุด

13. วิธีการใดเป็นการใช้ประโยชน์จากไม้ค้ำกิ่งไม้
 ก. นำเศษไม้มาเผาถ่านเพื่อใช้ในการหุงต้ม
 ข. นำกิ่งไม้มาทอเคียวและทำเครื่องใช้อื่นๆ
 ค. นำเศษไม้และซี้เลื่อยมาวัดเป็นไม้ค้ำคาน
 ง. นำพลาสติกมาประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้แทนไม้
 จ. นำกองกรังมาแปรรูปวัสดุสร้างแทนไม้

4. อากาศเป็นพิษใน เมืองใหญ่ เกิดจากสาเหตุใดมากที่สุด

- ก. ฝุ่นละอองจากท้องถนน
 ข. ควันไฟจากอาคารบ้านเรือน
 ค. ควันจากท่อไอเสียรถยนต์
 ง. กลิ่นเหม็นของขยะและน้ำเน่า
 จ. ฝุ่นและควันจากโรงงานอุตสาหกรรม

5. ถ้าจะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในโตผลที่สุด ควรดำเนินการอย่างไร

- ก. ออกกฎหมายควบคุมอย่างเข้มงวด
 ข. ให้การศึกษาแก่ประชาชนและประชาชนต้องร่วมมือกัน
 ค. รัฐบาลต้องเริ่มงบประมาณในการแก้ปัญหามากขึ้น
 ง. ใช้มาตรการที่เข้มงวดเพื่อควบคุมการขยายตัวของอุตสาหกรรม
 จ. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทุกชนิด เพื่อกำจัดปัญหาที่เกิดขึ้น

16. มีนักวิชาการกล่าวว่า "พลังงานที่จะนำมาใช้แทนน้ำมันได้มากที่สุดอย่างหนึ่งช่วงไทยคือการใช้พลังงานจากก๊าซมูลสัตว์" ท่านคิดว่า ถ้าหากนำมาใช้จริง ๆ จะมีความเหมาะสมหรือไม่

- ก. เหมาะสม เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา มีเงินทุนน้อย
 ข. เหมาะสม เพราะเราเป็นประเทศเกษตรกรรม จึงสามารถหามูลสัตว์ได้ง่าย ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ
 ค. เหมาะสม เพราะเป็นวิธการสมัยใหม่ซึ่งน่าจะนำมาทดลองใช้และเผยแพร่ต่อไป
 ง. ไม่เหมาะสม เพราะพลังงานที่ได้ใช้ประโยชน์ได้จำกัด ไม่คุ้มกับการลงทุน
 จ. ไม่เหมาะสม เพราะการหมักมูลสัตว์ไว้เป็นเวลานาน ๆ จะทำให้เกิดกลิ่นเหม็น ซึ่งเป็นสาเหตุของอากาศเป็นพิษ

17. เราควรใช้พื้นที่ป่าเขาซึ่งเป็นเขตต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งเพาะปลูกหรือไม่.

ก. ควร เพราะเป็นแหล่งที่มีดินอุดมสมบูรณ์และมีความชุ่มชื้น

ข. ควร เพราะเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารซึ่งสะดวกในการจัดระบบชลประทาน

ค. ไม่ควร เพราะขาดเส้นทางคมนาคมสำหรับขนส่งพืชผลสู่ตลาด

ง. ไม่ควร เพราะป่าไม้จะถูกทำลายทำให้เป็นภูเขาหัวโล้น

จ. ไม่ควร เพราะต้องสงวนไว้เป็นพื้นที่ป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธาร

18. ในปัจจุบันประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานปรมาณูหรือไม่ เพราะเหตุใด.

ก. จำเป็น เพราะเป็นแหล่งพลังงานที่ให้ประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุน

ข. จำเป็น เพราะเรามีแหล่งแร่กัมมันตภาพรังสีในภาคอีสานจึงมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ

ค. ไม่จำเป็น เพราะเรายังสามารถหาแหล่งพลังงานอย่างอื่นมาใช้ได้อีกมาก

ง. ไม่จำเป็น เพราะการลงทุนและเสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้

จ. ไม่จำเป็น เพราะสารกัมมันตภาพรังสีเป็นอันตรายต่อชีวิตมนุษย์มาก

19. คำว่า "วินยาศาสตร์ประยุกต์" มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องใด น้อย ที่สุด.

ก. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

ข. มนุษย์มีความสะดวกสบายมากขึ้น

ค. ประติสัมพันธ์ใหม่ ๆ ในปัจจุบัน

ง. ความอดอยากเนื่องมาจากความแห้งแล้ง

จ. ปัญหาเศรษฐกิจเนื่องมาจากการเพิ่มของประชากร

20. เรานำสาร "ฟลูออโรคาร์บอน" มาใช้ประโยชน์อย่างไร.

ก. ใช้ในกระป๋องสเปรย์ต่าง ๆ

ข. ใช้ในการผลิตผงซักฟอก

ค. ใช้เคลือบวัตถุให้เกิดความสวยงาม

ง. ใช้เป็นสารเคลือบเงาให้คงทน

จ. ใช้เป็นสารอุดฟันที่เป็นรู

21. สิ่งใด ไม่ใช่ เทคโนโลยี.

ก. คอมพิวเตอร์หรือเครื่องสมองกลอิเล็กทรอนิกส์

ข. เพนนิซิลิน เป็นยาปฏิชีวนะชนิดหนึ่ง

ค. ลมจะพัดจากเขตความกดอากาศสูงไปสู่เขตความกดอากาศต่ำ

ง. ดาวเทียมเพื่อการพยากรณ์อากาศมีวงโคจรรอบโลก

จ. การรักษาโรคมะเร็งโดยวิธีฉายเอกซเรย์

22. สิ่งใดที่แสดงว่า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เข้า
มามีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์.

- ก. อัตราการเพิ่มของประชากรสูงขึ้น
- ข. คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นทุกวัน
- ค. คนมีความต้องการอาหารมากขึ้น
- ง. คนมีความกินร่นเพื่อการอยู่รอดมากขึ้น
- จ. คนมีความต้องการความสะดวกสบายมากขึ้น

23. การกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีใดที่ทำให้สิ่งแวดล้อม
เสียหายน้อยที่สุด.

- ก. การฝังไว้ในดิน
- ข. การเผาในที่กลางแจ้ง
- ค. การทิ้งตากแดดไว้ให้แห้งไปเอง
- ง. การนำไปถมบริเวณที่เป็นหลุมแอ่งบ่อ
- จ. การนำไปทิ้งในที่ที่ไว้ประโยชน์นอกเมือง

24. น้ำแข็งก้อนที่ใช้แล้ว ควรนำไปใช้ประโยชน์
อย่างไร.

- ก. เหยลงตามแหล่งน้ำจะช่วยย่อยสลายวัชพืชต่าง ๆ
- ข. เหยลงในร่องน้ำที่มีลูกน้ำชุกชุมจะช่วยกำจัดยุง
- ค. เหยลงตามพื้นดินจะช่วยกำจัดไข่เห็บและ
พวกหนอนต่าง ๆ ในดิน
- ง. เหยลงในโถส้วมจะช่วยดับกลิ่นเหม็นและทำ
ให้สะอาด
- จ. เหยลงโคนต้นไม้จะช่วยบำรุงดอกและผลของพืช

25. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เรื่องใด ที่
อาจทำให้คนรู้สึกว่าการดำรงชีวิตของตนดีขึ้นได้

- ก. การใช้ยานาฬิกาปลุก

ข. การใช้เครื่องพิมพ์ดีด

ค. การใช้เครื่องคิดเลข

ง. การพูดคุยกันทางโทรศัพท์

จ. การใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน

26. เพราะเหตุใดการนำเอาความรูทาง
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้แล้ว
จึงมักก่อให้เกิดปัญหาขึ้นภายหลัง

- ก. ไม่มีวิธีป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น
- ข. ผู้ประดิษฐ์ขาดความรู้รับผิดชอบต่อ
ผลเสียที่จะเกิดขึ้น
- ค. ผู้นำไปใช้มองเห็นแต่ความสะดวก
สบายเพียงด้านเดียว
- ง. สิ่งสังคมและโคม เปรียบเสมือนเตาอบ
สองคมจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ใช้
- จ. มีผลกระทบต่อกลุ่มชนธรรมชาติดิ

27. บริเวณใดที่มีภาวะ "การบอบเบอนนอกเขต"
มากที่สุด

- ก. ย่านอุตสาหกรรม
- ข. ย่านแหล่งเสื่อมโทรม
- ค. ย่านที่มีการจราจรติดขัด
- ง. ย่านลำคลองที่เกิดน้ำเน่า
- จ. ตามโรงพยาบาลขนาดใหญ่ทั่วไป

28. ถ้าจะลดปัญหาวาอากาศเป็นพิษในกรุงเทพฯ ให้น้อย

ลง ท่านคิดว่าควรใช้วิธีใด เหมาะสมที่สุด.

ก. จำกัดจำนวนรถยนต์ที่ใช้ในกรุงเทพฯ

ข. ใช้จักรยานแทนรถยนต์และมอเตอร์ไซค์

ค. ใช้รถไฟฟ้าแทนรถยนต์และมอเตอร์ไซค์

ง. ปรับปรุงถนนและจัดระบบการจราจรให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น

จ. ออกกฎหมายบังคับให้ผู้ใช้รถยนต์และจักรยานยนต์ติดถังเครื่องกรองไอเสีย

29. การจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากความนำเทคโนโลยี

มาใช้ อย่างไร จึงจะเหมาะสมที่สุด.

ก. ควรนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างระมัดระวัง

ข. ควรเลิกใช้เทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดปัญหามากขึ้นโดยสิ้นเชิง

ค. ควรคงใช้เทคโนโลยีชั่วคราวจนกว่าปัญหาต่างๆ จะหมดไป

ง. ผู้ใช้มันต้องเป็นผู้รับผิดชอบปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

จ. พยายามคิดปลงเสียว่าเป็นเรื่องของกรรม

30. ถ้ากล่าวว่า "วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เปรียบเสมือนดาบสองคม" นั้นท่านเห็นด้วยกับถ้อยคำนี้หรือไม่.

ก. ไม่เห็นด้วย เพราะเทคโนโลยีช่วยให้เรามีชีวิตที่สะดวกสบายมากกว่าเดิม

ข. ไม่เห็นด้วย เพราะเทคโนโลยีช่วยให้มนุษย์มีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นกว่าเดิม

ค. เห็นด้วย เพราะเทคโนโลยีทำให้คนขี้เกียจ ฟุ้งเฟ้อ และเห็นแก่ตัว

ง. เห็นด้วย เพราะเทคโนโลยีทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

จ. เห็นด้วย เพราะถ้าเราคิดไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนนำเทคโนโลยีมาใช้ก็จะให้ผลแต่

ดี

31. ข้อใดที่กล่าวถึงคำว่า "เงินเฟ้อ" ได้ถูกต้อง

ก. มีเงินมากจนซื้อสินค้าไม่ได้

ข. จำนวนเงินมีมากกว่ามูลค่าของเงินตรา

ค. ค่าของเงินลอยตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

ง. จำนวนเงินมีน้อยแต่ค่าของเงินสูงมาก

จ. ค่าของเงินมีความสมดุลกับราคาสินค้า

32. ข้อใดเป็นการแบ่งกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนของโลกในปัจจุบันได้ถูกต้อง

ก. สหรัฐ อังกฤษ - ไทย เวียดนาม จีน

ข. สหรัฐ ไทย เวียดนาม - จีน ญี่ปุ่น

ค. สหรัฐ จีน - ไทย เวียดนาม ฝรั่งเศส

ง. สหรัฐ เยอรมัน - ไทย เวียดนาม ญี่ปุ่น

จ. สหรัฐ ญี่ปุ่น - ไทย เวียดนาม จีน

38. ถ้าท่านต้องการขายผลิตผลทางการเกษตรให้ได้ราคาดี ท่านจะเลือกใช้วิธีใด

- ก. ปลุกพืชหลาย ๆ ชนิดตามตลาดต้องการ
- ข. รับขายตั้งแต่ต้นฤดู ก่อนที่สินค้าจะล้นตลาด
- ค. ศึกษาภาวะของตลาดก่อนที่จะตัดสินใจผลิตหรือขายสินค้า
- ง. รวมกลุ่มกันเพื่อชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลรับประกันราคาหรือซื้อ
- จ. รวบรวมกลุ่มก่อตั้งสหกรณ์การเกษตรเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง

39. ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบันที่สำคัญที่สุดคือเรื่องใด

- ก. ปัญหาอียิปต์ลิเบีย
- ข. ความแตกต่างทางลัทธิศาสนา
- ค. การเข้าแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ
- ง. ความขัดแย้งกันระหว่างส่วนหัวของผู้นำประเทศ
- จ. ความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์และลัทธิการเมือง

40. เพราะเหตุใดประเทศที่กำลังพัฒนาจึงไม่อาจสร้างภาวะเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมได้มากเท่าที่ควร

- ก. ขาดแคลนวัตถุดิบ
- ข. ขาดแคลนแรงงาน
- ค. ขาดแคลนเงินลงทุน
- ง. มีปัญหาสิ่งแวดล้อมในพืช
- จ. ผู้นำประเทศไม่ให้ความสำคัญ

41. เวียดนามต้องการเข้ามาซื้ออำนาจในกัมพูชาเพื่อผลประโยชน์ด้านใดมากที่สุด

- ก. เศรษฐกิจ
- ข. การคมนาคม
- ค. หาดตลาดการค้า
- ง. ขยายอาณาเขต
- จ. การป้องกันตนเอง

42. เพราะเหตุใด องค์การสหประชาชาติในปัจจุบันจึงมีฐานะค่อนข้างอ่อนแอ

- ก. แต่ละชาติมีผลประโยชน์มากเกินไป
- ข. แต่ละชาติไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ
- ค. ขาดกำลังทหารที่เป็นของตนเอง จึงไม่มีอำนาจต่อรองกับชาติมหาอำนาจ
- ง. ชาติมหาอำนาจไม่ปฏิบัติตามกฎบัตรสหประชาชาติอย่างจริงจัง
- จ. ขาดการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกส่วนใหญ่

43. ถ้าต้องการคุ้มครองสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นภายในประเทศให้สามารถจำหน่ายได้ รัฐบาลควรดำเนินการวางแผนอย่างไร

- ก. ผลิตในต่างประเทศที่ซึ่งไม่มีคู่แข่งเพื่อระบายสินค้า
- ข. ลดราคาขายให้ต่ำกว่าสินค้าของต่างประเทศ
- ค. ปิดประเทศเพื่อเลิกติดต่อค้าขายกับต่างชาติ
- ง. ตั้งกำแพงภาษีสินค้านำเข้าให้สูงขึ้นเพื่อกำจัดปริมาณสินค้าของต่างชาติและทำให้มีราคาสูง
- จ. โฆษณาชักชวนให้คนในชาติหันมาใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศ

44. ถ้าต้องการให้เกิดสันติภาพในโลกตลอดไป ควร
ดำเนินการอย่างไร

- ก. ทุกประเทศในโลกต้องเป็นสมาชิกของ
องค์การสหประชาชาติ
- ข. ประชาชาติในโลกต้องอยู่ภายใต้การปกครอง
ของผู้นำเดียวกัน
- ค. ทุกประเทศในโลกต้องมีอุดมการณ์และ
ลัทธิทางการเมืองอันเดียวกัน
- ง. ทุกประเทศในโลกต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา
ความขัดแย้งต่าง ๆ ทางการเมือง
เศรษฐกิจและสังคมด้วยความจริงจัง
- จ. ทุกประเทศในโลกต้องยกกฎหมาย ขนบ
ธรรมเนียมประเพณีอันเดียวกัน

45. สิ่งใดไม่แสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของอ. คาร์
ลสหประชาชาติได้ชัดเจนที่สุด

- ก. สงครามระหว่างอิรักกับอิหร่าน
- ข. สงครามแย่งเกาะฟอล์กแลนด์ระหว่าง
อังกฤษกับอาร์เจนตินา
- ค. อิหร่านเอาการกวาดล้างกองกำลัง
กุชาตินาเลส์ในโบลเลบานอน
- ง. การปราบปรามกรรมกรของรัฐบาล
เซตังการสังคมนิยมไปแลนด์
- จ. การรุกรานอัฟกานิสถานของโซเวียตและ
เวียดนามเข้ามามีอำนาจในกัมพูชา

46. แนวคิดเกี่ยวกับการก่อตั้งรัฐบาลโลก ท่านคิดว่า
จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ก. สำเร็จเพราะอาศัยอำนาจของชาติผู้นำ
- ข. สำเร็จเพราะมีสหประชาชาติเป็นแกนนำ
- ค. ไม่สำเร็จเพราะชาติมหาอำนาจยังต้อง
การเป็นผู้นำ
- ง. ไม่สำเร็จเพราะประเทศต่าง ๆ มีอุดมการณ์
และลัทธิทางการเมืองแตกต่างกัน
- จ. ไม่สำเร็จเพราะสหรัฐอเมริกาและโซเวียต
ยังมีแนวความคิดขัดแย้งกัน

47. ประเทศเกษตรกรรมมักจะเสียเปรียบประเทศ
อุตสาหกรรมในเรื่องใด

- ก. ค่าแรงงานต่ำมาก
- ข. ประสบกับภาวะขาดแคลนแรงงาน
- ค. ขาดอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง
- ง. ไม่สามารถป้องกันภัยที่เกิดจากธรรมชาติได้
- จ. ไม่สามารถควบคุมการผลิตให้สมดุลกับตลาดได้

48. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ทางสังคมอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

- ก. การขยายตัวของเมือง
- ข. การขยายตัวของอุตสาหกรรม
- ค. แนวความคิดทางเศรษฐกิจแบบใหม่
- ง. แนวความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง
- จ. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี

49. ปัญหาใดที่เกือบทุกประเทศในโลกต้องเผชิญ
อย่างหนัก ในปัจจุบัน.

- ก. วัฒนธรรม
- ข. เศรษฐกิจ
- ค. สหประชาชาติ
- ง. สิทธิมนุษยชน
- จ. การแสวงหาอำนาจ

50. กานิยมโลกีสร้างปัญหาความตึงเครียดทางจิตใจ
ให้แก่คนในสังคมได้มากที่สุด.

- ก. การยกย่องความมั่งคั่งร่ำรวย
- ข. การรังเกียจงานที่ไร้แรงงาน
- ค. การยกย่องผู้มีการศึกษาสูง
- ง. การยกย่องผู้มีชื่อเสียงสูง
- จ. การยกย่องผู้มีความสามารถในการทำงาน

51. ข้อใดแสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของคนใน
สมัยปัจจุบันได้เด่นชัดที่สุด.

- ก. การประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ
- ข. มีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
- ค. มีความสนใจในศาสนามากขึ้น
- ง. มีความซื่อสัตย์สุจริตรักบาทผลประโยชน์
ของส่วนรวม
- จ. มีชีวิตที่เร่งรีบ เนื่องจากการบีบคั้นทาง
เศรษฐกิจ

52. ในภาวะของแพงอย่างในปัจจุบันนี้ ท่านคิดว่าจะ
มีวิธีช่วยเหลือตัวเองและครอบครัวอย่างไร.

- ก. คัดเลือกอาหารที่จำเป็นเข้าทุกวัน
- ข. ตัดเสื้อผ้าให้เหมาะกับร่างกาย
- ค. ลดอาหารมื้อกลางวันโดยดื่มน้ำประปาแทน
- ง. เก็บเงินค่าอาหารกลางวันไว้เล่นแชร์
- จ. ปลูกผักสวนครัวไว้กินเองในบ้าน

53. ท่านมีวิธีที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทาง
สังคมปัจจุบันอย่างไร.

- ก. หลีกเลียงไม่ยอมเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ
- ข. นั่งสมาธิเพื่อทำให้จิตใจเกิดความสงบ
- ค. หาความบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจอยู่เสมอ
- ง. ยอมรับสภาพความจริงที่เปลี่ยนแปลงไป
- จ. ห้างงานหนักอยู่เสมอเพื่อไม่ให้มีเวลาว่าง

54. ท่านมีวิธีที่จะลดปัญหาความขัดแย้งและความไม่เข้าใจ
กันระหว่างตัวท่านกับคนอื่น อย่างไร.

- ก. คบค้าสมาคมกับคนอื่นให้น้อยลง
- ข. ทำตัวให้เหนือกว่าคนอื่นเพื่อเขาจะได้เกรงใจ
- ค. อยู่ด้วยความเห็นใจและเข้าใจกันโดยคิดเอาใจ
เขามาใส่ใจเรา
- ง. เลือกคบกับบุคคลที่มีแนวความคิดและอารมณ์
เหมือนกับเราเท่านั้น
- จ. ถือคติที่ว่า ใครดีก็ด้วย ใครร้ายต้องร้ายตอบ

55. ถ้าเพื่อนสนิทของท่านคนหนึ่ง ใช้วิธีแก้ปัญหาชีวิตด้วยการหันไปเสพเยไรอื่น ท่านจะมีวิธีช่วยให้เขาพบกับแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องอย่างไร.

- ก. นำเรื่องนี้ไปบอกแก่ พ่อ-แม่ ของเขาให้รับหาทางแก้ไข
- ข. แนะนำให้เขาไปขอคำปรึกษาจากครูแนะแนวของโรงเรียน
- ค. ชักชวนให้เขาไปนั่งสมาธิเพื่อให้จิตใจเกิดความสงบ
- ง. ให้ความเห็นใจและเข้าใจในตัวเขาพร้อมกับคอยให้คำแนะนำปรึกษาแนวทางที่ดีให้
- จ. แสดงความกตัญญูใจเพื่อให้อ่านตัวเขาไปอบรมและชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง

56. การแก้ปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน วิธีใดเหมาะสมที่สุด.

- ก. รัฐบาลและประชาชนร่วมมือกันแก้ไขอย่างจริงจัง
- ข. ศึกษากาขิยะในชาติและส่งเสริมการนำหลักธรรมของศาสนาปฏิบัติ
- ค. ออกกฎหมายให้ยึดลงโทษรุนแรงสำหรับผู้ที่กระทำความผิดและขัดต่อจริยธรรม
- ง. ขอ ก. และ ข. เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด
- จ. ขอ ข. และ ค. เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด

57. สาเหตุใดที่ทำให้สังคมปัจจุบัน เกิดปัญหาทางด้านจิตใจมากที่สุด.

- ก. สภาพทางธุรกิจเมืองไม่มั่นคง
- ข. ความเห็นแก่ตัวของเพื่อนร่วมงาน
- ค. ถูกบีบคั้นจากสภาวะการครองชีพในปัจจุบัน
- ง. ความคลุมเครือในการประกอบอาชีพ
- จ. ขาดแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ

58. สังคมใดที่มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน น้อย ที่สุด.

- ก. สังคมชาวเขา
- ข. สังคมชาวมุสลิม
- ค. สังคมเกษตรกรรม
- ง. สังคมอุตสาหกรรม
- จ. สังคมชาวพุทธในชนบท

59. ในประเทศที่กำลังพัฒนา มักจะประสบปัญหาด้านจริยธรรมมาก ส่วนใหญ่เกิดเพราะสาเหตุใด.

- ก. ถูกบีบคั้นทางจิตใจเนื่องจากนโยบายของรัฐ
- ข. ถูกบีบคั้นทางจิตใจเนื่องจากขนบธรรมเนียมและประเพณี
- ค. ประชาชนมีค่านิยมที่ยกย่องความหรูหราฟุ่มเฟือย
- ง. ความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมที่รับเข้ามาใหม่
- จ. ขาดความรู้อย่างเข้าใจในเรื่องการนำเทคโนโลยี มาใช้

60. การรักษาวินัยธรรมดั้งเดิมให้คงไว้ จำเป็นหรือไม่.

- ก. จำเป็นเพราะเป็นมรดกที่ล้ำค่า
- ข. จำเป็นเพราะเป็นสิ่งที่ยับยั้งบรรพบุรุษสร้างสมเอาไว้
- ค. จำเป็นเพราะเป็นเอกลักษณ์ของชาติซึ่งแสดงให้เห็นความเจริญในอดีต
- ง. ไม่จำเป็นเพราะเป็นของเก่าที่ล้าสมัยจึงไม่เป็นที่ยอมรับของชนในชาติอีกต่อไป
- จ. ไม่จำเป็นเพราะไม่ได้รับการพัฒนามาเป็นระยะเวลาอันนานแล้ว

แบบสอบถามวัดเจตคติต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ต้องการถามเกี่ยวกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา หน่วยงานในโลกปัจจุบัน โดยจะไม่มีข้อความให้นักเรียนอ่าน เพื่อให้นักเรียนอ่านแล้ว ให้พิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนอย่างไร คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิด แต่สิ่งสำคัญก็คือ นักเรียนควรตอบให้ตรงกับความรู้สึก หรือความคิดเห็นของนักเรียนในมากที่สุด

2. แบบสอบถามฉบับนี้ ไม่ต้องการทราบว่า ใครคือผู้ตอบ คำตอบของนักเรียนจึงไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อตัวนักเรียนแต่อย่างใด ดังนั้น ขอให้นักเรียนสบายใจได้ในการตอบ ผลจากการประเมินนี้ จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ต่อไป

การตอบแบบสอบถาม

ให้นักเรียนอ่านข้อความที่อยู่ข้างบนของตารางก่อน แล้วจึงอ่านข้อความที่อยู่ในตารางอย่างละเอียด และกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่อยู่ทางขวามือซึ่งตรงตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียน มากที่สุด ซึ่งมีทั้งหมด 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยงานในโลกปัจจุบัน จากวิธีการที่ครูใช้สอนนี้แล้ว รู้สึกว่า

ข้อความ	ความรู้สึก	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องที่เรียน ได้เร็วขึ้น			✓			
2. มุ่งในด้านความรู้สนุกเพลิดเพลินมากกว่าด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน					✓	

เมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน จากวิธีการที่ครูใช้
สอนนี้แล้ว รู้สึกว่า

ข้อความ \ ความรู้สึก	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ได้ทั้งความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน					
2. ทำให้มีกำลังใจในการเรียนยิ่งขึ้น					
3. ครูและนักเรียนร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น					
4. ครูยอมรับความรู้สึกและความคิดเห็นของ นักเรียนมากขึ้น					
5. ทำให้เข้าใจความรู้สึกและความคิดเห็นของ เพื่อน ๆ ในชั้นดีขึ้น					
6. ครูมีบทบาทด้านการสอนน้อยเกินไปทำให้ ได้รับความรู้เท่าที่ควร					
7. ครูมีบทบาทด้านการสอนมากเกินไปทำให้ เบื่อหน่าย					
8. การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ขาดความ รับผิดชอบตนเอง					
9. การให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทำให้ได้ความ รู้ไม่กว้างขวาง					
10. ทำให้เกิดความมั่นใจในการเรียนยิ่งขึ้น					
11. การเรียนจากหัวข้อปัญหา เป็นการยั่วให้ อยากค้นคว้าหาคำตอบยิ่งขึ้น					

เมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน จากวิธีการที่ครูใช้
สอนนี้แล้ว รู้สึกว่า

ข้อความ	ความรู้สึก	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
12. ทำให้ให้นักใจที่ต้องอภิปรายและแสดงความคิดเห็น						
13. ได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่						
14. ช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ส่ง						
15. มีความยุ่งยากเกิดขึ้นกว่าที่เคยเรียนมา						
16. ทำให้เกิดความตึงเครียดขึ้น						
17. ทำให้เกิดความรับผิดชอบมากขึ้น						
18. ทำให้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง						
19. ทำให้เหนื่อยและบางครั้งเบื่อหน่าย						
20. ไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาในการเรียนได้						
21. ทำให้บทเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น						
22. ทำให้มีอิสระในการคิด						
23. เป็นวิธีการเรียนที่แปลกและใหม่						
24. ทำให้ได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง						
25. ทำให้ได้ความรู้จากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่อยู่ไกลตัว						

เมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาสังคมศึกษา หน่วยปัญหาในโลกปัจจุบัน จากวิธีการที่ครูใช้
สอนนี้แล้ว รู้สึกว่า

ข้อความ \ ความรู้สึก	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
26. ทำให้มีทวาทรงรอบคอบในการคิดแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น					
27. ทำให้ดูเหมือนว่า ตนเป็นผู้ประสบผลได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ					
28. ทำให้ได้ร่วมงานกับเพื่อน ๆ มากขึ้น					
29. การนำวิธีการเรียนแบบนี้ไปใช้กับทุก ๆ วิชา					
30. การนำวิธีการเรียนแบบนี้มาใช้กับวิชาสังคม สังคมศึกษาอย่างยิ่ง					
31. ไม่อยากเรียนโดยวิธีการนี้อีกต่อไป					
32. ทำให้เสียเวลามากเกินไป					
33. ทำให้ได้ผลไม่คุ้มค่ากับเวลา					
34. ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้สอนวิชาสังคมศึกษา					